

Time: (2½ Hours)

Total Marks: 75

- N.B.** (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Working notes should form part of your answers.
 (4) Use of simple calculator is allowed.

Q.1. A) Match the following (Any 08)

[08]

‘A’	‘B’
1) Net Payment method	a. Last claimant in payment of dividend
2) Computer	b. Creditors of the company
3) Computer Software	c. shown under current assets
4) Cheque on hand	d. Preference in payment of dividend
5) Provision for tax	e. Issued to existing shareholders
6) Right shares	f. Governed by AS-14
7) Equity shares	g. Method of purchase consideration
8) Preference shares	h. Short term provisions
9) Amalgamation of companies	I. Tangible fixed asset
10) Debentures	J. Intangible fixed asset

B) State whether the following statements are True or False. (Any 07)

[07]

- 1) Sundry debtors are shown under trade receivables in the vertical balance sheet.
- 2) Realization profit is always transferred to equity shareholders' account.
- 3) During Internal reconstruction fictitious assets are written off.
- 4) Right shares are issued to existing shareholders of the company.
- 5) Contingent liabilities are shown under fixed assets in the balance sheet.
- 6) In internal reconstruction there are two liquidations takes place.
- 7) Any reduction in the value of asset is debited to capital reduction account.
- 8) Debentures holders receives dividend as return on investment.
- 9) Bank loan is a long-term liability.
- 10) AS-13 deals with Investment Accounting

Q.2. Yogita Ltd. and Kavita Ltd. agreed to amalgamate and form a new company namely Sindhu Ltd. which will take over all the assets and liabilities of both the companies. Followings are the Balance Sheets of Yogita Ltd. and Kavita Ltd. as on 31st March, 2023.

[15]

Balance Sheets as on 31st March, 2023

Liabilities	Yogita Ltd.	Kavita Ltd.	Assets	Yogita Ltd.	Kavita Ltd.
Equity Shares of Rs. 10 each fully paid	6,00,000	5,00,000	Plant and Machinery	6,00,000	5,00,000
7% Preference Shares of Rs.100 each, fully paid	--	3,00,000	Stock	1,80,000	1,60,000
			Debtors	1,20,000	80,000
Profit and Loss A/c	4,00,000	--	Profit and Loss A/c	--	1,00,000
Statutory Reserve	35,000	--			
10% Debentures of Rs. 100 each	--	2,00,000	Bank	2,35,000	2,50,000
Creditors	1,00,000	90,000			
Total	<u>11,35,000</u>	<u>10,90,000</u>	Total	<u>11,35,000</u>	<u>10,90,000</u>

Terms of Amalgamation:

a) In case of Yogita Ltd.:

Assets and Liabilities are to be taken over at book values. For every 5 equity shares in Yogita Ltd., 6 equity shares of Rs. 10 each in Sindhu Ltd. shall be issued at 10% premium.

b) In case of Kavita Ltd.:

1. 7% Preference shareholders of Kavita Ltd. would be allotted 6, 8% Preference shares of Rs. 100 each in Sindhu Ltd. for every 5, 7% Preference shares in Kavita Ltd.
2. 10% Debenture holders would be discharged at par by issue of an equal number of 11% Debentures of Rs. 100 each in Sindhu Ltd. at par.
3. Plant and Machinery and stock shall be appreciated by 10%.
4. Balance of purchase consideration would be discharged by issue of equity shares of Rs. 10 each in Sindhu Ltd. issued at par.
5. Sundry Debtors of Kavita Ltd. include Rs. 25,000 due from Yogita Ltd.

You are required to: a) Compute Purchase Consideration

b) Give necessary Journal Entries in the books of Sindhu Ltd.

OR

Q.2. Following is the trial balance of Jaggy Ltd. as on 31st March 2023.

[15]

Debit	Rs.	Credit	Rs.
Fixed asset Net	35,00,000	3,45,000 equity shares of Rs.	
Investment in TCS Ltd	2,00,000	10 each (fully paid up)	34,50,000
Stock as on 31st March 2020		Loan from SBI Bank	3,50,000
Finished goods	80,000	Profit and loss account	1,20,000
Debtors	2,00,000	General reserve	1,80,000
Bills receivables	80,000	Sundry creditors	50,000
Cash in hand	50,000	Bills payable	25,000
Bank balance	85,000	Provision for tax	33,000
Advance tax	20,000	Bank overdraft from Unity	
Advance to staff	65,000	Bank	50,000
		Securities Premium	22,000
Total	42,80,000	Total	42,80,000

Additional information:

1. Face value of the investment was Rs. 1,50,000 and its market value was Rs. 2,50,000
2. The authorized share capital of the company is divided into 500000 equity shares of Rs. 10 each
3. Loan from SBI is secured against fixed asset of the company
4. Debtors includes debtors worth Rs. 20000 due for more than six months.
5. Creditors includes creditors for goods Rs 40,000 remaining for expenses.

On the basis of trial balance and additional information you are asked to prepare vertical balance sheet as on 31 March 2023 as per the schedule III requirement of the Companies Act.

Q.3. Savi Investment hold 1,000, 12% Debentures of Rs. 100 each in Pebble Ltd. as on 1st April, 2022 at a cost of Rs. 1,20,000. [15]

Interest is payable on 30th June and 31st December each year.

On 1st June, 2022, 800 Debentures are purchased ex-interest at Rs. 82,000.

On 1st November, 2022, 500 Debentures are purchased ex-interest at Rs. 48,000.

On 30th November, 2022, 900 Debentures are sold cum-interest for Rs. 92,250.

On 31st December, 2022, 600 Debentures are sold ex-interest at Rs. 58,000.

The Debentures were quoted at par on 31st March, 2023.

Prepare Investment Account valuing closing 31st March, 2023 at cost or market price whichever is lower.

OR

Q.3. Following is the balance sheet of Nandu Ltd. as on 31st March 2023.

[15]

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
40000 Equity shares of Rs.10 each fully paid up	4,00,000	Goodwill	2,00,000
		Land & Building	3,50,000
20000,10% Preference shares of Rs.10 each fully paid up	2,00,000	Furniture	1,00,000
		Debtors	2,30,000
9 % Debentures of Rs.10 each	1,00,000	Stock	1,50,000
Sundry creditors	4,00,000	Cash balance	60,000
Bills Payables	50,000	Discount on issue of shares	20,000
Interest outstanding on debentures	10,000	Profit & Loss account	50,000
	11,60,000		11,60,000

Following scheme of internal reconstruction was approved by the Court:

- Equity shares to be reduced by Rs. 6 per share fully paid up.
- 10% Preference shares to be reduced to Rs. 4 per share fully paid up
- Assets were revalued as under:
Land & Building Rs. 3,00,000 Furniture Rs. 50,000
Debtors Rs. 2,00,000 Stock Rs. 1,20,000
- All Intangible assets & fictitious assets and losses to be written off fully.
- Creditors were ready to forego 50 % of their claim.
- Debenture holders were ready to accept new 11 % Debentures of Rs. 50,000 in full settlement of their claim they also waived their outstanding interest in full.
- Reconstruction expenses were Rs. 10,000.

Pass necessary journal entries and prepare Capital Reduction Account in the books of Nandu Ltd.

Q.4. Tara Ltd. and Priya Ltd. were amalgamated on and from 1st April, 2023. A new company namely Tara-Priya Ltd. was formed to take over business of both the companies.

[15]

Balance Sheets as on 31st March, 2023

Liabilities	Tara Ltd.	Priya Ltd.	Assets	Tara Ltd.	Priya Ltd.
Equity Shares of Rs. 100 each, fully paid	2,00,000	2,50,000	Land and Building	2,50,000	2,20,000
12% Preference Shares of Rs.100 each, fully paid	1,20,000	1,20,000	Plant and Machinery	80,000	1,00,000
General Reserve	1,20,000	1,00,000	Computers	60,000	80,000
Profit and Loss A/c	20,000	30,000	Stock	65,000	40,000
Statutory Reserve	5,000	6,000	Debtors	80,000	90,000
10% Debentures of Rs. 100 each	55,000	66,000	Bills Receivables	50,000	40,000
Sundry Creditors	60,000	50,000	Bank	35,000	82,000
Bills Payables	40,000	30,000			
Total	<u>6,20,000</u>	<u>6,52,000</u>	Total	<u>6,20,000</u>	<u>6,52,000</u>
	0	0			

Additional Information:

- Tara-Priya Ltd. issued five equity shares, for each equity share of Tara Ltd. and four equity shares, for each equity share of Priya Ltd. The shares are of Rs. 10 each, issued at Rs. 35 each.

- 2) Preference shareholders of both the companies are issued equivalent number of 13% preference shares of new company at Rs. 120 per share (face value Rs. 100).
- 3) 10% Debenture holders of Tara Ltd. and Priya Ltd. are discharged by Tara-Priya Ltd. issuing such number of its 11% debentures of Rs. 100 each so as to maintain the same amount of interest.
- 4) Tara-Priya Ltd. revalued following assets taken over from Tara Ltd. and Priya Ltd.

Particulars	Tara Ltd.	Priya Ltd.
Land and Building	2,60,000	2,00,000
Plant and Machinery	90,000	80,000
Computers	50,000	70,000
Stock	60,000	35,000
Debtors	70,000	80,000

You are required to:

- i) Compute Purchase Consideration.
- ii) Pass Journal Entries in the books of Tara-Priya Ltd. under purchase method.

OR

- Q.4.** A] Prepare Notes to accounts for the following items of balance sheet. (No need to prepare balance sheet) **[08]**

Particulars	Rs.
<u>Authorized share capital</u>	
50000 Equity shares of Rs 10 each	5,00,000
<u>Issued and Paid up capital</u>	
35000, Equity shares of Rs.10 each fully paid up	3,50,000
Loan from SBI (Secured against Machinery)	1,50,000
9 % Debentures of Rs.100 each	1,00,000
Profit & Loss credit balance	40,000
General reserve	50,000
Capital reserve	65,000
Creditors (Creditors includes creditors for expenses Rs 5000 & others for goods)	35,000
Provision for Tax	18,000

[07]

- B] On 1st January 2022, 5,000 6% debentures of Rs. 100 each of Teja Ltd. were held as investment by Mr. Rakesh at a cost of Rs. 4, 55,000. Interest is payable on 31st December. On 1st April 2022, Rs. 60,000 of such debentures were purchased @ Rs. 98 cum-interest. On 1st September 2022, Rs. 1, 00,000 of such debentures were sold at Rs. 96 ex-interest. On 1st December 2022, Rs. 2, 00,000 of such debentures were sold at Rs. 99 cum-interest. On 31st December 2022, he sold Rs. 2, 00,000 debentures @ Rs. 95 cum-interest. Prepare Investment Account for 6% Debentures of Teja Ltd. in the books of Mr. Rakesh.

- Q.5.** A) What are the exemptions in application of IFRS?
B) What are the characteristics of financial statements?

[08]

[07]

OR

- Q.5.** Write short notes: (Any 3)

[15]

- a) Features of Pooling of Interest Method
- b) Purchase Consideration and its methods
- c) Benefits of adoption of IFRS
- d) Measurement of Fair Value
- e) Need of Internal Reconstruction

*** **

मराठी रूपांतर

- सूचना: (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 (३) तळटीपा तुमच्या उत्तरांचा भाग बनल्या पाहिजेत.
 (४) साध्या गणकयंत्राचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
 (५) इंग्रजी भाषेतील मूळ प्रश्न प्रमाण मानावेत.

प्र.१. अ) जोड्या लावा (कोणत्याही ०८)

[०८]

(अ)	(ब)
१) निव्वळ देयक पद्धत	अ लाभांश मिळण्यामध्ये शेवटचे भागीदार
२) संगणक	ब कंपनीचे कर्जदार
३) संगणक सॉफ्टवेर	क चालू मालमत्ते खाली दर्शवणे
४) प्राप्त्य धनादेश	ड लाभांशा मध्ये अग्रहक्क
५) करासाठीची तरतूद	इ विद्यमान भागधारकांना जारी केलेले
६) अधिकार भाग (Right share)	ई ए एस १४ ने संचालित
७) समभाग	उ खरेदी मूल्य काढायची पद्धत
८) अग्रहक्क भाग	ऊ अल्पकालीन तरतूद
९) कंपन्यांचे एकत्रीकरण	ए दृष्य स्थिर मालमत्ता
१०) कर्जरोखे	ऐ अदृश्य स्थिर मालमत्ता

ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही ०७)

[०७]

- १) विविध ऋणको हे उभ्या ताळेबंदामध्ये व्यापारी प्राप्ती खाली दाखवल्या जातात.
- २) प्राप्ती नफा हा नेहमी समभाग धारकांना दिला जातो.
- ३) अंतर्गत पुनर्बंधानिमध्ये काल्पनिक मालमत्ता ह्या निर्लेखित केल्या जातात.
- ४) अग्रहक्क भाग हे विद्यमान भागधारकांना जारी केले जातात.
- ५) आकस्मित देयता हि स्थिर मालामात्तेखाली दाखवली जाते.
- ६) अंतर्गत पुनर्बंधानिमध्ये दोन कंपन्यांचे बर्खास्तीकरण होते.
- ७) मालमत्ते मध्ये झालेली घसरण हि भांडवल कपात खात्यात नावे बाजूला दाखवली जाते.
- ८) कर्जरोखे धारकांना त्यांच्या गुंतवणुकीवर परतावा म्हणून लाभांश मिळतो.
- ९) बँक कर्ज ही दीर्घकालीन देयता आहे.
- १०) ए एस १३ हे गुंतवणूकचे लेखाकर्माच्या बाबतीत आहे.

- प्र.२. योगिता लि. आणि कविता लि. यांनी एकत्र येण्यास आणि सिंधू लि. नावाची नवीन कंपनी स्थापन करण्यास सहमती दर्शविली, जी दोन्ही कंपन्यांची सर्व मालमत्ता आणि दायित्वे ताब्यात घेईल. ३१ मार्च २०२३ रोजीच्या योगिता लिमिटेड आणि कविता लिमिटेड चे ताळेबंद खालीलप्रमाणे आहेत. [१५]

३१ मार्च २०२३ पर्यंत ताळेबंद

दायित्वे	योगिता लि.	कविता लि.	मालमत्ता	योगिता लि.	कविता लि.
प्रत्येकी रु. १० चे सामान्य पुर्णदत्त समभाग	६,००,०००	५,००,०००	यंत्रसामग्री	६,००,०००	५,००,०००
प्रत्येकी रु. १०० चे ७% अग्रहक्क समभाग, पूर्णदत्त	--	३,००,०००	शिल्लक माल साठा	१,८०,०००	१,६०,०००
			ऋणको	१,२०,०००	८०,०००
नफा आणि तोटा खाते	४,००,०००	--	नफा आणि तोटा खाते	--	१,००,०००
वैधानिक राखीव निधी	३५,०००	--			
प्रत्येकी रु. १०० चे १०% कर्जरोखे	--	२,००,०००	बँक शिल्लक	२,३५,०००	२,५०,०००
धनको	१,००,०००	९०,०००			
एकूण	११,३५,०००	१०,९०,०००	एकूण	११,३५,०००	१०,९०,०००

एकत्रीकरणाच्या अटी:

अ) योगिता लिमिटेडच्या बाबतीत:

मालमत्ता आणि दायित्वे पुस्तकी मूल्यांवर घेतली जातील. योगिता लि.मधील प्रत्येक ५ सामान्य समभागासाठी, सिंधू लि.मधील प्रत्येकी रु. १० चे ६ सामान्य समभाग १०% अधिमूल्यावर जारी केले जातील.

ब) कविता लिमिटेडच्या बाबतीत:

१. कविता लि.च्या ७% अग्रहक्क भागधारकांना कविता लि.मधील प्रत्येक ५, ७% अग्रहक्क समभागांसाठी सिंधू लिमिटेडमध्ये प्रत्येकी रु. १०० चे ६, ८% अग्रहक्क समभाग वाटप केले जातील.

२. १०% कर्जरोखे धारकांना सिंधू लिमिटेड मध्ये प्रत्येकी रु. १०० चे ११% कर्जरोखे समान प्रमाणात जारी केले जातील.

३. सयंत्र आणि यंत्रसामग्री आणि शिल्लक माल साठा १०% ने वाढवला जाईल.

४. सिंधू लि. मधील प्रत्येकी रु. १० चे सामान्य समभाग जारी करून खरेदीच्या मोबदल्याची शिल्लक दिली जाईल.

५. कविता लिमिटेडच्या विविध कर्जदारांमध्ये योगिता लिमिटेडच्या देय रु. २५,००० चा समावेश आहे.

तुम्ही पुढील गोष्टी करा:

अ) खरेदी मोबदल्याची गणना करा.

ब) सिंधू लिमिटेडच्या पुस्तकांमध्ये रोजकिर्दीच्या आवश्यक नोंदी करा.

किंवा

प्र.२. जग्गी लिमिटेड चे दिनांक ३१ मार्च २०२३ चे तेरीज पत्रक पुढील प्रमाणे आहे.

[१५]

नावे	रु	जमा	रु
निव्वळ स्थिर मालमत्ता	३५,००,०००	३४५००० समभाग १० प्रमाणे	
टी.सी.एस लिमिटेड मधील	२,००,०००	पुर्नादत्त	३४,५०,०००
गुंतवणूक		एस बी आय कडून कर्ज	३,५०,०००
३१ मार्च २०२३ चा तयार मालसाठा	८०,०००	नफा तोटा खाते	१,२०,०००
ऋणको	२,००,०००	सर्व साधारण राखीव निधी	१,८०,०००
प्राप्त विपत्र	८०,०००	विविध धनको	५०,०००
रोख शिल्लक	५०,०००	देय विपत्र	२५,०००
बँक शिल्लक	८५,०००	कर तरतूद	३३,०००
अग्रिम कर	२०,०००	युनिटी बँकेकडून अधिकर्ष	५०,०००
कामगारांना दिलाला अग्रिम	६५,०००	राखीव प्रीमियम	२२,०००
एकूण	४२,८०,०००	एकूण	४२,८०,०००

अतिरिक्त माहिती:-

- गुंतवणुकीची दर्शनी किंमत रु १,५०,००० आणि बाजार भाव रु २,५०,००० आहे.
- अधिकृत भांडवल ५,००,००० भाग रु १० प्रमाणे प्रत्येकी या प्रमाणे आहे.
- एस बी आय कर्ज हे स्थिर मालमत्ते वर सुरक्षित आहे
- एकूण ऋणको पैकी रु २०००० चे ऋणको ६ महिन्या पक्षा देय आहेत.
- एकूण धनको पैकी रु ४०००० चे धनको माल खरेदी शी संबंधित आहेत उरलेले धनको खर्चाशी संबंधित आहेत.

दिलेल्या माहिती वरून व तेरीज पत्रक वरून कंपनी कायद्याच्या परिशिष्ट ३ प्रमाणे उभ्या स्वरूपातील ३१ मार्च २०२३ रोजीचा ताळेबंद तयार करा.

प्र.३. सावी इन्वेस्टमेंटकडे, १ एप्रिल २०२२ रोजी Rs. १,२०,००० च्या किमतीचे पेबल लिमिटेडचे प्रत्येकी Rs. १०० [१५] चे १,०००, १२% कर्जरोखे आहेत.

दरवर्षी ३० जून आणि ३१ डिसेंबरला व्याज द्यावे लागते.

१ जून, २०२२ रोजी, ८०० कर्जरोखे Rs. ८२,००० ना व्याज-रहित दराने खरेदी केले आहेत.

१ नोव्हेंबर २०२२ रोजी, ५०० कर्जरोखे Rs. ४८,००० ना व्याज-रहित दराने खरेदी केले आहेत.

३० नोव्हेंबर २०२२ रोजी, ९०० कर्जरोखे Rs. ९२,२५० ना व्याजासहित दराने विकले आहेत.

३१ डिसेंबर, २०२२ रोजी, ६०० कर्जरोखे Rs. ५८,००० ना व्याज-रहित दराने विकले आहेत.

३१ मार्च २०२३ रोजी कर्जरोखे त्याच किमतीला (par value) उद्धृत केले गेले.

३१ मार्च २०२३ रोजी बंद होणारे, मूल्य किंवा बाजारभाव यापैकी कमी असलेल्या मूल्याचे गुंतवणूक खाते तयार करा.

किंवा

प्र.३.

३१ मार्च २०२३ रोजीचा नंदू लि. चा ताळेबंद

[१५]

देयता	Rs.	मालमत्ता	Rs.
४०,०००, समभाग रु १० प्रमाणे पुर्णदत्त	४,००,०००	नाव लौकिक	२,००,०००
२०,०००, अग्र हक्क भाग रु १० प्रमाणे पुर्णदत्त	२,००,०००	जमीन आणि इमारत	३,५०,०००
		फर्निचर	१,००,०००
९% कर्जरोखे रु १० प्रमाणे पुर्णदत्त	१,००,०००	ऋणको	२,३०,०००
विविध धनको	४,००,०००	मालसाठा	१,५०,०००
देय विपत्र	५०,०००	रोख शिल्लक	६०,०००
कर्जरोख्यांवरील थकीत व्याज	१०,०००	जारी केलेल्या भागांवरील सूट	२०,०००
		नफा तोटा खाते	५०,०००
	११,६०,०००		११,६०,०००

खाली दिलेली अंतर्गत पुनर भान्धानीची योजना न्यायालयाने मंजूर केली आहे:-

- समभाग हे रुपये ६/- पुर्णदत्त ने कमी करावेत.
- १०% अग्रहक्क भाग हे रुपये ४/- पुर्णदत्त पर्यंत कमी करावेत.
- मालमत्तेचे पुनर्मुल्यांकन खालील प्रमाणे केले जावे.
जमीन व इमारत Rs. ३,००,००० फर्निचर Rs. ५०,०००
ऋणको Rs. २,००,००० मालसाठा Rs. १,२०,०००
- सर्व अदृश्य व काल्पनिक मालमत्ता निर्लेखित केल्या जाव्यात.
- धनको त्यांची देणी ५०% कमी करायला तयार आहेत.
- कर्जरोखे धारक त्यांच्या पूर्ण देयक साठी रुपये ५०,००० ११% व्याजाचे चे नवीन कर्ज रोखे स्वीकारण्यास तयार आहेत तसेच ते सर्व थकीत व्याज सोडावयास तयार आहेत.
- पुनर्बंधानिखर्च रुपये १०,०००, झाला होता.

नंदू लिमिटेड च्या पुस्तकामध्ये आवश्यक जर्नल नोंदी करा तसेच भांडवली कपात खाते तयार करा.

प्र.४.

तारा लि. आणि प्रिया लि. यांचे १ एप्रिल २०२३ पासून एकत्रीकरण करण्यात आले. दोन्ही कंपन्यांचा व्यवसाय ताब्यात घेण्यासाठी तारा-प्रिया लिमिटेड नावाची नवीन कंपनी स्थापन करण्यात आली.

[१५]

३१ मार्च २०२३ पर्यंतचा ताळेबंद

दायित्वे	तारा लि.	प्रिया लि.	मालमत्ता	तारा लि.	प्रिया लि.
प्रत्येकी Rs. १०० चे सामान्य समभाग, पूर्ण दत्त	२,००,०००	२,५०,०००	जमीन आणि इमारत	२,५०,०००	२,२०,०००
प्रत्येकी Rs. १०० चे १२% अग्रहक्क समभाग, पूर्ण दत्त	१,२०,०००	१,२०,०००	सयंत्र आणि यंत्र सामग्री	८०,०००	१,००,०००
सामान्य राखीव निधी	१,२०,०००	१,००,०००	संगणक	६०,०००	८०,०००
नफा आणि तोटा खाते	२०,०००	३०,०००	शिल्लक मालसाठा	६५,०००	४०,०००
वैधानिक राखीव निधी	५,०००	६,०००	कर्जदार	८०,०००	९०,०००
प्रत्येकी Rs. १०० चे १०% कर्ज रोखे	५५,०००	६६,०००	प्राप्त करण्यायोग्य बिले	५०,०००	४०,०००
विविध धनको	६०,०००	५०,०००	बँक शिल्लक	३५,०००	८२,०००
देय बिले	४०,०००	३०,०००			
एकूण	६,२०,०००	६,५२,०००	एकूण	६,२०,०००	६,५२,०००

अतिरिक्त माहिती:

- १) तारा-प्रिया लि.ने तारा लि.च्या प्रत्येक समभागासाठी पाच समभाग आणि प्रिया लि.च्या प्रत्येक समभागासाठी चार समभाग जारी केले. समभाग प्रत्येकी Rs. १० चे असून, प्रत्येकी Rs. ३० ला जारी केले आहेत.
- २) दोन्ही कंपन्यांच्या अग्रहक्क भागधारकांना नवीन कंपनीचे १३% अग्रहक्क समभाग Rs. १२० प्रति समभाग (दर्शनी मूल्य Rs. १००) दराने दिले आहेत.
- ३) तारा लि. आणि प्रिया लि.चे १०% कर्जरोखे धारकांना तारा-प्रिया लि.ने प्रत्येकी Rs. १०० चे ११% कर्जरोखे जारी केले आहेत, जेणेकरून समान व्याज राखले जाईल.
- ४) तारा-प्रिया लिमिटेडने तारा लि. आणि प्रिया लि.कडून ताब्यात घेतलेल्या मालमत्तेचे पुनर्मूल्यांकन केले.

तपशील	तारा लि.	प्रिया लि.
जमीन आणि इमारत	२,६०,०००	२,००,०००
सयंत्र आणि यंत्र सामग्री	९०,०००	८०,०००
संगणक	५०,०००	७०,०००
शिल्लक मालसाठा	६०,०००	३५,०००
कर्जदार	७०,०००	८०,०००

तुम्ही पुढील गोष्टी करा:

- i) खरेदी मोबदल्याची गणना करा.
- ii) खरेदी पद्धतीने तारा-प्रिया लि. च्या पुस्तकांमध्ये रोजकीर्दीच्या नोंदी करा.

किंवा

प्र.४. अ] खालील ताळेबंदाच्या माहिती च्या आधारे लेखांकन नोंदी करा. (ताळेबंद तयार करू नये)

[०८]

तपशील	Rs.
अधिकृत भाग भांडवल	
५०००० समभाग रु १० प्रमाणे	५,००,०००
जारी केलेले आणि पूर्णदत्त भांडवल	
३५०००, समभाग रुपये १० प्रमाणे पूर्णदत्त	३,५०,०००
एस बी आय कडून कर्ज (यंत्र सामग्रीवर सुरक्षित)	१,५०,०००
९% कर्ज रोखे रु १०० प्रमाणे	१,००,०००
नफा तोटा खाते शिल्लक	४०,०००
साधारण राखीव निधी	५०,०००
भांडवली राखीव निधी	६५,०००
धनको(धनको पैकी रु ५००० चे धनको खर्चाशी शी संबंधित आहेत उरलेले धनको माल खरेदीशी संबंधित आहेत.)	३५,०००
करासाठीची तरतूद	१८,०००

- ब] १ जानेवारी २०२२ रोजी, तेजा लि. चे प्रत्येकी रु. १०० चे ५,००० ६% कर्जरोखे श्री राकेश यांनी रु. ४,५५,००० च्या किमतीत गुंतवणूक म्हणून ठेवले होते. ३१ डिसेंबर रोजी व्याज देय आहे.
- १ एप्रिल २०२२ रोजी, अशा प्रकारचे रु. ६०,००० चे कर्जरोखे व्याजासहित रु. ९८ ला खरेदी केले.
- १ सप्टेंबर २०२२ रोजी, रु. १,००,००० च्या अशा कर्जरोख्याची व्याज-विरहित रु. ९६ ला विक्री करण्यात आली.
- १ डिसेंबर २०२२ रोजी, अशा प्रकारचे रु. २,००,००० चे कर्जरोखे व्याजासहित रु. ९९ ला विकले गेले.
- ३१ डिसेंबर २०२२ रोजी, त्याने २,००,००० चे कर्जरोखे व्याजासहित रु. ९५ ला विकले.
- श्री. राकेश यांच्या पुस्तकांमध्ये तेजा लि.च्या ६% कर्जरोख्याचे गुंतवणूक खाते तयार करा.

[०९]

प्र.५. अ) IFRS लागू करताना मिळणाऱ्या सवलती कोणत्या आहेत?

[०८]

ब) आर्थिक पत्रकांची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?

[०९]

किंवा

प्र.५. टिपा लिहा: (कोणत्याही ०३)

[१५]

- अ) Pooling of Interest पद्धतीची वैशिष्ट्ये
- ब) खरेदीमूल्य आणि त्याच्या पद्धती
- क) IFRS स्वीकारण्याचे फायदे
- ड) वाजवी मूल्याचे (fair value) मोजमाप
- इ) अंतर्गत पुनर्बांधणीची गरज

Time: 3 Hrs

Marks: 100

N.B: 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

3) Working notes should form part of your answer.

4) Use of simple calculator is allowed.

Q. 1 a) State whether the following statements are true or false (any ten) (10)

- 1) Short term provision is a part of Non Current Liabilities.
- 2) Contingent liabilities are shown in Balance Sheet under the head Current liabilities.
- 3) Change in Inventory = Opening Stock of Raw Material less Closing Stock of Raw Material.
- 4) If the buyback exceeds 10% of the paid-up capital, the board of directors has the authority to approve it by resolution at a meeting.
- 5) The debt equity ratio must be more than 2:1 after buyback.
- 6) The buyback must be completed within 15 months from the date of passing the resolution.
- 7) In the case of internal reconstruction, no new company is created.
- 8) Alteration of share capital is one of the methods of Internal Reconstruction.
- 9) Interest is always calculated on the face value of the securities.
- 10) Profit from the sale of an investment should be debited to the investment account.
- 11) CSR stands for Corporate Social Responsibility.
- 12) Ethics is a branch of moral philosophy that guides people about the basic human conduct.

Q. 1 b) Match the following items from column A with column B (any ten) (10)

Column A	Column B
1) Debentures	a) Subdivision of Shares
2) Mining Rights	b) Not available for buyback
3) Conversion of shares of larger denomination in to shares of smaller denomination	c) Without Interest
4) Credit balance of Capital Reduction account	d) Nothing is to be recorded in cost column
5) Internal Reconstruction	e) Reports certain types of wrongdoing
6) Escrow Account	f) Moral Principles and Values
7) Revaluation Reserve	g) Example of Intangible Asset
8) Investment in Equity Shares	h) Capital Reserve
9) Cum Interest	i) Long term Borrowings
10) Bonus Shares received	j) Example of Variable earning security
11) Whistle blowers	k) With Interest
12) Ethics	l) Necessary to open for Buyback Process
	m) Process of reorganization of a company

Q. 2 Following is the Trial Balance of Pruthvi Ltd; as on 31st March 2023. **(20)**

Particulars	Amount Rs.	Particulars	Amount Rs.
Land & Building	8,00,000	18,000 Equity Shares of Rs. 100 each fully paid	18,00,000
Plant & Machinery	3,00,000	General Reserve	4,00,000
Furniture	55,000	Bank Loan (Long Term)	4,02,500
Purchases	15,02,709	Unclaimed Dividend	1,500
Salaries	7,00,000	Sundry Creditors	1,28,652
Wages	4,30,442	12% Debentures	2,73,000
Bank Interest	75,000	Sales	32,51,841
Rent Paid	30,000	Interest on Investment	25,632
Repairs	25,000	Surplus (01/04/2022)	50,544
Miscellaneous Expenses	20,000		
Audit Fees	15,000		
Opening Stock	5,16,174		
Sundry Debtors	4,00,000		
Bills Receivables	2,97,140		
Long term Investment	8,66,850		
Advance Income Tax	1,35,000		
Cash at Bank	1,65,354		
Total	63,33,669	Total	63,33,669

Following are the other particulars:

- 1) Provide 10% Depreciation on Land Building and Plant Machinery.
- 2) Outstanding Wages were Rs. 19558
- 3) Interest on Debentures is outstanding for the year 2022-23.
- 4) Transfer Rs. 1,50,000 to General Reserve.
- 5) Directors Proposed Dividend @8%.
- 6) Bills Receivable includes a dishonored bill of Rs. 50,000.
- 7) On 31st March 2023, Stock of finished goods was valued at Rs. 6,46,040.
- 8) The Authorized share capital of the company was Rs. 20,00,000 divided in to 20,000 Equity Shares of Rs.100 each

Prepare statement of profit and loss account for the year ended 31st March 2023 and Balance Sheet as on that date.

OR

Q. 2 Mr. Manoj holds 1,500, 10% Debentures of Rs. 100 each in Rahul Ltd; as on 1st April 2022 at a cost of Rs. 1,80,000. Interest is payable half yearly on 30th September and 31st March every year. Following are the transactions for the year ended 31st March 2023. **(20)**

Date	Particulars	No. of Debentures	Rate
31/05/2022	Purchase	1,200	Rs. 95 Cum interest
30/06/2022	Purchase	300	Rs. 90 Cum interest

01/11/2022	Sales	1,200	Rs. 110 Cum interest
30/11/2022	Purchase	900	Rs. 97 Ex interest
01/01/2023	Sales	600	Rs. 105 Ex interest
01/02/2023	Purchase	300	Rs. 93 Ex interest
01/03/2023	Sales	1,200	Rs. 103 Cum interest

The books of accounts are closed on 31st March every year. Prepare Investment in 10% Debentures account in the books of Manoj for the year ended 31st March 2023. Market value of the above Investment on 31st March 2023 was Rs. 1,22,000.

Q. 3 Following is the Summarized Balance Sheet of Shital Ltd; as on 31st March 2023. (20)

Particulars	Amount Rs.	Amount Rs.
I. Equity and Liabilities		
Equity Shares of Rs. 10 each fully Paid	30,00,000	
12% Cumulative Preference Shares of Rs. 100 each fully paid	15,00,000	45,00,000
12% Debentures		15,00,000
Interest on Debentures		1,80,000
Creditors		15,00,000
Bank Overdraft		3,00,000
Total		79,80,000
II Assets		
Goodwill		3,00,000
Land and Building		28,00,000
Plant and Machinery		5,00,000
Furniture & Fixtures		8,00,000
Investments		4,30,000
Stock		6,00,000
Debtors		10,90,000
Cash at Bank		1,00,000
Profit and loss account		12,00,000
Discount on Issue of Shares		75,000
Preliminary Expenses		85,000
Total		79,80,000

Preference Dividend is in arrears for two years. Following scheme of Reconstruction was approved by the court.

- 1) Preference Shares were converted in to equal number of fully paid 10% preference Shares of Rs. 70 each.
- 2) Equity Shares to be reduced to Rs. 6 each fully paid up.
- 3) Investment was sold at a profit of 10%.
- 4) Preference Shareholders waived half of the arrears of dividend, and the remaining amount was paid in cash.
- 5) 12% Debenture holders agreed to accept Plant and Machinery for Rs. 7,00,000, and for remaining balance they accepted 8,000, 15% Debentures of Rs. 100 each fully paid.

- 6) Debenture holders agreed to forgo 50% of the interest and remaining balance is to be paid off immediately.
 - 7) Write off Goodwill, Debit balance of Profit and loss a/c, Discount on Issue of Shares and Preliminary Expenses.
 - 8) Bank Overdraft was paid.
- You are requested to pass necessary journal entries, Prepare Capital reduction account and Balance Sheet after Reconstruction.

.OR

Q. 3 a) From the following information prepare statement of Profit and Loss account of Nitin ltd; for the year ended 31st March 2023 **(10)**

Particulars	Amount Rs.
Sales	20,20,000
Miscellaneous Receipts	2,500
Interest Received on Government Bonds	6,000
Reserve for Bad Debts (01/04/2022)	8,000
Sales Return	20,000
Opening Stock of Raw Material	1,00,000
Purchase of Raw Material	10,50,000
Freight on Raw Material	50,000
Opening Stock of Finished Goods	1,50,000
Wages	75,000
Salaries	4,00,000
Bad Debts	6,000
Debenture Interest	14,000
Rent Rates & Taxes	13,000
Travelling Expenses	4,000
Depreciation on Fixed Assets	60,000
Carriage Outward	3,000
Closing Stock of Raw Material	75,000
Closing Stock of Finished Goods	2,00,000
Provision for Bad Debts (31/03/2023)	10,000
Provision for Taxation should be made at 20% of the Profit	

Q. 3 b) From the following information Find out Maximum number of Shares to be bought Back by the Shreyash Ltd; at a offer Price of Rs. 250 Per Share. **(10)**

Particulars	Amount Rs.
Authorised Share Capital:	
1,00,000 Equity Shares of Rs. 100 each	1,00,00,000
10,000, 10% Preference Shares of Rs. 100 each	10,00,000

Issued, Subscribed, Called up and Paid up: 70,000 Equity Shares of Rs. 100 each, Rs. 80 Per share Called up and Paid Up. 5,000 10% Preference Shares of Rs. 100 each fully Paid	56,00,000 5,00,000
Reserves: General Reserve Securities Premium Profit & loss a/c	12,00,000 25,00,000 51,00,000
Long term Borrowings 10% Debentures Bank loan	25,00,000 25,00,000
Current Liabilities: Creditors	15,00,000

Q. 4 The Summarized Balance Sheet of Prakash ltd; as on 31st March 2023 **(20)**

Particulars	Amount Rs.	Amount Rs.
I. Equity and Liabilities		
1. Shareholders' Funds		
a) Share Capital		
4,00,000 Equity Shares of Rs. 10 each fully Paid	40,00,000	
b) Reserve & Surplus		
Securities Premium	7,00,000	
General Reserve	10,00,000	
Profit and Loss a/c	3,00,000	60,00,000
2. Non Current liabilities		
a) Long Term Borrowings		
11% Debentures	12,00,000	
Bank Loan (long term)	9,00,000	21,00,000
3. Current liabilities		
a) Trade Payables		
Sundry Creditors		6,00,000
Total		87,00,000
II Assets		
1. Fixed Assets		55,00,000
2. Bank Balance		18,00,000
3. Other Current Assets		14,00,000
Total		87,00,000

Ascertain the maximum number of shares the company can buyback at a price of Rs. 30 per share. Assuming the buyback is actually carried out:

- Pass Necessary Journal entries in the books of Prakash Ltd; and
- Prepare Balance Sheet after buyback.

OR

Q. 4 a) On 1st April 2022 Mr. Dhananjay had 3,000 Equity Shares of Rs. 100 each at a cost (10) of Rs. 6,90,000. He furnished the following particulars for the year ended 31/03/2023.

Date	No. of Shares	Transaction details
30/04/2022	2,000	Purchased @ Rs. 220 per Share
31/07/2022	5,000	Bonus Shares Received
31/12/2022	4,000	Sale @ Rs. 220 Per Share

Following additional information is also provided by him:

- 1) On 31st August 2022 Dividend @ Rs. 30 per Share for the year ended 31/03/2022 was received by him.
- 2) On 30 September, 2022 The Company issued right shares, in the ratio of one share for every five shares held on Payment of Rs. 200 per share. Mr. Dhananjay Subscribed 50% of the Rights and Sold remaining to Mr. Pravin @ Rs. 150 per Share.

You are requested to prepare the Investment in Equity Shares account for the year ended 31st March 2023.

Q. 4 b) Following is the summarized Balance Sheet of M/s Jayashri Ltd; as on 31st March 2023

(10)

Liabilities	Amount Rs.
10% Preference Shares of Rs. 100 each	10,00,000
Equity Shares of Rs. 10 each	15,00,000
11% Debentures	3,00,000
Sundry Creditors	3,00,000
Other Current Liabilities	6,00,000
Total	37,00,000
Assets:	
Goodwill	4,50,000
Land & Building	15,00,000
Plant & Machinery	7,00,000
Stock	6,00,000
Publicity Campaign Expenses	4,00,000
Discount on issue of Debentures	50,000
Total	37,00,000

Following scheme of Reconstruction has been approved by the court:

- 1) Equity Shares to be reduced by Rs. 3 per share.
- 2) 10% Preference Shares were reduced to Rs. 80 per share fully paid up.
- 3) 11% Debenture holders agreed to waive 30% of their rights.
- 4) 30% of the creditors are to be reduced to 80% and 60% of the creditors to be reduced by 30%.
- 5) All intangible and Fictitious Assets are to be written off.

- 6) Assets were revalued as: Land & building Rs. 16,00,000
: Plant & Machinery Rs. 7,50,000
: Stock to be reduced by Rs. 62,000.

You are required to pass necessary journal entries and prepare capital reduction account in the books of M/s Jayashri.

- Q. 5 a) Explain the effects of unethical behaviour on financial reporting. (10)**
b) What are the sources of buyback? Explain benefits of buyback. (10)

OR

- Q. 5 Write Short Notes (Any Four) (20)**

- a) Reserve and Surplus in Final Accounts of Companies
- b) Consolidation and Subdivision of Shares
- c) Whistle Blowing
- d) Ex Interest and Cum Interest
- e) Property, plant and Equipment (Tangible Fixed Asset)
- f) Need of internal Reconstruction

वेळ : ३ तास

गुण : १००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

- २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) टिपा या तुमच्या उत्तराचा भाग असतील.
- ४) साधा गणकयंत्र वापरण्यात यावे.

प्र. १ अ) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते सांगा (कोणतेही दहा)

(१०)

- १) अल्पकालीन तरतुदी ह्या दीर्घकालीन कर्जाचा भाग आहेत.
- २) आकस्मित दायित्वे हि ताळेबंदामध्ये चालू कर्जामध्ये दाखवली जातात.
- ३) मालसाठा बदल = कच्या मालाची सुरुवातीची शिल्लक वजा कच्या मालाची अखेरची शिल्लक
- ४) १०% पेक्षा जास्त भाग भांडवल परत खरेदी करावयाचे असल्यास त्यासाठी संचालक मंडळानी त्यांच्या सभेमध्ये ठराव संमत करून घेतला तरी चालतो.
- ५) भाग भांडवल परत खरेदी केल्यानंतर, भांडवल कर्जाचे गुणोत्तर २:१ पेक्षा जास्त असले तरी चालते.
- ६) ठराव संमत झाल्यापासून १५ महिन्यांच्या आत भाग भांडवल खरेदी केले पाहिजे.
- ७) अंतर्गत पुनरचनेत नवीन कंपनी स्थापन होत नाही.
- ८) भागभांडवलातील बदल हा अंतर्गत पुनरचनेचा एक प्रकार आहे.
- ९) व्याज हे नेहमी दर्शनी मूल्यावर काढले जाते.
- १०) गुंतवणुकीचा नफा हा गुंतवणूक खात्याच्या खर्च बाजूस दाखवला जातो.
- ११) सी.एस.आर. म्हणजे व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी.
- १२) नैतिकता हि शाखा आहे नैतिक तत्व ज्ञानाची एक शाखा आहे जी मुलभूत मानवी आचारानाविषयी मार्गदर्शन करते.

प्र. १ ब) योग्य जोड्या जुळवा (कोणतेही दहा)

(१०)

समूह अ	समूह ब
१) कर्जरोखे	a) भागांचे विभाजन
२) खाण हक्क	b) समभाग परत खरेदीसाठी उपयुक्त नाही
३) भागांचे मोठ्या किमतीमधून कमी किमतीमध्ये रूपांतर करणे	c) व्याज सोडून
४) कॅपिटल रीडक्षण खात्याची जमा शिल्लक	d) खर्च स्तंभात काहीही लिहायचे नाही.
५) अंतर्गत पुनरचना	e) काही चुकीच्या गोष्टीविषयी माहिती देतो
६) एस्क्रो खाते	f) नैतिक तत्वे आणि मुल्ये
७) पुनर्मुल्यांकन निधी	g) अमूर्त मालमत्तेचे उदाहरण
८) सामान्य भागातील गुंतवणूक	h) भांडवली निधी
९) व्याजासह	i) दीर्घकालीन कर्ज
१०) बोनस भाग मिळाले	j) बदलणाऱ्या उत्पन्नाचे उदाहरण
११) व्हिसल ब्लोवर	k) व्याजासह
१२) नैतिकता	l) समभाग परत खरेदी साठी गरजेचे
	m) कंपनीची पुनरचना करण्याची प्रक्रिया

प्र. २ पृथ्वी लिमिटेड या कंपनीचे ३१/०३/२०२३ अखेरचे तेरीज पत्रक दिलेले आहे

(२०)

तपशील	रक्कम रु.	तपशील	रक्कम रु.
जमीन आणि इमारत	८,००,०००	१८,००० साधारण भाग, रुपये १०० चा एक पूर्ण दत्त	१८,००,०००
यंत्र आणि संयंत्र	३,००,०००	सामान्य राखीव निधी	४,००,०००
फर्निचर	५५,०००	बँक कर्ज (दीर्घकालीन)	४,०२,५००
खरेदी	१५,०२,७०९	न मागितलेला लाभांश	१,५००
पगार	७,००,०००	किरकोळ धनको	१,२८,६५२
मजुरी	४,३०,४४२	१२% कर्जरोखे	२,७३,०००
बँकेचे व्याज	७५,०००	विक्री	३२,५१,८४१
भाडे दिले	३०,०००	गुंतवणुकीवरील व्याज	२५,६३२
दुरुस्ती	२५,०००	अधिशेष (०१/०४/२०२२)	५०,५४४
किरकोळ खर्च	२०,०००		
लेखापरीक्षण फी	१५,०००		
सुरुवातीचा माल साठा	५,१६,१७४		
ऋणको	४,००,०००		
प्राप्त बिले करण्यायोग्य	२,९७,१४०		
दीर्घकालीन गुंतवणूक	८,६६,८५०		
आगाऊ आयकर	१,३५,०००		
बँकेतील शिल्लक	१,६५,३५४		
	६३,३३,६६९		६३,३३,६६९

खाली इतर तपशील दिलेला आहे:

- जमीन आणि इमारत व यंत्र संयंत्र यावर १०% घसारा आकार.
- रु. १९,५५८ रुपये मजुरी देणे आहे
- सन २०२२ -२३ मधील कर्जरोख्यांचे व्याज देणे बाकी आहे.
- सामान्य राखीव निधीला रुपये १,५०,००० वर्ग करा..
- संचालकांनी ८% लाभांश प्रस्तावित केला आहे.
- प्राप्त बिलामध्ये अश्विकार्य बिल रु. ५०,००० समाविष्ट आहे..
- ३१/०३/२०२३ रोजी रु.६,४६,०४० चा शिल्लक मालसाठा आहे.
- रु. २०,००,००० चे अधिकृत भागभांडवल असून ते रु. १०० च्या २०,००० सामान्य भागामध्ये विभागले गेले आहे. वरील माहितीच्या आधारे पृथ्वी लिमिटेड या कंपनी च्या पुस्तकात दिनांक ३१/०३/२०२३ रोजीचे नफा तोटा पत्रक आणि ताळेबंद तयार करा.

किंवा

प्र.२ श्री. मनोज यांचेकडे दिनांक १ एप्रिल २०२२ रोजी १५००, १०% चे कर्जरोखे आहेत (२०)
ज्याचे दर्शनी मूल्य रु.१०० असून त्याचे खर्चमूल्य (कॉस्ट) रु.१,८०,००० आहे. प्रत्येक वर्षी ३० सप्टेंबर आणि ३१ मार्च रोजी व्याज दिले जाते. ३१/०३/२०२३ पर्यंत झालेल्या व्यवहारांचा तपशील खाली दिलेला आहे.

दिनांक	तपशील	कर्जरोखे संख्या	दर
३१/०५/२०२२	खरेदी	१,२००	रु.९५ व्याजासह
३०/०६/२०२२	खरेदी	३००	रु.९० व्याजासह
०१/११/२०२२	विक्री	१,२००	रु.११० व्याजासह
३०/११/२०२२	खरेदी	९००	रु.९७ व्याज सोडून
०१/०१/२०२३	विक्री	६००	रु.१०५ व्याज सोडून
०१/०२/२०२३	खरेदी	३००	रु.९३ व्याज सोडून
०१/०३/२०२३	विक्री	१,२००	रु.१०३ व्याजासह

दरवर्षी दिनांक ३१ मार्च रोजी खाते बंद केली जातात. आपणास दिनांक ३१/०३/२०२३ रोजीचे १०% कर्जरोखे मधील गुंतवणूक खाते तयार करण्यास सांगितले आहे. दिनांक ३१/०३/२०२३ रोजी गुंतवणुकीची बाजार भावाप्रमाणे किंमत रु. १,२२,००० आहे.

प्र.३ खाली ३१/०३/२०२३ रोजीचा शीतल लिमिटेड चा ताळेबंद दिला आहे. (२०)

तपशील	रक्कम रु.	रक्कम रु.
I. भाग भांडवल आणि देणी		
सामान्य भाग रु.१० चा एक पूर्ण देय		
१२% संचयी अग्रहक्क भाग रु. १०० चा एक पूर्ण देय.	३०,००,०००	
१२% कर्जरोखे	१५,००,०००	४५,००,०००
कर्जरोख्यावरील देय व्याज		१५,००,०००
धनको		१,८०,०००
बँक अधिकर्ष		१५,००,०००
		३,००,०००
एकूण		७९,८०,००००
II मालमत्ता		
नावलौकीक		३,००,०००
जमीन व इमारत		२८,००,०००
यंत्र व संयंत्र		५,००,०००
फर्निचर		८,००,०००
गुंतवणूक		४,३०,०००
शिल्लक मालसाठा		६,००,०००
ऋणको		१०,९०,०००

बँकेतील शिल्लक		१,००,०००
नफा तोटा खाते		१२,००,०००
समभाग विक्रीवरील सूट		७५,०००
प्रारंभिक खर्च		८५,०००
एकूण		७९,८०,०००

अग्रहक्क भागावरील लाभांश दोन वर्षांपासून देणे आहे. खालील अंतर्गत पुनरचना योजना न्यायालयाने मंजूर केली आहे.

- १) अग्रहक्क भागांचे रूपांतर तितक्याच संखेच्या रु.७० पूर्ण देय १०% अग्रहक्क भागामध्ये करण्यात आले.
- २) सामान्य भाग रु.६ पर्यंत कमी करण्यात आले.
- ३) १०% नफ्यावर गुंतवणुकीची विक्री करण्यात आली.
- ४) अग्रहक्क भागावर देय असलेल्या लाभांशापैकी अर्धा लाभांश सोडून देण्याची कबुली अग्रहक्क भागधारकांनी दिली. राहिलेला अर्धा लाभांश रोखीने देण्यात आला.
- ५) १२% कर्जरोखेधारकानी यंत्र व संयंत्र रु. ७,००,००० किमतीला घेण्याचे कबुल केले आणि उर्वरित रकमेसाठी त्यांनी ८,०००, १५% कर्जरोखे रु. १०० चा एक पूर्ण देय घेण्याचे मान्य केले.
- ६) कर्जरोखेधारकानी त्यांना देय असलेल्या व्याजातील ५०% व्याज सोडून दिले आणि राहिलेले व्याज त्यांना त्वरित दिले गेले.
- ७) नावलौकिक, नफा तोट्याचा नावे खाते, समभाग विक्रीवरील सूट आणि प्रारंभिक खर्च पूर्णपणे निर्लेखित करा.
- ८) बँक अधिकर्ष पूर्णपणे अदा केले.

आपणास विनंती करणेत येते कि, शीतल लिमिटेड ची कीर्द नोंद करा, भांडवल घट खाते आणि पुनररचणे नंतरचा ताळेबंद तयार करा.

.किंवा

प्र.३ अ) खालील माहितीच्या आधारे नितीन लिमिटेड या कंपनीच्या पुस्तकात दिनांक

(१०)

३१/०३/२०२३ अखेरचे नफा तोटा पत्रक तयार करा.

तपशील	रक्कम रु.
विक्री	२०,२०,०००
किरकोळ जमा	२,५००
सरकारी रोख्यावरील व्याज जमा	६,०००
बुडीत कर्जाची तरतूद (०१/०४/२०२२)	८,०००
विक्री परत	२०,०००
कच्चा मालसाठा सुरुवातीची शिल्लक	१,००,०००
कच्चा माल खरेदी	१०,५०,०००
कच्चा माल खरेदी वाहतूक खर्च	५०,०००
तयार मालसाठा सुरुवातीची शिल्लक	१,५०,०००
मजुरी	७५,०००
पगार	४,००,०००
बुडीत कर्ज	६,०००

कर्जरोखे व्याज	१४,०००
भाडे आणि कर	१३,०००
प्रवास खर्च	४,०००
स्थिर मालमता घसारा खर्च	६०,०००
जावक वाहन खर्च	३,०००
कच्चा मालसाठा अखेरची शिल्लक	७५,०००
तयार मालसाठा अखेरची शिल्लक	२,००,०००
बुडीत कर्जाची तरतूद (३१/०३/२०२३)	१०,०००
नफ्याच्या २०% करधारण तरतूद करणेत यावी.	

प्र.३ ब) खालील माहितीच्या आधारे श्रेयश लिमिटेड हि कंपनी, रुपये २५० प्रस्ताव किमतीला (१०) जास्तीत जास्त किती समभाग पुनरखरेदी करू शकते त्याची परिगणना करा

तपशील	रक्कम रु.
अधिकृत भागभांडवल:	
१,००,००० समभाग रु. १०० चा एक	१,००,००,०००
१०,०००, १०% अग्रहक्क भाग रु. १०० चा एक	१०,००,०००
विक्रीस काढलेले, विक्री झालेले, मागणी केलेले आणि भरणा झालेले भागभांडवल:	
७०,००० समभाग रु. १०० चा एक प्रत्येकी रु. ८० मागणी आणि भरणा झालेले	५६,००,०००
५,०००, १०% अग्रहक्क भाग रु. १०० चा एक पूर्ण देय	५,००,०००
निधी:	
सामान्य राखीव निधी	१२,००,०००
समभाग अधिमूल्य	२५,००,०००
नफा तोटा खाते	५१,००,०००
दीर्घ कालीन कर्जे	
१०% कर्जरोखे	२५,००,०००
बँक कर्ज	२५,००,०००
वर्तमान दायीत्व:	
धनको	१५,००,०००

प्र. ४. ३१ मार्च २०२३ चा प्रकाश लिमिटेड चा ताळेबंद दिला आहे (20)

तपशील	रक्कम रु.	रक्कम रु.
I. भाग भांडवल आणि दायीत्व		
१. भागधारकांचा निधी		
अ) भागभांडवल		
४,००,००० समभाग रु. १० चा एक पूर्ण देय		

ब) राखीव निधी व अधिशेष	४०,००,०००	
समभाग अधिमुल्य	७,००,०००	
सामान्य राखीव निधी	१०,००,०००	
नफा तोटा खाते	३,००,०००	६०,००,०००
२. दीर्घ कालीन कर्जे		
११% कर्जरोखे	१२,००,०००	
बँक कर्ज (दीर्घ कालीन)	९,००,०००	२१,००,०००
३. वर्तमान दायित्वे		
अ) धनको		६,००,०००
एकूण		८७,००,०००
II मालमत्ता		
१. स्थिर मालमत्ता		५५,००,०००
२. बँकेतील शिल्लक		१८,००,०००
३. इतर वर्तमान मालमत्ता		१४,००,०००
एकूण		८७,००,०००

रुपये ३० च्या प्रस्ताव किमतीला जास्तीत जास्त किती समभाग कंपनी पुनरखरेदी करू शकते त्याची परिगणना करा. प्रत्यक्षात समभागांची पुनरखरेदी झाली असे समजून:

- प्रकाश लिमिटेड ची कीर्द नोंद करा आणि
- पुनरखरेदी नंतरचा ताळेबंद तयार करा.

किंवा

प्र.४ अ) १ एप्रिल २०२२ रोजी श्री धनंजय यांचेकडे ३,००० समभाग आहेत. समभागाची दर्शनी किमत (१०) प्रत्येकी रु.१०० इतकी आहे. या समभागांचे खर्चमूल्य (कॉस्ट) रु.६,९०,००० आहे. त्यांनी ३१/०३/२०२३ अखेरची खालील माहिती दिली आहे.

दिनांक	समभाग संख्या	व्यवहार तपशील
३०/०४/२०२२	२,०००	खरेदी रु. २२० प्रती भाग
३१/०७/२०२२	५,०००	बक्षीस भाग मिळाले
३१/१२/२०२२	४,०००	विक्री रु. २२० प्रती भाग

त्याने खालील अधिकची माहिती दिलेली आहे;

- दिनांक ३०/०८/२०२२ रोजी, आर्थिक वर्ष ३१ मार्च २०२३ अखेरचा प्रती भाग रु. ३० प्रमाणे लाभांश मिळाला
- ३० सप्टेंबर २०२२ कंपनीने हक्क भाग विक्रीस काढले. जर आपल्याकडे ५ सम भाग असतील तर १ हक्क भाग मिळेल त्यासाठी प्रती हक्कभाग रु. २०० अशी किमत ठेवण्यात आली. श्री धनंजय यांनी ५०% हक्क भाग खरेदी केले आणि राहिलेले रु. १५० प्रती समभाग प्रमाणे श्री प्रवीण यांना विक्री केले.

आपणास विनंती करण्यात येते कि, ३१/०३/२०२३ अखेरचे श्री धनंजय यांच्या पुस्तकात समभागातील गुंतवणूक खाते तयार करा.

प्र.४ अ) जयश्री लिमिटेड चा ३१ मार्च २०२३ चा ताळेबंद खाली दिला आहे

(१०)

दायीत्वे	रक्कम रु.
१०% अग्रहक्क भाग रु.१०० चा एक	१०,००,०००
समभाग रु. १० चा एक	१५,००,०००
११% कर्जरोखे	३,००,०००
किरकोळ धनको	३,००,०००
इतर वर्तमान दायीत्वे	६,००,०००
एकूण	३७,०००,०००
मालमत्ता:	
नावलौकिक	४,५०,०००
जमीन आणि इमारत	१५,००,०००
यंत्र व संयंत्र	७,००,०००
मालसाठा	६,००,०००
प्रशिद्धी शिबीर खर्च	४,००,०००
कर्जरोखे विक्रीवरील सूट	५०,०००
एकूण	३७,०००,०००

खालील अंतर्गत पुनरचना योजना न्यायालयाने मंजूर केली आहे:

- १) समभागांचे मूल्य रु.३ प्रती भाग याप्रमाणे कमी केले.
- २) १०% अग्रहक्क भागांचे मूल्य प्रती भाग रु. ८० पर्यंत कमी केले.
- ३) ११% कर्जरोखे धारकांनी त्यांची ३०% रक्कम सोडून देण्याचे मान्य केले.
- ४) ३०% धनकोनी ८०% पर्यंत रक्कम स्विकारण्याचे मान्य केले आणि राहिलेल्या पैकी ६०% धनकोनी ३०% ची सूट देण्याचे मान्य केले.
- ५) सर्व अमूर्त आणि काल्पनिक मालमत्ता निर्लेखित करा.
- ६) मालमत्तांचे पुनर्मुल्यांकन पुढील प्रमाणे आहे:
जमीन आणि इमारत रु. १६,००,०००
यंत्र व संयंत्र रु. ७,५०,०००
मालसाठ्याच्या किमतीत रु.६२,००० नी घट झाली आहे.
आपणास विनंती करणेत येते कि, जयश्री लिमिटेड ची कीर्द नोंद करा

प्र.५ अ) आर्थिक अहवालावर अनैतिक वर्तनाचे होणारे परिणाम स्पष्ट करा. (१०)

ब) समभाग खरेदी करण्याचे स्रोत सांगा? समभाग खरेदी करण्याचे फायदे विषद करा. (१०)

किंवा

प्र.५ टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (२०)

- अ) कंपनी फायनल अकॉंट मध्ये राखीव निधी आणि अधिशेष
- ब) समभागांचे एकत्रीकरण आणि उपविभाग
- क) शिष्टी वाजवणे
- ड) व्याज सोडून आणि व्याजासहित
- इ) मालमत्ता आणि उपकरणे (मूर्त स्थिर मालमत्ता)
- फ) अंतर्गत पुनरबांधणीची गरज

(2½ Hours)

Total Marks 75

1. All questions are compulsory.
2. Figures to right indicates full marks.
3. Working notes wherever necessary should form part of your answer.
4. Calculate figures up to two decimal points wherever required.

Q.1 A) Select the most appropriate option and rewrite the full sentence (Any 8) 08

1. The aggregate of all direct cost is called as _____ cost.
 - a) Works
 - b) Prime
 - c) Production
 - d) Total
2. _____ is an example of a fixed cost.
 - a) Material
 - b) Labour
 - c) Commission
 - d) Factory Rent
3. Under Perpetual inventory system stock is ascertained _____ .
 - a) Periodically
 - b) Continuously
 - c) At the end of the year
 - d) Whenever you want
4. Goods received note is prepared by _____ department..
 - a) Purchase
 - b) Stores
 - c) Finance
 - d) Sales
5. Labour turnover is measured by _____ method.
 - a) Replacement
 - b) Flux
 - c) Separation
 - d) All of these
6. Tea and lunch break is _____.
 - a) Normal idle time
 - b) Abnormal idle time
 - c) Overtime
 - d) None of these
7. Depreciation of delivery van is _____ overhead.
 - a) Factory
 - b) Prodcution
 - c) Selling
 - d) Distribution

8. _____ is excluded while ascertaining cost of a product.
 - a) Interest on loan
 - b) Salaries
 - c) Secondary packing
 - d) Rent
9. When overheads recovered in costing are more than actual overheads incurred then it is called as _____.
 - a) Over absorption
 - b) Under absorption
 - c) Proper absorption
 - d) Absorption
10. _____. Is not included in administrative cost.
 - a) Salaries of office staff
 - b) Telephone charges
 - c) Salary for foreman
 - d) Office rent

Q.1

B)	State whether the following statements are True or False. (Any 7)
1.	Earning under Halsey and Rowan plan are same.
2.	A well satisfied team of workers can increase productivity significantly
3.	Income tax is provided only in cost accounting.
4.	Idle capacity and idle time are one and the same
5.	In ABC analysis "A" class of items are the costliest.
6.	Strikes and lockouts is an example of abnormal idle time.
7.	Fixed cost per unit remains fixed irrespective of level of output.
8.	Carriage inwards is an overhead
9.	Financial accounting gives product wise break up of cost and profit.
10.	The term 'Allocation' and 'Apportionment' have the same meaning.

(07)

Q.2

Sara Limited has furnished the following information from the financial books for the year ended 31st March, 2023. (15)

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Material consumed	4,00,000	By Sales (8,000 units)	6,00,000
To Wages	75,000	By Closing stock of finished goods (2000 units)	1,25,000
To Factory expenses	54,000	By Interest on securities	25,000
To administrative Overheads	75,000	By Profit on sale of assets	50,000
To Selling and distribution overheads	1,00,000		
To Interest on loan	15,000		
To Income tax	6,000		
To Net Profit	75,000		
Total	8,00,000	Total	8,00,000

The cost accounting record for the above period showed the following :

1. Material consumed @ Rs.35 per unit produced.
2. Direct wages @ Rs.6 per unit produced.
3. Factory overheads were absorbed @ 25% of prime cost.
4. Administrative overheads were absorbed @ Rs.7.5 per unit produced.
5. Selling & Distribution overheads were absorbed @ Rs.10 per unit sold.

You are required to prepare the detailed cost sheet for the year ended 31st March, 2023 and a Statement of Reconciliation.

OR

- Q 2 A)** A workeder produced 600 units in a week's time. **(08)**
 The guaranted weekly wage payment for 45 hours is Rs,810. The expected time to produced one unit is 15 minuts which is raised further 20% under the incentive scheme.
 What will be earning per hour of that worker under Halsey (50% sharing) and Rowan Bonus Scheme.

- Q.2. B) From the following particulars, ascertain the labour cost per day of 8 hyours.** **(07)**

Basic Pay	Rs.12,000
Dearness Allowoances	100% of Basic
Leave salary	10%
Employer's contribution to provident fund	20% of Basic and Dearness allowance
Employer's contribution to ESI	5% of Basic & Dearness Allowance
Working Hours	2000

- Q.3.** At the beginning of Sept 2023 quality brush company had a stock 10,000 Brushes **(15)**
 valued at Rs.10 each.

Further purchases and issues were made during the months as follows.

Date	Particular	Brushes	Rate each Rs.
5 th Sept 2023	Purchase	4,000	12.50
7 th Sept 2023	Issues	3,000	-
12 th Seot 2023	Purchase	6,000	15.00
16 th Sept 2023	Issues	16,000	-
20 th Sept 2023	Purchase	10,000	16.50
24 th Sept 2023	Issues	8,000	-
28 th Sept 2023	Purchase	9,000	17.00

You are required to prepare a store Ledger account as per first in first out method and weighted average method.

OR

Q.3.A) Calculate Machine Hour Rate from the following data : (08)

Rent and Rates (Rs.)	1200
Cost of machine (Rs.)	2,10,000
Estimated scrap value (Rs.)	10,000
Estimated working life (hrs)	20,000
Maintenance cost (Rs)	5,000
Power used per machine (Rs.Per hr)	1
Normal Machine Hours during a month	200
Other standing charges (Rs.per month)	1,000

Q.3 B) Find out the economic order quantity and number of orders per year. (07)

Quarterly Consumption	250 Unis
Cost of material per unit	Rs.20
Carrying cost p.a.p.u.	10%
Ordering cost per order	Rs.40

Q.4. The following data were obtained from the books of faithful construction company for the year ended 31st March 2023. Prepare a statement of primary distribution of overheads. (15)

Particulars	Production Department			Service Department	
	A	B	C	X	Y
Direct Wages Rs.	14,000	12,000	10,000	2,000	2,000
Direct Material Rs.	6,000	5,000	4,000	3,000	2,000
Employees Nos.	160	120	120	40	40
Light Points Nos.	10	15	15	5	5
Assets Values Rs	50,000	30,000	20,000	10,000	10,000
Area occupied Sq.Mtr.	1200	900	900	300	300

The expenses for the period were :

Particulars	Rs.
Store Overheads	800
Electric Lights	4,000
Labour Welfare	6,000
Depreciation	12,000
Repairs and Maintenance	2,400
General overheads	20,000
Rents and Taxes	1,200

OR

Q.4. The following details are available for the year ended 31st December 2022. (15)

Particulars	Rs.
Direct Wages	1,20,000
Raw material purchases	1,44,000
Indirect Materials	7,200
Indirect Wages	10,800
Office Salaries	14,400
Employer's contribution to employee state insurance	1,200
Printing and stationery	2,400
Chargeable expenses	10,800
Legal charges	1,728
Office Rent	2,400
Sales (18,000 Units)	3,60,000
Opening Raw materials	24,000
Opening work in progress	5,760
Opening finished goods (1,200 units at Rs.16.25 per unit)	--
Closing stock of raw material	26,688
Closing stock of work in progress	9,600
Closing stock of finished goods (2,400 units)	?

Prepare cost sheet showing different elements of cost along with per unit cost. (15)

Q. 5 A) What do you mean by material control and its functions? (08)
 B) How are the overheads classified?

OR

Q. 5 Write short notes on the following : (Any 3) (15)

- Advantage of Cost Accounting
- Gnatt's Task Bonus plan
- Stock levels
- Functional Classification of overheads
- Purpose of reconciliation of cost and financial record

.....

मराठी रुपांतर

[वेळ: २.३० तास]

[गुण: ७५]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. उत्तरासाठी टाचण आवश्यक असेल तेथे उत्तराचा भाग मानला जाईल.
४. आवश्यकता असेल तेथे अंक दोन दशांपर्यंत काढा.
५. इंग्रजी भाषेतील प्रश्न प्रमाण मानावेत.

- प्र. १ अ) सर्वात योग्य पर्याय निवडून पूर्ण वाक्य पुन्हा लिहा (कोणतेही ८) (०८)
- १) सर्व प्रत्यक्ष खर्चाच्या एकूणास _____ खर्च असे म्हणतात
(अ) कार्य (ब) प्राथमिक (क) उत्पादन (ड) एकूण
- २) _____ हे निश्चित खर्चाचे उदाहरण आहे.
(अ) माल (ब) मजुरी (क) कमीशन (ड) कारखाना भाडे
- ३) कायम स्वरूपी साठा पद्धतीमध्ये साठा _____ मोजदाद केला जातो.
(अ) ठराविक कालावधी नंतर (ब) सतत (क) वर्षाखेर (ड) पाहिजे तेव्हा
- ४) माल प्राप्त चिठ्ठी _____ विभागाकडून तयार केली जाते.
(अ) खरेदी (ब) साठा (क) आर्थिक (ड) विक्री
- ५) मजूर उलाढाल हे _____ पद्धतीने मोजले जाते.
(अ) बदली (ब) प्रवाह (क) स्वतंत्र (ड) वरील सर्व
- ६) चहा आणि जेवणाची सुट्टी हि _____ आहे.
(अ) सामान्य निष्क्रिय वेळ (ब) असामान्य निष्क्रिय वेळ (क) जादा वेळ (ड) यापैकी नाही
- ७) मालवाहतुकीच्या गाडीचा घसारा _____ अपरीपरिव्यय आहे.
(अ) कारखाना (ब) उत्पादन (क) विक्री (ड) वितरण
- ८) _____ उत्पादनाची किंमत निश्चित करताना वगळण्यात आले आहे.
(अ) कर्जावरील व्याज (ब) वेतन (क) दुय्यम वेष्टन (ड) भाडे
- ९) जेव्हा उपरी परिव्यय खर्चामध्ये नोंदवलेले उपरिपरिव्यय वास्तविक खर्चापेक्षा जास्त असतात तेव्हा त्याला _____ म्हणतात.
(अ) जास्त शोषण (ब) कमी शोषण (क) पद्धतशीर शोषण (ड) शोषण
- १०) _____ हे प्रशासकीय खर्चात समाविष्ट होत नाही.
(अ) कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांचे वेतन (ब) दुरध्वनी शुल्क (क) मुकादम वेतन (ड) कार्यालय भाडे

प्र. १ ब) खालील विधाने सत्य की असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेही ७) (०७)

- १) हॉलसे व रोवन योजने अंतर्गत कमाई सारखीच असते.
- २) कामगारांची चांगला समाधानी समूह लक्षणीयरीत्या उत्पादकता वाढवू शकतो.
- ३) आयकर फक्त लेखा खर्चामध्ये प्रदान केला जातो.
- ४) आदर्श क्षमता आणि आदर्श वेळ एकच आहे.
- ५) 'अबक' विश्लेषणामध्ये 'अ' वर्ग घटक सर्वात महाग असतो.
- ६) संप व टाळेबंद हे असामान्य आदर्श वेळेचे उदाहरण आहे.
- ७) उत्पादन पातळी विचारात न घेता प्रतिनग निश्चित किंमत स्थिर राहते.
- ८) खरेदी वरील भाडे हे उपरिपरिव्यय आहे.
- ९) आर्थिक लेखांकन उसादनानुसार किंमत आणि नफा यांचे विभाजन देते.
- १०) वाटप आणि विभाजन या शब्दाचा अर्थ समान आहे.

प्र. २ सारा लि. यांचे आर्थिक पुस्तकातून ३१ मार्च २०२३ अखेरची माहिती सादर केली आहे. (१५)

तपशिल	रु.	तपशिल	रु.
माल वापर	४,००,०००	विक्री (८००० नग)	६,००,०००
मजुरी	७५,०००	अखेरचा तयार मालसाठा (२००० नग)	१,२५,०००
कारखाना खर्च	५४,०००	प्रतिभूमिवरील व्याज	२५,०००
प्रशासकीय उपरिपरिव्यय	७५,०००	संपत्ती विक्रीवरील नफा	५०,०००
विक्री व वितरण उपरिपरिव्यय	१,००,०००		
कर्जावरील व्याज	१५,०००		
आयकर	६०००		
निव्वळ नफा	७५०००		
	८,००,०००		८,००,०००

परिव्यय लेखकर्मात वरील कालावधीत खालील प्रकाराच्या नोंदी दिसून येतात.

- १) मालचा वापर उत्पादनाच्या रु. ३५ प्रतिनग आहे.
- २) प्रत्यक्ष मजुरी उत्पादनाच्या रु. ६ प्रतिनग आहे.
- ३) कारखाना उपरि परिव्यय प्राथमिक किमतीच्या २५% आहे.
- ४) प्रशासकीय उपरिपरिव्यय उत्पादनाच्या रु. ७.५० प्रतिनग याप्रमाणे आहेत.
- ५) विक्री व वितरण उपरिपरिव्यय विक्री तंत्रांच्या रु. १० प्रतिनग याप्रमाणे आहेत.

तुम्ही ३१ मार्च २०२३ अखेरचे सविस्तर परिव्यय पत्रक आणि समायोजन पत्रक तयार करा.

किंवा

- प्र. २ अ) एका कामगाराने एका आठवड्यात ६०० नगांचे उत्पादन केले. ४५ तासांसाठी हमी साप्ताहिक वेतन देय (०८)
 रु. ८१० आहे. एका नगाचे उत्पादनासाठी अपेक्षित वेळ १५ मिनिटांचा आहे जो प्रोत्साहन योजने अंतर्गत
 आणखी २०% ने वाढवला आहे.
 हॉल्से व रोवन बोनस योजने अंतर्गत त्या कामगाराचे प्रति तास मिळकत कमाई काय होईल.

- प्र. २ ब) खालील माहितीच्या तपशिलावरून ८ तासांच्या एका दिवसाचा मजुरी खर्च निश्चित करा. (०७)

मूळ वेतन	रु. १२,०००
महागाई भत्ता	मूळ वेतनाच्या १००%
रजेचे वेतन	मूळ वेतनाच्या १०%
मालकाच्या भविष्य निर्वाह निधीतील सहभाग	मूळ वेतन व महागाई भत्याच्या २०%
कामगार राज्य विम्यातील मालकाचा सहभाग	मूळ वेतन व महागाई भत्याच्या ५%
कामाचे तास	२०००

- प्र. ३ सप्टेंबर २०२३ च्या प्रारंभी क्वालिटी ब्रश कंपनीकडे १०,००० ब्रशचा साठा प्रत्येकी रु. १० प्रमाणे होता. (१५)
 त्यानंतर सदर महिन्यामध्ये खालीलप्रमाणे खरेदी व विक्री झालेली आहे.

दिनांक	तपशील	ब्रश	प्रतिनग (रु)
५ सप्टेंबर २०२३	खरेदी	४०००	१२.५०
७ सप्टेंबर २०२३	विक्री	३०००	-
१२ सप्टेंबर २०२३	खरेदी	६०००	१५.००
१६ सप्टेंबर २०२३	विक्री	१६,०००	-
२० सप्टेंबर २०२३	खरेदी	१०,०००	१६.५०
२४ सप्टेंबर २०२३	विक्री	८,०००	-
२८ सप्टेंबर २०२३	खरेदी	९,०००	१७.००

तुम्ही प्रथम आला प्रथम पाठवावा व भारीत सरासरी किंमत पद्धतीने मालसाठा खतावणी खाते तयार करा.

किंवा

- प्र. ३ अ) खाली दिलेल्या माहितीच्या आधारे यंत्रांचा तासी दर काढा. (०८)

तपशील	रु.
भाडे व दर	१२००
यंत्रांची किंमत	२,१०,०००
अंदाजे भंगार मूल्य	१०,०००
अंदाजे क्रियाशील आयुष्य (तासात)	२०,०००
देखभाल खर्च	५,०००
प्रत्येक यंत्रासाठी शक्तीचा वापर (दरतास रु)	१

एका महिन्यात यंत्रांचे सामान्य तास	२००
इतर स्थायी शुल्क (प्रत्येक महिना रु)	१,०००

प्र. ३ ब) लाभदायक आदेश संख्याव वर्षभरातील आदेश संख्या शोधा. (०७)

तिमाही वापर :- २५० नग
मालाची प्रतिनग किंमत :- रु. २०
प्रतिनग प्रतिवर्ष वहन खर्च :- १०%
आदेशित किंमत, प्रतिआदेश ----- रु. ४०

प्र. ४ खालील माहिती फेथफुल कन्स्ट्रक्शन लि. च्या पुस्तकातून ३१ मार्च २०२३ अखेरच्या वर्षात घेतलेला आहे. (१५)
उपरिपरीव्याचे प्राथमिक विभागणी पत्रक तयार करा.

तपशिल	उत्पादन विभाग			सेवा विभाग	
	अ	ब	क	एक्स	वाय
प्रत्यक्ष मजुरी (रु)	१४,०००	१२,०००	१०,०००	२०००	२०००
प्रत्येक माल (रु)	६,०००	५,०००	४,०००	३,०००	२,०००
कामगार संख्या	१६०	१२०	१२०	४०	४०
बिजबिंदू	१०	१५	१५	५	५
संपत्ती मूल्य	५०,०००	३०,०००	२०,०००	१०,०००	१०,०००
जागा व्याप्ती (चौ.मी)	१,२००	९००	९००	३००	३००

सदर कालावधीचे खर्च

तपशिल	रु.
साठा उपरिपरिव्यय	८००
विज	४,०००
मजूर कल्याण	६,०००
घसारा	१२,०००
दुरुस्ती व देखभाल	२,४००
साधारण उपरिपरिव्यय	२०,०००
भाडे व कर	१,२००

किंवा

प्र. ४ ३१ डिसेंबर २०२२ ची खालील सविस्तर माहिती उपलब्ध आहे.

(१५)

तपशिल	रु.
प्रत्यक्ष मजुरी	१,२०,०००
कच्चा माल खरेदी	१,४४,०००
अप्रत्यक्ष माल	७२००
अप्रत्यक्ष मजुरी	१०,८००
कार्यालयीन वेतन	१४,४००
कर्मचारी राज्य विमा नियोक्ता योगदान	१,२००
मुद्रण व स्टेशनरी	२,४००
आकारण्या योग्य खर्च	१०,८००
कायदेशीर शुल्क	१,७२८
कार्यालय भाडे	२,४००
विक्री (१८००० नग)	३,६०,०००
आरंभिका कच्चा माल	२४,०००
आरंभिका तयार मालाचा साठा (१२०० नग रु. १६.२५ प्रतिनग)	-
अखेरचा कच्चा माल	२६,६८८
अखेरचा अर्ध पक्का माल	९,६००
अखेरचा तयार मालसाठा (२४०० नग)	?

प्रतिनग खर्चासह किमतीचे वेगवेगळे घटक दर्शविणारे परिव्यय पत्रक तयार करा.

- प्र. ५ अ) मालसाठा नियंत्रण म्हणजे काय आणि त्याची कार्ये ? (०८)
 ब) उपरि परिव्ययाचे वर्गीकरण कसे केले जाते? (०७)

किंवा

- प्र. ५ खालील टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) (१५)

- १) परिव्यय लेख कर्माचे फायदे
- २) गॅट टास्क बोनस योजना
- ३) साठा पातळी
- ४) उपरि परीव्यांचे कार्यात्मक विभाजन
- ५) परिव्यय आणि आर्थिक नोंदी यांचा समायोजन साधण्याचा उद्देश

Time:3 Hrs

Marks 100

Note:

- All Questions are compulsory.
- Figures to the right indicate full marks allotted to the questions.
- Working Notes wherever necessary should form a part of your answer.
- Calculate figures up to the two decimal points wherever required.

Q1 a) Select the most appropriate option and rewrite the full sentence (Any Ten)
(10Marks)

1. In production of furniture wood is a _____ material.
a. Direct b. Indirect c. Semi variable d. Hazardous
2. In fashion industry, fabric thread and buttons are _____ material for making clothing.
a. Direct b. Indirect c. Semi variable d. Hazardous
3. The _____ cost of using a company vehicle for a personal trip is the revenue the company could have earned by renting it out.
a. Sunk Cost b. Relevant Cost c. Irrelevant Cost d. Opportunity Cost
4. The _____ level is the ideal quantity to order to minimize both ordering and holding costs.
a. EOQ b. Maximum c. Minimum d. Danger
5. In ABC analysis, _____ items typically represent items with moderate or intermediate value and significance compared to A items but more than C items.
a. Category A b. Category B c. Category C d. Category D
6. _____ assumes that the oldest inventory is sold first and that the newest inventory is left in stock
a. FIFO b. LIFO c. Weighted Average Method. d. FIFO
7. In _____, employees are compensated based on the quantity or number of units they produce or tasks they complete.
a. Piece work plan b. Halsey Premium Plan c. Rowan System d. Gantt's Task
8. The _____ is a labour payment plan that considers both quantity or output and time efficiency.
a. Piece work plan b. Halsey Premium Plan c. Rowan System d. Gantt's Task
9. Royalty paid is a part of _____

- a. Prime Cost b. Factory Cost c. Administrative cost d. Selling Cost
10. Store keepers salary is a part of _____
 a. Prime Cost b. Factory Cost c. Administrative cost d. Selling Cost
11. Net profit as per cost records is Rs.15000 Interest on Investment not recorded in cost books is Rs. 3000. Calculate profit as per financial records.
 a. Rs. 15000 b. Rs. 3000 c. Rs. 18000 d. Rs. 12000
12. Net profit as per cost records is Rs.15000. Bad debts debited in financial records is Rs. 3000. Calculate profit as per financial records.
 a. Rs.15000 b. Rs. 3000 c. Rs. 18000 d. Rs.12000

Q1 (b) Match the Columns (Any 10).

(10 Marks)

Group A	Group B
1) Bank Charges	a) Selling Overheads
2) Coding System	b) Individual bonus plan
3) Ordering Cost	c) Administrative cost
4) Economic Order Quantity	d) Service cost centre
5) Idle Time	e) Facilitates entry collation
6) Rowan Premium Plan	f) Excluded in cost book
7) Over Absorbed Overheads	g) Chargeable expenses
8) Quality Control	h) Absorbed overheads less Actual overheads
9) Prime Cost	i) Goods inspection expenses
10) Loose tools written off	j) Power failure
11) Upkeep of delivery Vans	k) Size of purchase order
12) Loss by Fire	l) Factory Overheads

2A

M/s. Ashish Manufacturing Company manufactures two types of products viz. M and N. The information for the year ended on 31st March, 2022 is as under:

Particulars	Products	
	M (Rs.)	N (Rs.)
Direct Material per unit	300	360
Direct labour per unit	180	150
Direct expenses per unit	120	240

Additional Information:

1. Factory expenses are charged at 20% of prime cost.
2. Office expenses are charged at 25% of works cost
3. 6,000 units of product M were produced of which 4,500 units were sold and 15,000 units of product N were produced of which 13,500 units were sold.

4. Selling expenses are Rs.45 per unit for product M and Rs.60 per unit for product N.
 5. Company charges a profit at 20% on sales for both the products
- Prepare a cost sheet showing the cost and profit in total as well as in per unit.

(20 Marks)

OR

2B (i)

From the following information value closing stock as on 30-9-2023 applying Weighted Average Method.

	Units	Rate Per Unit (Rs)
Opening Stock		
01/09/2023	7,875	10.00
Purchases		
17/09/2023	4,830	8.40
22/09/2023	2,520	9.00
Sales		
09/09/2023	3,255	13.20
18/09/2023	2,415	12.60
20/09/2023	3,045	10.80
30/09/2023	4,935	11.40

(10 Marks)

2B(ii)

Calculate the machine hour rate to cover the overhead expenses related to a machine.

Sr. No.	Particulars	
1	Cost of the machine	Rs 950000
2	Installation charges of the new machine	Rs 75000
3	Estimated scrap value of the machine	Rs 25000
4	Oil and Lubrication	Rs 7500 per quarter
5	Consumable Stores	Rs 1000 per month
6	Consumption of electric power per hour	20 units
7	Rate of electric power per unit	Rs 0.50
8	Foreman's salary per month (1/6 th for this machine)	Rs 6000
9	Cotton waste etc. Each Machine (Per Quarter)	Rs 5000

It is estimated that the life of the machine is 10 years and will work for 10000 hours per annum.

(10 Marks)

3A

i) The Purchase Department of your organisation has received an offer of quantity discounts on its order of materials as under: **[10 Marks]**

<u>Price per tonne</u>	<u>Order (in tonnes)</u>
Rs.2,800	Less than 1,000
Rs.2,760	1,000 but less than 2,000
Rs.2,720	2,000 but less than 4,000
Rs.2,680	4,000 but less than 6,000
Rs.2,640	6,000 and above

The annual requirement of the material is 10,000 tonnes. The delivery cost/ordering cost per order is Rs.1,800 and the annual stock holding cost/carrying cost is estimated at 20 percent of the average inventory. The purchase department wants you to consider the following purchase options and advise which among them will be the most economical ordering quantity, presenting the relevant information in a tabular form. The purchase quantity options to be considered are 800 tonnes, 1,000 tonnes, 2,000 tonnes, 4,000 tonnes and 6,000 tonnes.

ii) Inventory records of Shrinidhi Ltd. Shows the following information: **(10 marks)**

Details	Material R (Rs.)	Material S (Rs.)
Material in hand on 1.4.2022	1,00,000	2,00,000
Material in hand on 31.3.2023	50,000	75,000
Material purchased during the year	4,50,000	5,75,000

Calculate:

1. Material turnover ratio regarding each of these materials
2. Express in number of days the average inventory held
3. State which of the two materials is slow moving material

OR

3B

The following data was obtained from the books of Space Ltd. for the year ended 31st March 2023.

Sr. No.	Particulars	Departments				
		A	B	C	D	E
1	Direct Materials (Rs.)	90000	125000	75000	25000	35000
2	Direct Wages (Rs.)	70000	90000	50000	25000	15000
3	Floor Space Area (Square Feet)	1000	1500	750	650	600
4	Value of Plant and Machinery (Rs.)	450000	850000	350000	200000	150000
5	Number of Employees	9	11	6	5	4

6	Value of Stock (Rs.)	12000	15000	13000		
7	Kilowatt-hour (kWh)	12	16	7		
8	Number of Light Points	16	20	12	7	5

Departments A, B and C are Production Departments.

Departments D and E are Service Departments.

Sr. No.	Particulars	Amount (Rs.)
1	Lighting	13500
2	Contribution to Provident Fund	16250
3	Labour Welfare Expenses	18900
4	Insurance of Plant and Machinery	15000
5	Depreciation of Building	56250

You are required to prepare Primary Overhead Distribution Summary for the departments showing clearly the most suitable basis of apportionments wherever necessary.

(20 Marks)

4A(i)

RS Ltd. showed net loss of Rs 2,30,500 as per their financial accounts for the year ended 31st March, 2022. However, cost accounts disclosed net loss of Rs 2,45,000 for the same period. On scrutinising both the set of books of accounts the following information were revealed:

Particulars	Rs
Factory overheads over recovered	30,000
Distribution overheads under recovered	20,000
Administrative overheads under recovered	27,500
Depreciation over charged in Cost Accounts	34,000
Bad debts w/off in Financial Accounts	14,500
Preliminary expenses w/off in Financial Accounts	4,500
Interest credited during the year in Financial Accounts	7,000
Notional Salary charged in Cost Accounts	10,000

Prepare a reconciliation statement reconciling losses shown by the financial and cost accounts by taking costing net loss as base.

(10 Marks)

4A(ii)

35816

Calculate the earnings of A and B from the following particulars for a month and allocate the labour cost to each job X, Y and Z:

Particulars	A	B
Basic Wages	Rs.400	Rs.520
Dearness Allowance	50%	50%
Contribution to Provident Fund(on basic wages)	8%	8%
Contribution to Employees' State Insurance(on basic wages)	2%	2%
Overtime	Hours 10	

The normal working hours for the month are 400. Overtime is paid at double the total of basic wages and dearness allowance. Employer's and Employee's contribution to State Insurance and Provident Fund are at equal rates. The two workers were employed on jobs X, Y and Z in the following proportions:

	Jobs		
	X	Y	Z
Workers A	40%	30%	30%
Workers B	25%	35%	40%

Overtime was done on job Z at the request of the customer.

(10 Marks)

OR

4B

Standard output per hour 250 units. Actual output in a 180 hour week is 50,000 units. Wage rate is Rs.300 per hour. Dearness allowance is Rs. 30 per hour. Calculate Total Earnings under:

- i. Time Rate
- ii. Piece Rate
- iii. Halsey Premium System
- iv. Rowan Premium System
- v. Gantt Task Bonus System

(20 marks)

Q 5

- A. State the Functions of cost accounting?
- B. What are the factors considered in fixation of stock level?

(10 Marks)

(10 Marks)

OR

Q5 Write Short Notes (Any Four out of Six)

(20 Marks)

1. EOQ.
2. Gantt's Task.
3. Idle Time
4. Factory Overheads.
5. Causes of disagreement between costing profit and financial profit.
6. Limitations of cost accounting.

वेळ: 3 तास

गुण 100

टीप:

- सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- उजवीकडील आकडे प्रश्नांना दिलेले पूर्ण गुण दर्शवतात.
- जिथे आवश्यक असेल तिथे गणन टिपा तुमच्या उत्तराचा भाग बनल्या पाहिजेत.
- जेथे आवश्यक असेल तेथे दोन दशांश पर्यंत रक्कम लिहा.

Q1 a) सर्वात योग्य पर्याय निवडा आणि पूर्ण वाक्य पुन्हा लिहा (कोणतेही दहा) (10 गुण)

1. फर्निचरच्या उत्पादनात लाकूड ही _____ सामग्री आहे.
a थेट बी. अप्रत्यक्ष सी. अर्ध परिवर्तनीय डी. घातक
2. फॅशन क्षेत्रामध्ये, कापड धागा आणि बटणे कपडे बनवण्यासाठी _____ सामग्री आहेत.
a थेट बी. अप्रत्यक्ष सी. अर्ध परिवर्तनीय डी. घातक
3. कंपनीचे वाहन वैयक्तिक दळणवळणासाठी वापरण्याची _____ किंमत ही कंपनी भाड्याने देऊन कमावलेली कमाई आहे.
a बुडलेली किंमत b. संबंधित खर्च c. असंबद्ध खर्च d. संधीची किंमत The _____ level is the ideal
4. खरेदी आदेश आणि धारण खर्च हे दोन्ही खर्च कमी करण्यासाठी खरेदी आज्ञा ची मात्रा.
a EOQ b. कमाल c. किमान d. धोका
5. ABC विश्लेषणामध्ये, _____ भाग सामान्यतः A भागाच्या तुलनेत मध्यम किंवा मध्यवर्ती मूल्य आणि महत्त्व असलेल्या वस्तूंचे प्रतिनिधित्व करतात परंतु C भागापेक्षा जास्त असतात.
a. श्रेणी A b. श्रेणी B c. श्रेणी C d. श्रेणी D
6. _____ असे गृहीत धरते की सर्वात जुना साठा आधी विकला जातो आणि सर्वात नवीन साठा गोदामात राहतो
a FIFO b. LIFO c. भार सरासरी पद्धत. d. FIFO

7. _____ मध्ये, कर्मचार्यांना त्यांनी उत्पादित केलेल्या नगांच्या संख्येवर किंवा त्यांनी पूर्ण केलेल्या कार्यांच्या आधारावर भरपाई दिली जाते.

a तुकडा काम योजना b. Halsey प्रीमियम योजना c. रोवन सिस्टम d , गँटचे कार्य मोबदला

8. _____ ही श्रम देय योजना आहे जी परिमाण किंवा उत्पादन आणि वेळ कार्यक्षमता दोन्ही विचारात घेते.

a तुकडा काम योजना b. Halsey प्रीमियम योजना c. रोवन सिस्टम d , गँटचे कार्य मोबदला

9. दिलेली रॉयल्टी हा _____ चा भाग आहे

a. मुख्य खर्च b. कारखाना खर्च c. प्रशासकीय खर्च d. विक्री खर्च

10. कोठणीसाचा पगार हा _____ चा भाग आहे

a. मुख्य खर्च b. कारखाना खर्च c. प्रशासकीय खर्च d. विक्री खर्च

11. खर्चाच्या नोंदीनुसार निव्वळ नफा रु. 15000 आहे. खर्च पुस्तकात न नोंदवलेल्या गुंतवणुकीवरील व्याज रु. 3000. वित्तीय नोंदीनुसार नफ्याची गणना करा.

(a) 15000 (b) 3000 (c) 18000 (d) 12000

12. खर्चाच्या नोंदीनुसार निव्वळ नफा रु. 15000 आहे. वित्तीय नोंदींमध्ये वर्ग केलेली बुडीत कर्जे रु. 3000. वित्तीय नोंदीनुसार नफ्याची गणना करा.

(a) 15000 (b) 3000 (c) 18000 (d) 12000

Q1 (b) स्तंभ जुळवा (कोणत्याही 10).

(10 गुण)

गट अ	गट ब
1) बँक शुल्क	m) विक्री परिव्यय
2) कोडिंग प्रणाली	n) वैयक्तिक बोनस योजना
3) खरेदीआदेशाचा परिव्यय	o) प्रशासकीय खर्च
4) आर्थिक खरेदीआदेश प्रमाण (EOQ)	p) सेवा खर्च केंद्र
5) निष्क्रिय वेळ	q) नोंदींचे एकत्रीकरण सुलभ करते
6) रोवन प्रीमियम योजना	r) खर्च पुस्तकात वगळलेले
7) अवशोषित परिव्यय	s) आकारणीयोग्य खर्च
8) गुणवत्ता नियंत्रण	t) शोषलेले खर्च वजा वास्तविक खर्च
9) मुख्य खर्च	u) वस्तूच्या तपासणीचा खर्च
10) मुक्त संसाधने वर्ग करणे	v) वीज बिघाड
11) वितरण गाडीची देखभाल	w) खरेदी ऑर्डरचा आकार

12) आगीमुळे नुकसान	x) कारखाना खर्च

2A

मे. आशिष उत्पादननिर्माण कंपनी दोन प्रकारची उत्पादने तयार करते उदा. M आणि N. 31 मार्च 2022 रोजी संपलेल्या वर्षाची माहिती खालीलप्रमाणे आहे:

तपशील	उत्पादने	
	M (Rs.)	N (Rs.)
प्रति नग थेट सामग्री	300	360
प्रति नग थेट श्रम	180	150
प्रति नग थेट खर्च	120	240

अतिरिक्त माहिती:

- कारखान्याचा खर्च मुख्य खर्चाच्या 20% दराने आकारला जातो.
- कार्यालयीन खर्च उत्पादन कामाच्या खर्चाच्या 25% आकारला जातो
- उत्पादन M चे 6,000 नगांचे उत्पादन केले गेले ज्यापैकी 4,500 नगांची विक्री झाली आणि उत्पादन N चे 15,000 नग तयार करण्यात आले ज्यापैकी 13,500 नगांची विक्री झाली.
- उत्पादन M साठी प्रति नग रु. 45 आणि उत्पादन N साठी रु. 60 प्रति नग विक्री खर्च आहे.

5. दोन्ही उत्पादनांच्या विक्रीवर कंपनी 20% दराने नफा आकारते. एकूण तसेच प्रति नगामध्ये खर्च आणि नफा दर्शविणारे खर्च पत्रक तयार करा. (20 गुण)

किंवा

2B (i)

30-9-2023 रोजी खालील माहिती वरून भारीत सरासरी पद्धतीने शिल्लक साठ्याचे मूल्य निर्धारित करा.

	नग संख्या	प्रति नग मूल्य (रुपयांमध्ये)
सुरुवातीचा साठा		
01/09/2023	7,875	10.00
खरेदी		
17/09/2023	4,830	8.40

22/09/2023	2,520	9.00
विक्री		
09/09/2023	3,255	13.20
18/09/2023	2,415	12.60
20/09/2023	3,045	10.80
30/09/2023	4,935	11.40

(10 गुण)

2B(ii)

संयंत्रासंबंधित परिव्यय आकार भरण्यासाठी संयंत्र तासाच्या दराची गणना करा.

अनुक्रमांक	तपशील	
1	संयंत्राची किंमत	Rs 950000
2	नवीन संयंत्राचे स्थापन शुल्क	Rs 75000
3	संयंत्राचे अंदाजे भंगार मूल्य	Rs 25000
4	वंगण आणि स्नेहन	Rs 7500 per quarter
5	उपभोग्य सामग्री	Rs 1000 per month
6	प्रति तास विद्युत उर्जेचा वापर	20 units
7	प्रति नग विद्युत शक्तीचा दर	Rs 0.50
8	पर्यवेक्षकाचा दरमहा पगार (या मशीनचा 1/6वा भाग)	Rs 6000
9	कापूस कचरा इ. प्रत्येक संयंत्र (प्रति तिमाही)	Rs 5000

यंत्राचे आयुष्य 10 वर्षे आहे आणि ते वर्षाला 10000 तास काम करेल असा अंदाज आहे.

(10 गुण)

3A

35816

3A(i)

तुमच्या संस्थेच्या खरेदी विभागाला खालीलप्रमाणे सामग्रीच्या आदेशावर सवलतीची संधी प्राप्त झाली आहे:

किंमत प्रति टन

खरेदी (टनां मध्ये)

रु. 2,800

1,000 पेक्षा कमी

रु.2,760

1,000 पण 2,000 पेक्षा कमी

रु.2,720

2,000 पण 4,000 पेक्षा कमी

रु.2,680

4,000 पण 6,000 पेक्षा कमी

रु.2,640

6,000 आणि त्याहून अधिक

सामग्रीची वार्षिक गरज 10,000 टन आहे. प्रति खरेदीआदेशामागे वितरण खर्च/खरेदीखर्च रु.1,800 आहे आणि वार्षिक सामग्रीसाठी धारणखर्च /वाहन खर्च सरासरी सामग्रीसाठीच्या 20 टक्के असा अंदाज आहे. खरेदी विभागाची इच्छा आहे की तुम्ही खालील खरेदी पर्यायांचा विचार करा आणि त्यापैकी कोणते प्रमाण सर्वात किफायतशीर खरेदीचे प्रमाण असेल, संबंधित माहिती सारणीच्या स्वरूपात सादर करा. 800 टन, 1,000 टन, 2,000 टन, 4,000 टन आणि 6,000 टन खरेदीचे प्रमाण पर्याय विचारात घेतले जातील. (10 गुण)

3A(ii)

A) श्रीनिधी लिमिटेडची सामग्रीसाठी नोंदवही खालील माहिती दर्शविते:

तपशील	सामग्री R (रु.)	सामग्री S (रु.)
1.4.2022 रोजी मालसाठी उपलब्ध आहे	1,00,000	2,00,000
31.3.2023 रोजी मालसाठी उपलब्ध आहे	50,000	75,000
आर्थिक वर्षात खरेदी केलेली सामग्री	4,50,000	5,75,000

गणना करा:

- या प्रत्येक सामग्रीशी संबंधित सामग्रीच्या उलाढालीचे प्रमाण
- सरासरी मालसाठ्याची उलाढाल दिवसांच्या संख्येत व्यक्त करा
- दोन सामग्रीपैकी कोणती सामग्री मंद गतीने चालणारी सामग्री आहे ते सांगा

(10 गुण)

किंवा

3B

35816

Page 11 of 14

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी स्पेस लि. च्या पुस्तकांमधून खालील माहिती प्राप्त करण्यात आली आहे .

अनुक्र मांक	तपशील	विभाग				
		A	B	C	D	E
1	थेट सामग्री (रु.)	90000	12500 0	75000	25000	35000
2	थेट वेतन (रु.)	70000	90000	50000	25000	15000
3	बांधकाम क्षेत्र (चौरस फूट)	1000	1500	750	650	600
4	संयंत्र आणि यंत्रसामग्रीचे मूल्य (रु.)	45000	85000	35000	20000	15000
		0	0	0	0	0
5	कर्मचाऱ्यांची संख्या	9	11	6	5	4
6	साठा मूल्य (रु.)	12000	15000	13000		
7	किलोवॉट-तास (kWh)	12	16	7		
8	दिवा बिंदूंची संख्या	16	20	12	7	5

विभाग A, B आणि C हे उत्पादन विभाग आहेत.

D आणि E विभाग हे सेवा विभाग आहेत.

अनुक्रमांक	तपशील	मूल्य (रुपयांमध्ये)
1	प्रकाशयोजना	13500
2	भविष्य निर्वाह निधीमध्ये योगदान	16250
3	कामगार कल्याण खर्च	18900
4	संयंत्र आणि यंत्रसामग्रीचा विमा	15000
5	इमारतीचा घसारा	56250

जिथे आवश्यक असेल तिथे विभाजनाचा सर्वात योग्य आधार स्पष्टपणे दर्शविणाऱ्या विभागांसाठी तुम्हाला प्राथमिक परिव्यय वितरण सारांश तयार करायचे आहे. (20 गुण)

4A(i)

RS लि ने 31 मार्च 2022 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी त्यांच्या आर्थिक खात्यांनुसार रु. 2,30,500 चा निव्वळ तोटा दाखवला. तथापि, परिव्यय खात्यांनी त्याच कालावधीत रु. 2,45,000 चा निव्वळ तोटा दर्शविला. दोन्ही पुस्तकांच्या खात्यांच्या संचाची छाननी केल्यावर खालील माहिती समोर आली.

तपशील	मूल्य (रुपयांमध्ये)
कारखाना खर्च अतिरिक्त वसूल झाले	30,000
वितरण खर्च कमी शोषले गेले	20,000
प्रशासकीय खर्च कमी शोषले गेले	27,500
परिव्यय खात्यांमध्ये आकारला जाणारा घसारा	34,000
वित्तीय खात्यांमध्ये बुडीत कर्जे	14,500
वित्तीय खात्यांमधील प्राथमिक खर्च	4,500
वित्तीय खात्यांमध्ये वर्षभरात जमा केलेले व्याज	7,000
परिव्यय खात्यांमध्ये काल्पनिक पगार आकारला जातो	10,000

खर्च निव्वळ तोटा आधार म्हणून घेऊन वित्तीय आणि परिव्यय खात्यांद्वारे दर्शविलेल्या नुकसानाची जुळवाजुळव करणारे दुरुस्तीपत्रक तयार करा. (10 गुण)

4A (ii)

एका महिन्यासाठी खालील तपशिलांमधून A आणि B च्या उत्पन्नाची गणना करा आणि प्रत्येक कामासाठी X, Y आणि Z साठी श्रम खर्चाचे वाटप करा:

तपशील	A	B
मूळ वेतन	Rs.400	Rs.520
महागाई भत्ता	50%	50%
भविष्य निर्वाह निधीमध्ये योगदान (मूळ वेतनावर)	8%	8%
कर्मचाऱ्यांच्या राज्य विम्यामध्ये योगदान (मूळ वेतनावर)	2%	2%
अतिरिक्त काम	तास 10	

महिन्याचे सामान्य कामाचे तास 400 आहेत. अतिरिक्त कामाचे मूल्य एकूण मूळ वेतन आणि महागाई भत्त्याच्या दुप्पट दिले जाते. राज्य विमा आणि भविष्य निर्वाह निधीमध्ये नियोक्ता आणि कर्मचारी यांचे योगदान समान दराने आहे. दोन कामगारांना खालील प्रमाणात X, Y आणि Z नोकऱ्यांवर नियुक्त केले होते:

	कार्य		
	X	Y	Z
कर्मचारी A	40%	30%	30%
कर्मचारी B	25%	35%	40%

ग्राहकाच्या विनंतीनुसार जॉब Z वर अतिरिक्त कामाचे तास कार्यान्वित झाले. (10 गुण)

किंवा

4B

प्रति तास मानक उत्पादन 250 नग . 180 तासांच्या आठवड्यात वास्तविक उत्पादन 50,000 नग आहे. मजुरी दर तासाला 300 रुपये आहे. महागाई भत्ता रु. 30 प्रति तास. या अंतर्गत एकूण उत्पन्नाची गणना करा:

i वेळ दर

ii तुकडा दर

iii हॅल्सी प्रीमियम योजना

iv रोवन प्रीमियम योजना

v. गॅट टास्क बोनस योजना

(20 गुण)

Q 5

A. परिव्यय लेखांकनाची कार्ये सांगा?

(10 गुण)

B. मालसाठा पातळी निश्चित करताना कोणते घटक विचारात घेतले जातात?

(10 गुण)

किंवा

Q5 संक्षिप्त टिपा लिहा (सहापैकी कोणतेही चार)

(20 गुण)

1. EOQ.

2. गॅटचे कार्य.

3. निष्क्रिय वेळ

4. कारखाना परिव्यय

5. परिव्यय नफा आणि वित्तीय नफा यांच्यातील भेदाची कारणे.

6. परिव्यय लेखांकनाची उद्दिष्टे.

Time: 2:30 Hours

Marks: 75

- N.B. 1) All questions are compulsory.**
2) Figures to right indicate full marks.
3) Working should form part of the answer.
4) Simple calculator is allowed.

Q 1) A) State whether following statements are TRUE Or FALSE (Any Eight) (08)

- 1) Unclaimed dividend is contingent liability.
- 2) Advance paid is an item of non-quick asset.
- 3) If sales are against advance cash receipts only, then the working capital requirement will be high.
- 4) Liquid ratio depicts liquidity position of the company.
- 5) Fictitious assets are shown under tangible fixed assets.
- 6) Machinery scrap is an example of wasting asset.
- 7) Accounting standards are required to be followed while preparing management accounting reports.
- 8) Amortization of share issue expenses is considered under non-operating expenses.
- 9) Common-size statement is a short cut for quick comparison of items in financial statements shown in odd amounts.
- 10) Working capital requirement is high, when the supply of raw materials is irregular.

Q 1) B) Match the columns (Any Seven)

(07)

Column A	Column B
1) Financial Statements	a) Revenue statement Ratio
2) Stock to working capital ratio	b) Intangible Fixed Assets
3) Prepaid expenses	c) Combine Ratio
4) Trend Analysis	d) Non quick Assets
5) Long Term Liabilities	e) Direction of data
6) Liberal Dividend Policy	f) Borrowed Fund
7) Gross Working capital	g) Financial position
8) Goodwill	h) Total current Assets
9) Operating Ratio	i) Dividend payout ratio is high
10) Debt Service Ratio	j) Wasting Asset
	k) Balance sheet Ratio

Q 2)A) Following are the trading and profit and loss account of Ketan Ltd., for the year ended 31st March, 2022 and 2023. (15)

Particulars	2022	2023	Particulars	2022	2023
To Opening stock	80,000	3,20,000	By Sales	10,20,000	15,00,000
To Purchases	7,00,000	6,00,000	By Closing Stock	90,000	4,00,000
To Depreciation on furniture	15,000	Nil			
To Electricity expenses	50,000	2,50,000			
To Interest on Overdraft	Nil	40,000			
To Interest on Loan	25,000	25,000			
To Income tax	1,00,000	1,07,500			
To Net Profit	1,40,000	5,57,500			
	11,10,000	19,00,000		11,10,000	19,00,000

Prepare a comparative income statement from the above in vertical form.

OR

Q 2) B) Following is the Balances of Ankur Ltd., as on 31st March 2023.

Particulars	Amount
Buildings	1,00,000
Machinery	3,00,000
Share Capital	4,50,000
Retained Earnings	50,000
Debtors	1,15,000
Stocks	60,000
Cash	10,000
Prepaid Expenses	5,000
Creditors	91,000
Liability for expenses	9,000
Preliminary expenses	10,000

Prepare a common size Balance sheet form the above in vertical form.

(15)

Q 3)A) From the following details calculate Trend analysis**(15)**Following is details of Profit and loss Account for the year ended 31st March,

Particulars	2020	2021	2022
	Rs	Rs	Rs
Net Sales	30,000	40,000	50,000
Opening Stock	3,000	5,000	7,000
Purchases	17,000	19,000	20,000
Wages	1,500	3,000	2,000
Carriage Inward	2,000	4,000	4,000
Closing Stock	5,000	7,000	6,000
Office Expenses	1,000	1,200	1,500
Selling Expenses	700	900	1,000
Finance Expenses	600	1,000	2,000
Non-Operating Income	800	900	1000
Non-Operating Expenses	500	300	500
Tax	40%	40%	40%

Or**Q 3) B) Following balances are extracted from the books of Manik Ltd.,
Balances sheet as on 31st March, 2023**

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Equity share capital	2,00,000	Machinery	3,46,000
General Reserve	1,00,000	Investments	1,70,000
10% Preference share capital	2,20,000	Stock in trade	1,20,000
15% Debentures	1,50,000	Bills receivables	38,000
Trade payables	1,52,000	Trade receivables	89,000
Bank overdraft	30,000	Cash and bank	85,000
Provision for tax	32,000	Profit and loss A/c (Dr. balance)	36,000
	8,84,000		8,84,000

Sales for the year Rs.9,00,000 Gross profit Rate @ 25% and opening stock is Rs.1,10,000. Profit before tax for the year ending 31-03-2023 is Rs.2,10,000.

From the above details calculate following ratios.**(15)**

- 1) Current ratio
- 2) Acid test ratio
- 3) Stock turnover ratio
- 4) Proprietary ratio
- 5) Return on capital employed

NOTE: No need to prepare vertical Balance sheet

Q 4) A) The following information is available from the records of Gaurav Ltd for the year ending on 31st March, 2023.

Cost Structure	Rate per unit (Rs.)
Raw Materials	100
Direct labour	60
Overheads	100
	260
Profit	40
Selling price	300

The following further information is as under:

- Raw material are in stock on an average of one months.
- Materials are in process for one month.
- Finished goods remain in stock on an average for two month.
- Time lag in payment of wages and overheads is half a month.
- Credit allowed to debtors is two months and credit allowed by supplier is one month.
- 10% of the output is sold against cash and balance on credit.
- The company keeps a cash balance of Rs.1,50,000.
- Margin of safety required is 5%.
- Units manufactured 3,00,000 for the year.
- Operations are evenly spread throughout the year. Expenses accrue similarly.

Prepare a Statement showing the working capital requirement of Gaurav Ltd., for the year ended 31st March, 2023. (15)

Or

Q 4) B) Calculate Cash Flow Statement for the year ending 31.3.2023. (15)

Particulars	Amt. (Rs.)
Cash Sales	4,00,000
Cash Purchases	1,00,000
Collection from Debtors	8,00,000
Payment to Suppliers	2,00,000
Trading Commission Received	1,90,000
Wages & Salaries	80,000
Rent Paid	35,000
Production Overheads Paid	68,000
Office Expenses Paid	57,000
Selling Expenses Paid	22,000
Income Tax Paid	2,13,000
Insurance Claim Received from Earthquake Disaster	2,24,000
Income Tax Refund	6,500

5) A) What is working capital? Explain the factors determining working capital requirements? **(08)**

Q 5) B) Explain all Balance sheet Ratios. **(07)**

OR

Q 5) Write Short Notes (Any 3) (5 marks each) **(15)**

a) Gross profit Ratio	b) Stock turnover ratio
c) Comparative Financial statements	d) Margin of safety
e) Gross working capital	

वेळ: २:३० तास

गुण:७५

सूचना

- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- २) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- ३) उत्तरांचे टाचण हे उत्तराचा भाग असेल.
- ४) साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.
- ५) मराठी रूपांतरांत काही अडचण असल्यास मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य मानावी.

प्रश्न१) अ) खालील वाक्ये सत्य किंवा असत्य आहेत ते सांगा. (कोणतेही आठ)

(०८)

- १) दावा न केलेला लाभांश हा आकस्मिक दायित्व आहे.
- २) अग्रिम कर अतरल मालमत्ता मानले जाते.
- ३) जर विक्री फक्त आगाऊ रोख पावतींच्या विरुद्ध असेल, तर खेळत्या भांडवलाची आवश्यकता जास्त असेल.
- ४) तरल अनुपात कंपनीची तरलता स्थिती दर्शवते
- ५) काल्पनिक मालमत्ता स्थिर मालमत्तेखाली दर्शविल्या जातात
- ६) टाकाऊ मशिनरी हे नष्टप्राय संपत्तीचे उदाहरण आहे.
- ७) व्यवस्थापन लेखा अहवाल तयार करताना लेखा मानकांचे पालन करणे आवश्यक आहे.
- ८) अकार्यवाहीन खर्चातर्गत शेअर इश्यू खर्चाचे परिमापन मानले जाते.
- ९) सामान आकाराचे प्रारूपातील विषम रकमांमध्ये दर्शविलेल्या आर्थिक पत्रकाचा घटक द्रुत तुलना करण्यासाठी आहे.
- १०) कच्च्या मालाचा पुरवठा अनियमित असताना खेळत्या भांडवलाची गरज जास्त असते

प्रश्न१) ब) जोड्या जुळवा (कोणतेही सात)

०७

स्तंभ अ	स्तंभ ब
१) आर्थिक पत्रक	अ) महसूल विवरण अनुपात
२) मालमत्ता खेळत्या भांडवल अनुपात	ब) अमूर्त स्थिर मालमत्ता
३) आगाऊ खर्च	क) संमिश्र अनुपात
४) कलदर्शन विश्लेषण	ड) अतरल मालमत्ता
५) दीर्घकालीन दायित्वे	ई) संग्रहित माहितीची दिशा
६) उदारमतवादी लाभांश धोरण	फ) कर्ज निधी
७) एकूण कार्यरत भांडवल	ग) आर्थिक स्थिती
८) नावलौकिक	ह) एकूण चालू मालमत्ता
९) कार्यलयीन अनुपात	इ) जास्त लाभांश वाटप अनुपात
१०) कर्ज सेवा अनुपात	ज) नष्टप्राय होणारी मालमत्ता
	ख) ताळेबंद अनुपात

प्रश्नर अ) ३१ मार्च २०२२ आणि २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी केतन लिमिटेडचे व्यापारआणि नफा-तोटा खाते खालील प्रमाणे आहे.

तपशील	२०२२	२०२३	तपशील	२०२२	२०२३
आरंभीचा मालसाठा	८०,०००	३,२०,०००	विक्री	१०,२०,०००	१५,००,०००
खरेदी	७,००,०००	६,००,०००	अखेरचा मालसाठा	९०,०००	४,००,०००
फर्निचर वरील घसारा	१५,०००	Nil			
विजे वरील खर्च	५०,०००	२,५०,०००			
अधिकर्ष वरील व्याज	Nil	४०,०००			
कर्ज वरील व्याज	२५,०००	२५,०००			
आयकर	१,००,०००	१,०७,५००			
निव्वळ नफा	१,४०,०००	५,५७,५००			
	११,१०,०००	१९,००,०००		११,१०,०००	१९,००,०००

वरील पासून तुलनात्मक उत्पन्न विधान तयार करा.

(१५)

किंवा

प्र.२) ब) ३१ मार्च २०२३ पर्यंत अंकुर लिमिटेडची शिल्लक खालील प्रमाणे आहे.

३१ मार्च २०२३ पर्यंत शिल्लक

तपशील	रक्कम
इमारत	१,००,०००
यंत्रसामग्री	३,००,०००
भाग भांडवल	४,५०,०००
राखून ठेवलेली कमाई	५०,०००
त्रणको	१,१५,०००
मालसाठा	६०,०००
रोख	१०,०००
आगाऊ खर्च	५,०००
धनको	९१,०००
खर्च साठी दायित्व	९,०००
प्राथमिक खर्च	१०,०००

उभ्या साधारण आकाराचा ताळेबंद तयार करा.

(१५)

प्रश्न ३) अ) खालील तपशीलां मधून कालदर्शक विश्लेषणाची गणना करा

(१५)

३१ मार्च रोजी संपलेल्या ३ वर्षांचे महसूल पत्रक खालील प्रमाणे आहे.

तपशील	२०२०	२०२१	२०२२
	Rs	Rs	Rs
निव्वळ विक्री	३०,०००	४०,०००	५०,०००
आरंभीचा साठा	३,०००	५,०००	७,०००
खरेदी	१७,०००	१९,०००	२०,०००
मजुरी	१,५००	३,०००	२,०००
खरेदीचे वाहन भाडे	२,०००	४,०००	४,०००
अखेरचा मालसाठा	५,०००	७,०००	६,०००
कार्यालयीन खर्च	१,०००	१,२००	१,५००
विक्रीवरील खर्च	७००	९००	१,०००
आर्थिक खर्च	६००	१,०००	२,०००
अकार्यालयीन उत्पन्न	८००	९००	१०००
अकार्यालयीन खर्च	५००	३००	५००
कर	४०%	४०%	४०%

किंवा

प्र ३) ब) माणिक लिमिटेडच्या पुस्तकां मधून खालील शिल्लक काढली आहेत ,

३१ मार्च २०२३ रोजीचा ताळेबंद

देणी	रक्कम	मालमत्ता	रक्कम
समहक्क भाग भांडवल	२,००,०००	यंत्र	३,४६,०००
सामान्य निधी	१,००,०००	गुंतवणूक	१,७०,०००
१०% प्राधान्य शेअर भांडवल	२,२०,०००	व्यापारात माल साठा	१,२०,०००
१५% कर्ज रोखे	१,५०,०००	येणे हुंड्या	३८,०००
व्यापार देयके	१,५२,०००	व्यापार प्राप्त	८९,०००
बँक अधिकर्ष	३०,०००	रोख आणि बँक	८५,०००
कर तरतूद	३२,०००	नफा आणि तोटा खाते	३६,०००
	८,८४,०००	यंत्र	८,८४,०००

वर्षासाठी विक्री रु.९,००,०००, एकूण नफा दर @ २५% आणि प्रारंभिक साठा १,१०,०००. ३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षाचा नफा २,१०,००० रुपये आहे.

वरील तपशीलां वरून खालील अनुपाताची गणना करा.

१५

- १) चालू अनुपात २) तरल अनुपात ३) मालसाठा उलाढाल अनुपात
४) मालक प्रमाण अनुपात ५) भांडवल परतावा अनुपात

नोंद: अनुलंब ताळेबंद अपेक्षित नाही.

प्र ४) अ) गौरव लिमिटेडच्या ३१ मार्च २०२३ रोजी संपणार्या वर्षाच्या नोंदी वरून खालील माहिती उपलब्ध आहे.

परिव्ययरचना	प्रतिनगदर (₹.)
कच्चा मालसाठा	१००
प्रत्यक्ष मजुरी	६०
उपरिपरिव्यय	१००
	२६०
नफा	४०
विक्री किंमत	३००

पुढील माहिती पुढील प्रमाणे आहे.

- १) कच्चा माल सरासरी एक महिन्याच्या मालसाठा मध्ये असतो.
- २) सामुग्री एक महिन्या पासून प्रक्रियेत आहे.
- ३) तयार माल सरासरी दोन महिने मालसाठा मध्ये राहतो.
- ४) मजुरी आणि उपरि परिव्यय परतावा मध्ये अर्धा महिना आहे.
- ५) कर्जदारांना दोन महिन्यांचे उधारी आणि पुरवठा दाराने दिलेले उधारी एक महिन्याचे आहे.
- ६) उत्पादनाच्या १०% रोख आणि उधारी वर शिल्लक विकले जातात.
- ७) कंपनी रु. १,५०,००० रोख शिल्लक ठेवते.
- ८) आवश्यक सुरक्षिततेचे मार्जिन ५% आहे.
- ९) वर्षभरात ३,००,००० नग उत्पादन केले.
- १०) उत्पादन वर्षभर समान रीतीने पसरतात. खर्चही तसाच जमा होतो.

३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी गौरव लिमिटेडचे खेळत्या भांडवलाची आवश्यकता दर्शविणारे विधान तयार करा. (१५)

किंवा

प्र. ४) ब) प्रश्न ४ . ३१ मार्च २०२३ वर्ष अखेरचे रोख प्रवाह पत्रक तयार करा. (१५)

तपशील	रक्कम
रोख विक्री	४,००,०००
रोख खरेदी	१००,०००
कर्जदारांकडून जमा झालेले	८,००,०००
पुरवठादारांना देय	२,००,०००
व्यापारीसूट मिळाली	१,९०,०००
वेतन आणि पगार	८०,०००
भाडे दिले	३५,०००
उत्पादन उपरिपरिव्यय भरले	६८,०००
कार्यालयाचा खर्च	५७,०००
विक्री खर्च	२२,०००
आयकर भरला	२,१३,०००
भूकंप आपत्तीतून विमादावा प्राप्त झाला	२,२४,०००
प्राप्तिकर परतावा	६,५००

प्रश्न 5) अ) खेळते भांडवल म्हणजे काय? खेळत्या भांडवलाची आवश्यकता ठरवणारे घटक स्पष्ट करा. (०८)

प्रश्न. ५) ब) सर्व ताळेबंद अनुपात स्पष्ट करा. (०७)

किंवा

प्रश्न ५) टीप लिहा (कोणतेही ३) (प्रत्येकी ५ गुण) (१५)

- अ) एकूण नफ्याचे अनुपात
- ब) मालसाठा उलाढाल अनुपात
- क) तुलनात्मक आर्थिक पत्रक
- ड) सुरक्षिततेचे मार्जिन
- फ) एकूण कार्यरत भांडवल

[Time: 3 Hours]

[MARKS: 100]

Please check whether you have got the right question paper

- N.B:** 1. All Questions are Compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the correct answer and rewrite the statement. (Any ten) (10)

1. Social Infrastructure does not include _____
 - a) Agriculture
 - b) Education
 - c) Family Welfare
 - d) Heal care facilities
2. The Sustainable Development Goals (SDG's) otherwise known as the _____.
 - a) International Goals
 - b) Local Goals
 - c) Global Goals
 - d) National Goals
3. PACS refers to _____.
 - a) Primary Agricultural Credit Societies
 - b) Private Agricultural Credit Societies
 - c) Primary Agricultural Co-op Societies
 - d) Personal Agricultural Credit Societies
4. The major components of a supportive enabling environment include _____.
 - a) Well functioning inclusive markets
 - b) Micro insurance
 - c) Agricultural finance
 - d) Agricultural revenue
5. Competition Act is not applicable in the following cases.
 - a) Public Financial Institutes
 - b) Foreign Institutional Investors (FIIs)
 - c) Banks
 - d) Commercial enterprises
6. National Agricultural policy was Launched on _____.
 - a) August 200
 - b) July 2000
 - c) March 2001
 - d) June 2001
7. Visiting natural areas without disturbing the fragile ecosystem is _____.
 - a) Ecotourism
 - b) Cultural tourism
 - c) Agro tourism
 - d) Medical tourism

Q.3. Answer any Two of the following: (15)

- a. Examine the main features of the National Agricultural Policy 2000
- b. Explain the different non- institutional sources of agricultural finance of India.
- c. Explain the policy initiatives to improve agricultural marketing infrastructure in India.

Q.4. Answer any Two of the following: (15)

- a. Enumerate the achievements of disinvestment policy in India.
- b. Discuss the measures to control industrial pollution in India.
- c. Explain the growth of the service sector since 1991.

Q.5. Answer any Two of the following: (15)

- a. Explain the recent trends in the Banking Industry.
- b. Discuss the structure of Indian Money Market.
- c. Explain recent reforms introduced in capital market in India.

Q.6. Write short notes on any four of the following. (20)

1. Liberalization.
2. Role of MNC's.
3. Role of MSME sector.
4. Measures for development of Tourism in India.
5. Competition Act 2002.
6. Indian Capital Market structure.

मराठी रुपांतर

वेळ : ३ तास

गुण -१००

सूचना-1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत .
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात

प्र.१. अ) योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. (कोणतेही १०)

(१०)

- १) सामाजिक सोयी सुविधांमध्ये ----- यांचा समावेश नसतो.
अ) शेती ब) शिक्षण क) कौटुंबिक कल्याण ड) ह्या पैकी एकही नाही
- २) चिरंतन विकासाच्या उद्दिष्टांना ----- म्हणून ओळखले जाते.
अ) आंतरराष्ट्रीय उद्देश ब) स्थानिक उद्देश
क) जागतिक उद्देश ड) राष्ट्रीय उद्देश
- ३) पी.ए.सी.एस. म्हणजे-----
अ) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा संस्था ब) खाजगीकृषी पतपुरवठा संस्था
क) प्राथमिक कृषी धान्य संस्था ड) वैयक्तिक कृषी पतपुरवठा संस्था
- ४) सक्षम वातावरणच्या आश्वासक प्रमुख घटकात ----- समाविष्ट असतात.
अ) चांगले कार्य समावेशक बाजार ब) सूक्ष्म विमा
क) कृषी वित्त ड) कृषी महसूल
- ५) खालील प्रकरणात स्पर्धा कायदा लागू होतो.
अ) सार्वजनिक वित्तीय संस्था ब) परकीय संस्थात्मक गुंतवणूकदार
क) बँका ड) व्यावसायिक उपक्रम
- ६) राष्ट्रीय कृषी धोरण _____ रोजी अंमलात आले.
अ) ऑगस्ट २००० ब) जुलै २०००
क) मार्च २००१ ड) जून २०००
- ७) नाजूक परिसंस्थेला त्रास न देता नैसर्गिक क्षेत्रांना भेट देणे म्हणजे _____.
अ) पर्यावरण पर्यटन ब) सांस्कृतिक पर्यटन
क) कृषी पर्यटन ड) वैद्यकीय पर्यटन
- ८) मुडीस आहे-----
अ) जागतिक मापन एजन्सी ब) राष्ट्रीय मापन एजन्सी
क) बँक मापन एजन्सी ड) स्वदेशी मापन एजन्सी

९) वायूप्रदुषण या कारणामुळे उद्भवते-----.

- अ) घातक वायू सोडल्याने ब) प्रदुषण प्रतीबंधाने
क) पर्यावरण संवर्धन ड) इ-कचरा नियंत्रण

१०) मुद्रा बाजार अल्पकालीन कर्जदेण्या-घेण्याचे व्यवहार ----- कालावधीसाठी करते.

- अ) ५६५ दिवसा पर्यंत ब) ४६५ दिवसा पर्यंत
क) ३६५ दिवस अथवा त्यापेक्षा कमी ड) ५ वर्षांपर्यंत

११) वित्तीय समावेशक ध्येय हे ----- वित्तीय सेवा पुरवते.

- अ) फक्त उद्योजकला ब) फक्त गुंतवणूकदाराला
क) गरीब लोकांना ड) श्रीमंताना

१२) भांडवल बाजार हा ----- बाजार आहे.

- अ) अल्पकालीन निधी ब) अल्प आणि स्थिर निधी
क) मध्यम आणि अल्पकालीन निधी ड) मध्यम आणि दीर्घकालीन निधी

प्र.१. ब) पुढील वाक्य चूक की बरोबर ते ओळखा. (कोणतेही १०)

(१०)

१. नवीन आर्थिक धोरण २४ जुलै १९९१ ला सुरु झाले .
२. शास्वत विकास ध्येय आणि मि लेनियम विकास ध्येय हे सारखेच आहेत.
३. सर्व परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक ही भारतात स्वयंचलित मार्गे येते.
४. परंपरागत वित्तीय मार्ग हाताळणे सोपे आहे.
५. भारतीय शेतकरी गरीब असल्याने भारतात मोठ्या प्रमाणात कृषी पत आवश्यक आहे.
६. कृषी व्यवसाय हा कृषी उत्पादनाचा व्यवसाय आहे.
७. स्पर्धा कायदा-२००३ च्या जागेवर MRTTP कायदा आला.
८. MSME's श्रम प्रधान आहे.
९. पर्यटन इतर क्षेत्रांच्या विकासाला चालना देते.
१०. याचना बाजार हा भारतीय संघटीत नाणे बाजार क्षेत्राचा भाग आहे.
११. भारतीय विमा क्षेत्रात परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूकीला मान्यता नाही.
१२. भारतात भांडवल बाजार वाढीला म्युच्युअल फंडाची मदत होत नाही.

प्र .2) खालील पैकी दोहोंची उत्तरे लिहा .

(१५)

- अ) शिक्षणातील सामाजिक सोयीसुविधांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) सातत्यपूर्ण विकासाचे कोणतेही सात उद्देश स्पष्ट करा.
क) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणुकीचे महत्त्व समजावून सांगा.

प्र .३) खालील पैकी दोहोंची उत्तरे लिहा .

(१५)

- अ) राष्ट्रीय कृषी धोरण २००० च्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
ब) भारताच्या कृषी वित्त पुरवठ्याचे वेगवेगळे असंस्थात्मक मार्ग स्पष्ट करा.
क) भारतातील कृषी विपणन सोयीसुविधा सुधारण्यासाठी धोरणात्मक उपक्रम स्पष्ट करा.

प्र .४) खालील पैकी दोहोंची उत्तरे लिहा .

(१५)

- अ) भारतातील निर्गुत्वणूक धोरणाच्या यशाचे मापन करा.
- ब) भारतातील औद्योगिक प्रदूषण नियंत्रणाच्या उपायांची चर्चा करा.
- क) १९९१ पासून सेवा क्षेत्रातील वृद्धी स्पष्ट करा.

प्र .५) खालील पैकी दोहोंची उत्तरे लिहा .

(१५)

- अ) बँकिंग उद्योगातील अलीकडील प्रवृत्ती स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय नाणे बाजाराच्या संरचनेची चर्चा करा.
- क) भारतातील भांडवली बाजारातील अलीकडील काळातील सुधारणा स्पष्ट करा.

प्र.६ खालील पैकी कोणत्याही चौघांवर (०४) टिपा लिहा.

(२०)

१. उदारीकरण.
२. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका.
३. सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग क्षेत्राची भूमिका.
४. भारतातील पर्यटन वाढीवरील उपाय.
५. स्पर्धा कायदा-२००२ .
६. भारतीय भांडवल बाजार संरचना .

Duration 2 ½ Hrs.

Total Marks-75

- NB: 1) All the questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Answer any two of the following:

(15m)

- A) Differentiate between public and private finances.
- B) Critically explain the Principle of Maximum Social Advantage.
- C) Explain the concept of functional finance.

Q.2 Answer any two of the following:

(15m)

- A) Explain the various non-tax sources of public revenue.
- B) Explain the advantages of indirect taxation.
- C) Illustrate the incidence of taxation using various demand elasticities.

Q.3 Answer any two of the following:

(15m)

- A) Explain the different classifications of public expenditure.
- B) What do you mean by the public budget? Explain the various types of budgets.
- C) Write a note on the FRBM Act 2003.

Q.4 Answer any two of the following :

(15m)

- A) Explain the various components of the unorganized Indian money market.
- B) Write a detailed description of the structure of the capital market in India.
- C) Explain the Indian capital market reforms after 1991.

Q.5 A) State whether the statement is true or false with reasons. (any four)

(8m)

1. The social advantage is minimized at the point where marginal social sacrifice equals marginal social benefits.
2. As per functional finance, the government should follow a balanced budget approach.
3. A tax is a compulsory payment to the government.
4. The impact and incidence of direct taxes are on the same person.
5. Public expenditure cannot be used to reduce income inequality.
6. Public debt comprises only the internal debt of the government.
7. The liquidity adjustment facility helps banks deal with day-to-day liquidity mismatches.
8. The Gilt-edged market is a market for government securities.

B) Choose the correct answer (any seven)

(7m)

- 1) 1) "The General Theory of Employment Interest & Money" was published by
 - a) J.M.Hicks
 - b) J.M.Keynes
 - c) Alfred Marshall
 - d) Bastable
- 2) According to the Principle of Maximum Social Advantage taxes are subject to
 - a) Diminishing marginal social benefit
 - b) Diminishing marginal social sacrifice
 - c) Increasing marginal social benefit
 - d) Increasing marginal social sacrifice

- 3) _____ is concerned with the reduction of inequality among its people in a society.
- a) Anti-inflationary taxation
 - b) Redistributive taxation
 - c) Distributive taxation
 - d) Growth taxation
- 4) What is the nature of income tax in India?
- a) Proportional
 - b) Progressive
 - c) Regressive
 - d) Degressive
- 5) Which of the following is true related to indirect tax in India?
- a) It cannot be shifted
 - b) It is applicable to the rich only
 - c) It is levied on receipt of income
 - d) GST is an example of Indirect tax
- 6) The impact of a tax refers to
- a) Final money burden
 - b) Immediate money burden
 - c) Indirect real burden
 - d) Immediate real burden
- 7) _____ expenditure will result in the creation of assets.
- a) Capital
 - b) Revenue
 - c) Transfer
 - d) Non-development
- 8) The borrowing or taking loans from the country or outside the country is_
- a) Public dept
 - b) Public budget
 - c) Public revenue
 - d) Public expenditure
- 9) The term Fiscal federalism was introduced by
- a) Dalton
 - b) Seligman
 - c) Musgrave
 - d) Keynes.
- 10) The Treasury Bill is one of the instruments of _____ market.
- a) Capital
 - b) Foreign
 - c) Money
 - d) International
- 11) The Industrial Finance Corporation of India(IFCI) was established in _____
- a) 1947
 - b) 1948
 - c) 1949
 - d) 1950
- 12) Secondary market reforms does not include _____.
- a) Rolling settlement
 - b) screen-based trading
 - c) Depository system
 - d) Repo rate

मराठी भाषांतर

कालावधी 2 ½ तास.

एकूण गुण-75

सूचना :

- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
- ३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

प्र.१ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ) सार्वजनिक आणि खाजगी वित्त यातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व समीक्षकाने स्पष्ट करा.
- क) कार्यात्मक वित्त संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ) सार्वजनिक महसुलाचे विविध करेतर स्रोत स्पष्ट करा.
- ब) अप्रत्यक्ष कर आकारणीचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) विविध मागणीची लवचिकता वापरून कर आकारणीचे आपात स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या:

(१५)

- अ) सार्वजनिक खर्चाचे विविध वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) सार्वजनिक अर्थसंकल्प म्हणजे काय? विविध प्रकारचे अर्थसंकल्प स्पष्ट करा.
- क) वित्तीय जबाबदारी आणि व्यवस्थापन कायदा २००३ वर एक टीप लिहा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या :

(१५)

- अ) असंघटित भारतीय मुद्रा बाजाराचे विविध घटक स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील भांडवली बाजाराच्या रचनेचे तपशीलवार वर्णन लिहा.
- क) 1991 नंतर भारतीय भांडवली बाजारातील सुधारणा स्पष्ट करा.

प्र.५ A) विधान खरे आहे की खोटे हे कारणांसह स्पष्ट करा. (कोणतेही चार)

(8)

1. ज्या बिंदूवर सीमांत सामाजिक लाभ आणि सीमांत सामाजिक त्याग हा बरोबरीचा असतो त्या ठिकाणी सामाजिक फायदा कमी केला जातो.
2. कार्यात्मक वित्त नुसार, सरकारने संतुलित अर्थसंकल्पीय दृष्टिकोनाचा अवलंब केला पाहिजे.
3. कर हा सरकारला अनिवार्य पेमेंट आहे.
4. प्रत्यक्ष कराचा परिणाम आणि आपात एकाच व्यक्तीवर होतात.
5. उत्पन्न असमानता कमी करण्यासाठी सार्वजनिक खर्चाचा वापर केला जाऊ शकत नाही.
6. सार्वजनिक कर्जामध्ये फक्त सरकारच्या अंतर्गत कर्जाचा समावेश होतो.
7. तरलता समायोजन सुविधा बँकांना दैनंदिन तरलता विसंगती हाताळण्यास मदत करते.
8. गिल्ट-एज्ड मार्केट हे सरकारी रोख्यांचे आहे.

ब) योग्य उत्तर निवडा (कोणतेही सात)

(7)

1) "रोजगार व्याज आणि पैशाचा सामान्य सिद्धांत"

यांनी प्रकाशित केला.

अ) जे. एम. हिक्स

ब) जे. एम. केन्स

क) अल्फ्रेड मार्शल

ड) बेस्टेबल

2) कमाल सामाजिक फायद्याच्या तत्त्वानुसार

करांच्या अधीन आहेत

अ) किरकोळ सामाजिक लाभ कमी करणे

ब) किरकोळ सामाजिक त्याग कमी करणे

क) सीमांत सामाजिक लाभ वाढवणे

ड) सीमांत सामाजिक त्याग वाढवणे

3) _____ समाजातील लोकांमधील असमानता कमी करण्याशी संबंधित आहे.

अ) महागाईविरोधी कर आकारणी

ब) पुनर्वितरण कर आकारणी

क) वितरणात्मक कर आकारणी

ड) वाढ कर आकारणी

4) भारतात आयकराचे स्वरूप काय आहे?

अ) आनुपातिक

ब) प्रगतीशील

क) प्रतिगामी

ड) हासशील

5) खालीलपैकी कोणता विधान भारतातील अप्रत्यक्ष कराशी संबंधित आहे?

अ) ते स्थलांतरित केले जाऊ शकत नाही

ब) ते फक्त श्रीमंतांना लागू आहे

क) तो उत्पन्नाच्या पावतीवर आकारला जातो

ड) वस्तू सेवा कर हे अप्रत्यक्ष कराचे उदाहरण आहे

6) कराचा प्रभाव _____

संदर्भित करतो

अ) अंतिम पैशाचा बोजा

ब) तात्काळ पैशाचा भार

क) अप्रत्यक्ष वास्तविक ओझे

ड) तात्काळ वास्तविक ओझे

7) _____ खर्चांमुळे मालमत्तेची निर्मिती होईल.

अ) भांडवल

ब) महसूल

क) हस्तांतरण

ड) अ-विकास

8) देशातून किंवा देशाबाहेर कर्ज घेणे किंवा घेणे म्हणजे _____

अ) सार्वजनिक कर्ज

ब) सार्वजनिक अर्थसंकल्प

क) सार्वजनिक महसूल

ड) सार्वजनिक खर्च

9) वित्तीय संघराज्यवाद ही संज्ञा _____ प्रचलित केली

अ) डाल्टन

ब) सेलिग्मन

क) मस ग्रेव्ह

ड) केन्स

10) ट्रेझरी बिल हे _____ मार्केटच्या साधनांपैकी एक आहे.

अ) भांडवल

ब) विदेशी

क) पैसा

ड) आंतरराष्ट्रीय

11) भारतीय औद्योगिक वित्त निगम (IFCI) ची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) १९४७

ब) १९४८

क) १९४९

ड) १९५०

12) दुय्यम बाजार सुधारणामध्ये _____ समाविष्ट नाही.

अ) रोलिंग सेटलमेंट

ब) स्क्रीन-आधारित ट्रेडिंग

क) डिपॉझिटरी सिस्टम

ड) रेपो दर

Duration: 3 Hours

Marks : 100

- N.B.** 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1A) Fill in the blanks with appropriate options given below. (Any Ten) (10)

- 1) _____ concept of marketing adopts product excellence.
a) Production
b) Selling
c) Marketing
d) Product
- 2) _____ is related to systematic gathering, recording and analyzing of data about problems relating to marketing of goods and services.
a) Marketing Research
b) Management Research
c) M.I.S.
d) Product Research
- 3) A _____ market is a small market segment.
a) Mini
b) Micro
c) Niche
d) Tiny
- 4) Repetition and recommendation of product results in _____.
a) Brand Loyalty
b) Brand Equity
c) Brand Positioning
d) Brand Extension
- 5) _____ means creating a distinct image of a product.
a) Segmentation
b) Promotion
c) Positioning
d) Penetration
- 6) _____ is the internal factor affecting Pricing.
a) Consumers
b) Competition
c) Economic conditions
d) Profit expected
- 7) Under _____ channel, the producer sells the product to the consumer without involving any middleman.
a) Direct
b) Indirect
c) Horizontal
d) vertical
- 8) _____ refers to integrating various methods of promoting a product.
a) Pace
b) IMC
c) Productivity
d) Publicity
- 9) _____ involves face to face communication and demonstration of product.
a) Advertising
b) Publicity
c) Personal selling
d) Marketing
- 10) A consumer has a right to be _____.
a) neglected
b) heard
c) seen
d) disregarded

मराठी भाषांतर

वेळ: ३ तास

गुण: १००

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात

- प्र. क्र. १ अ) दिलेल्या पर्यायातून गाळलेल्या जागा भरा. (कोणत्याही दोन) १०
१. विपणनाची _____ संकल्पना, उत्पादनाच्या उत्कृष्टतेचा अंगीकार करते.
अ) उत्पादन ब) विक्री
क) विपणन ड) वस्तु
 २. वस्तू आणि सेवांच्या विपणनाशी संबंधित प्रश्नांना अनुसरून पद्धतशीर पाने माहितीची संकलन, नोंदणी आणि विश्लेषण म्हणजेच _____ होय.
अ) विपणन संशोधन ब) व्यवस्थापन संशोधन
क) एम.आय.एस. ड) वस्तु संशोधन
 ३. _____ बाजारपेठे हा बाजारपेठेचा अति लघु विभाग आहे.
अ) लहान ब) सूक्ष्म
क) कोनाडा /Niche ड) लघु
 ४. वस्तू-उत्पादनाच्या निष्पत्तीची पुनरावृत्ती आणि शिफारस म्हणजेच _____ होय.
अ) मुद्रा निष्ठा ब) मुद्रा महात्म्य (Equity)
क) मुद्रा स्थान ड) मुद्रा विस्तार
 ५. _____ म्हणजे वस्तू-उत्पादनाची वेगळी प्रतिमा निर्माण करणे होय.
अ) विभागणी ब) विक्रय वृद्धी
क) स्थान निर्मिती ड) प्रवेश
 ६. _____ म्हणजे किंमतीवर परिणाम करणारा अंतर्गत घटक होय.
अ) ग्राहक ब) स्पर्धा
क) आर्थिक स्थिती ड) अपेक्षित नफा
 ७. _____ वितरण साखळी कोणत्याही मध्यस्थाविना उत्पादक ग्राहकास थेट वस्तु विकतो.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
क) क्षितिज समान्तर ड) उभे
 ८. वस्तुच्या विक्रय वृद्धीसाठी केलेल्या विविध पद्धतीच्या एकत्मकरणाला _____ म्हणतात.
अ) आवेग/गती ब) IMC
क) उत्पादकता ड) प्रसिद्धी
 ९. व्यापारा-भिमुख विक्रय वृद्धी प्रयत्नात _____ चा अंतर्भाव होतो.
अ) ऑफर-प्रस्ताव ब) अदला-बदल योजना
क) वितरक पुरस्कार ड) माहिती
 १०. _____ मध्ये समोरासमोरिल संवाद व वस्तुचे सादरकरण समाविष्ट असते.
अ) जाहिरात ब) प्रसिद्धी
क) वैयक्तिक विक्री कार्य ड) विपणन

१०. _____ हा ग्राहकाचा अधिकार असतो.
- अ) दुर्लक्षित असणे ब) ऐकून घेतले जाणे
क) पहिले जाणे ड) बेदखल करणे अदला-बदल
११. विघटनशील वस्तू-उत्पादनास चालना देणे हे _____ विपणनाचे उदाहरण आहे.
- अ) हरित ब) सामाजिक
क) ग्रामिण ड) डिजिटल
१२. _____ हे वस्तूच्या अपयशाचे कारण असते.
- अ) बाजार विभागी करण ब) वस्तू स्थान निर्मिती
क) बाजार लक्ष्यी करण ड) CRM चा आभाव

प्र. १- ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा)

१०

१. ग्राहकांच्या अपेक्षा आणि गरजांची पूर्ती करण्या बरोबरच सामाजिक विपणन समाजाच्या दिर्घ कालीन हिताचा विचार करते.
२. ग्राहकास समाधानी करण्याच्या दृष्टीने विपणन संशोधन महत्वाची भूमिका बजावते.
३. समज किंवा धारणा हा ग्राहक वर्तन प्रभावित करणारा मानसिक घटक आहे.
४. विपणन मिश्र ही ग्राहका-भिमूख क्रिया आहे.
५. सेवा स्थान निश्चिती मध्ये सेवांची अमूर्तता हे एक आव्हान आहे.
६. स्पर्धा हा वस्तूच्या किंमत निश्चितीकरणातील अंतर्गत घटक आहे.
७. वितरण साखळी केवळ स्थान उपयोगिता निर्माण करते.
८. एकात्मिक विपणन संज्ञापनात (IMC) जनसंपर्कचा संबंध नसतो.
९. संभाव्यता निश्चिती ही वैयक्तिक विक्री प्रक्रियेची पहिली पायरी आहे.
१०. ग्राहक संघटना उत्पत्तीचे हित जपतात.
११. पुनरभरण किंवा पुनश्चवापरता येणारे संवेष्टन ही ग्रामिण विपानांच्या दृष्टीने एक प्रभावी रणनीती ठरू शकते.
१२. भारतात ब्रांड अपयशी होण्यामागे वाजवी किंमत धोरण हे एक कारण जबाबदार आहे.

प्र. क्र. २ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) विपणनाची व्याख्या सांगून विपणना ची कार्ये स्पष्ट करा.
ब) विपणन माहिती पद्धती (MIS) म्हंजे काय? MIS) चे घटक विशद करा.
क) बाजारपेठ विभागणीच्या (Segmentation) फायदे स्पष्ट करा.

प्र. क्र. ३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

- अ) वस्तू जीवन चक्र (PLC) ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) वस्तू प्रतिमा स्थान निर्मिती (Positioning) म्हणजे काय.? वस्तू प्रतिमा स्थान निर्मिती प्रक्रियेत समाविष्ट असणाऱ्या रणनीती विशद करा.
क) किंमत आकारणीच्या विविध रणनीती स्पष्ट करा.

- प्र. क्र. ४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ) पुरवठा साखळी व्यवस्थापना चे विविध घटक स्पष्ट करा.
ब) विक्रय वृद्धी (Promotion) म्हणजे काय? विक्रय वृद्धी चे महत्व स्पष्ट करा.
क) विक्री व्यवस्थापनाचे विविध घटक कोणकोणते?
- प्र. क्र. ५ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ) बाजारनेता व बाजार आव्हान कर्ता यांची रणनीति स्पष्ट करा.
ब) 'हरित विपणनाचे महत्व', या विषयी चर्चा करा.
क) विपणनातील करिअरच्या विविध संधी-पर्याय विषद करा.
- प्र. क्र. ६ थोडक्यात टिप लिहा. (कोणत्याही चार) २०
- अ) विपणना चे महत्व
ब) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन (CRM)
क) चांगल्या वेष्टणाच्या आवश्यक बाबी
ड) प्रभावी विक्री च्या दृष्टीने आवश्यक कौशल्ये.
ई) ग्राहक संघटनांची भूमिका.
फ) मुद्रा (BRAND) यशप्राप्तीच्या दृष्टीने जबादार असणारे घटक.

Duration: 2 ½ hours

Total Marks: 75

Note: 1. All Questions are Compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

Q1. Answer any two of the following: 15

- a. What is Marketing? Explain its Features.
- b. What is Digital Marketing? Discuss its forms.
- c. Elaborate the importance of ethics in marketing.

Q2. Answer any two of the following: 15

- a. What is Marketing Information System (MIS) ? Discuss the Essentials of a good MIS.
- b. Explain the factors affecting consumer behaviour.
- c. What is Market Segmentation? Discuss the bases of market segmentation.

Q3. Answer any two of the following: 15

- a. What is Marketing Mix? Explain its components.
- b. What is Branding? Discuss the components of a Brand.
- c. Discuss the factors affecting pricing decision.

Q4. Answer any two of the following: 15

- a. Discuss briefly different types of distribution channels for consumer goods.
- b. Discuss the consumer-oriented Sales Promotion Techniques.
- c. What is Integrated Marketing Communication (IMC)? Discuss its components.

Q5 A. Choose the appropriate option and fill in the blanks: 05

1. _____ Concept of marketing starts with identifying customer wants and ends up with the satisfaction of those wants.
 - a. holistic
 - b. exchange
 - c. Marketing
 - d. Societal
2. _____ is a process of gathering, recording and analysing data about specific marketing problem.
 - a. Marketing Research
 - b. Marketing Development
 - c. Market Segmentation
 - d. Marketing Information System.
3. In _____ pricing strategy, the marketer charges high prices at the initial stages and gradually reduces the prices.
 - a. Skimming
 - b. Penetration
 - c. Psychological
 - d. Standard

4. _____ is the incremental value of business above the value of its physical assets due to the market position achieved by the brand.
- a. Brand Image
 - b. Brand positioning
 - c. Brand loyalty
 - d. Brand Equity
5. _____ marketing is also called Pyramid or Network marketing.
- a. Multi-channel
 - b. Multi-level
 - c. Horizontal
 - d. Vertical

Q5 B. State whether the following statements are True or False: 05

- 1. Green Marketing means marketing of green colour products.
- 2. Product positioning helps to face market competition.
- 3. Brand Extension strategy means using the existing brand name for newly introduced products.
- 4. Warehousing is a component of logistics.
- 5. Advertising is a non-paid form of communication.

Q5 C. Match the following: 05

- 1. Social Marketing
 - 2. Niche market
 - 3. Packaging
 - 4. Brand Loyalty
 - 5. Salesmanship
- a. Attractive
 - b. Repeat Purchase of same brand
 - c. Product Demonstration
 - d. Small segment
 - e. Social Welfare
 - f. non-personal presentation
 - g. Large market segment

मराठी भाषांतर

वेळ- २-१/२ तास

गुण - ७५

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र. क्र. १ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ. विपणन म्हणजे काय? विपणनाची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- ब. डिजिटल विपणन म्हणजे काय? डिजिटल विपणनाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- क. विपणनातील नैतिकतेचे महत्व स्पष्ट करा.
- प्र. क्र. २ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ. विपणन महिती पद्धती ((MIS) म्हणजे काय? चांगल्या MIS च्या आवश्यक बाबी या विषयी चर्चा करा.
- ब. ग्राहक वर्तनावर परिणाम करणारे घटक विशद करा.
- क. बाजार विभाजन (Segmentation) म्हणजे काय? बाजार विभाजनाच्या विविध आधार घटकांची चर्चा करा.
- प्र. क्र. ३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १५
- अ. विपणन मिश्र म्हणजे काय? विपणन मिश्राचे विविध घटक स्पष्ट करा.
- ब. मुद्रा कार्य (Branding) म्हणजे काय? मुद्रेच्या (Brand) च्या विविध घटकांविषयी चर्चा करा.

क. किंमत निर्णयावर परिणाम विविध घटकांविषयी चर्चा करा.

प्र. क्र. ४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१५

अ. ग्राहक वस्तू (consumer goods) साठी असणाऱ्या विविध वितरण साखळ्यां विषयी चर्चा करा.

ब. ग्राहकाभिमुख (Consumer Oriented) विक्रय वृद्धी तंत्रां विषयी चर्चा करा.

क. एकात्मिक विपणन संज्ञापन (IMC) म्हणजे काय? IMC च्या विविध घटकांवर चर्चा करा.

प्र. क्र. ५ दिलेल्या पर्यायातून योग्य उत्तर निवडून गाळलेल्या जागा भरा

०५

(अ)

१. विपणनाच्या _____ संकल्पनेची सुरुवात ग्राहकांच्या अपेक्षांचा शोध घेण्याने होते आणि त्या गरजा-अपेक्षांची समाधानकारक पूर्ती करून शेवट होतो.

अ. सर्वांगीण ब. विनिमय क. संबंध विपणन ड. सामाजिक

२. विशिष्ट विपणन समस्येला अनुसरून माहितीचे पद्धतशीररित्या संकलन, नोंदणी आणि विश्लेषणाची प्रक्रिया म्हणजेच _____ होय.

a. अ. विपणन संशोधन ब. विपणन विकास क. बाजार विभाजन ड. विपणन माहिती प्रणाली

३. _____ किंमत रणनीती अंतर्गत, विपणनकर्ता सुरुवातीला जास्त किंमत आकारून नंतर ती टप्प्या-टप्प्याने कमी करत नेतो.

a. अ. मलई ब. मानसिक क. प्रवेश ड. प्रमाणित

४. बाजारपेठेत मुद्रेने (Brand) प्राप्त केलेल्या स्थानामुळे व्यवसायाच्या भौतिक मालमत्तेपेक्षा तीचे वाढलेले अधिकतम मुल्य म्हणजेच _____ होय.

a. अ. मुद्रा प्रतिमा ब. मुद्रा स्थाननिर्मिती क. मुद्रा निष्ठा ड. मुद्रा समता-मुल्य

५. _____ विपणनास मनोरा किंवा नेटवर्किंग विपणन असेही म्हटले जाते.

a. अ. बहु-साखळी ब. क्षितीज समांतर क. बहु स्तरीय ड. उरोगामी

प्र. क्र. ५ खालील विधाने चूक कि बरोबर ते सांगा.

०५

(ब)

१. हरित विपणन म्हणजेच हिरव्या रंगाच्या वस्तूंचे विपणन होय.
२. वस्तू स्थान निर्मिती मुळे (positioning) बाजारातील स्पर्धेला तोंड देणे शक्य होते.
३. मुद्रा विस्तार रणनीती म्हणजे प्रचलित मुद्रा नामाचा वापर नवीन उत्पादनांसाठी करणे होय.
४. साठवणगृह हा वाहतुकशास्त्राचाच (Logistics) एक घटक आहे.
५. जाहिरात हा मोफत संज्ञापनाचा प्रकार आहे.

प्र. क्र. ५ योग्य जोड्या लावा

०५

(क)

१.	सामाजिक विपणन	अ.	आकर्षक
२.	लघुत्तम / निश बाजार
मुद्रा	ब.	त्याच मुद्रेची वारंवार खरेदी
३.	संवेष्टन	क.	वस्तू/उत्पादन प्रात्यक्षिक
४.	मुद्रा निष्ठा	ड.	लहान हिस्सा
५.	विक्रय कला	ई.	सामाजिक कल्याण
		फ.	अवैयक्तीक सादरीकरण
		ग.	बाजाराचा मोठा हिस्सा.

Time: 3 Hours

Total Marks: 100

1. All Questions are compulsory.
2. Exercise internal options wherever given.
3. Figures to the right represent full marks to the question.
4. All questions should be answered w.r.t assessment year 2023-24.
5. All workings shall form part of the main answer.
6. Use of simple calculator is allowed.

Q.1A .Choose the **Most Appropriate** Alternative and rewrite the Statements (**Any Ten**) (10)

1. Income earned and received in India is taxable in the hands of _____.
(a) Resident and Ordinary Resident only (b) Resident but not Ordinary Resident only
(c) Non-Resident only. (d) All three Residential categories of persons.
2. Voluntary Retirement Compensation received by an employee is exempt upto Rs. _____
(a) 20,00,000. (b) 10,00,000. (c) 5,00,000. (d) 3,50,000.
3. Lumpsum payment received on retirement from Statutory Provident Fund is _____.
(a) Exempt. (b) Exempt up to 12% of Basic Salary.
(c) Exempt up to 9.5% interest rate. (d) Exempt up to 50% of amount received.
4. Pre-construction period interest on housing loan is allowed as deduction in _____ instalments, upon completion of construction.
(a) One (b) Three (c) Five (d) Seven.
5. _____ is not a deduction under the head of salary.
(a) Standard deduction. (b) Entertainment allowance.
(c) Tax on Employment (d) Interest on loan
6. While computing the exemption of Gratuity for a person covered under the **Payment of Gratuity Act**, Salary refers to _____.
(a) Basic plus Dearness Allowance (b) Net taxable Salary
(c) Gross Salary (d) Basic plus Dearness Allowance plus % of commission on turnover.
7. In case of unlisted shares, Short-Term Capital Gain arises, if the period of holding of shares is _____.
(a) Not more than 36 months (b) Not more than 12 months
(c) Not more than 24 months (d) Not more than 10 months
8. Deductions under chapter VI A cannot exceed _____.
(a) Rs.1,50,000 (b) Gross Total Income
(c) Net Taxable Income (d) Rs. 2,50,000.
9. Indexation of cost will be allowed, only while computing _____.
(a) Short term capital gain. (b) Long term capital gain
(c) Medium term capital gain (d) Both short term and long-term capital gain

10. From the following, ----- is a capital asset as defined u/s 2(14) of the Income Tax Act, 1961.

- (a) Urban Agricultural land (b) Personal Scooter (c) Personal Utensils (d) Personal Car

11. If any asset is used for less than ----- days in the year of acquisition, the depreciation rate will be 50% of the normal rate as per Income Tax Act 1961.

- (a) 180 (b) 90 (c) 365 (d) 45

12. The value of rent free accommodation provided by the employer is a ----- perquisite.

- (a) Taxable (b) Taxable only in case of specified employees
(c) Not Taxable (d) 50% is Taxable

Q.1.B. State whether the following statements are True or False (any ten) (10)

1. Shiv Shakti Mitra Mandal is assessable under the Income tax as Association of Persons.
2. Standard Deduction u/s 16(1) under the head salary cannot exceed Rs.50,000.
3. Leave Encashment is exempted upto a maximum of Rs.3,00,000.
4. Income earned and received outside India is not taxable to Resident and Ordinary Resident.
5. Income from smuggling is not taxable under the Income Tax Act, as it is illegal.
6. Depreciation is allowed only when it is claimed.
7. Capital gain on transfer of depreciable business assets is always short-term capital gain.
8. Income by way of interest received on compensation or on enhanced compensation on compulsory acquisition of capital asset is chargeable under the head Income from Sources.
9. There are total five heads of Income.
10. Donation to a political party is an allowable business expenditure.
11. Repairs of a worn out part of machinery used in factory is an admissible expense under Income Tax Act, 1961.
12. Status of Indian citizen is always a resident.

Q.2.A Dr Sanjay Ghokshe works as Associate Professor, Dr Y. Y. Patil Institute of Hotel Management. He has provided the following particulars of his income for the previous year ended 31st March 2023; you are required to compute his total income for Assessment Year 2023-24. **(10)**

Sr. No.	Particulars	Amount (Rs)
1	Monthly Basic Pay	1,35,500
2	Dearness allowances 42% of Basic Pay	
3	Professional tax	2,500
	Other information :	
4	He received income from crossword puzzle	59,000
5	He has written book on 'Cafeteria Management' and received royalty from publisher	67,000
6	He contributed to Pension fund	1,40,000
7	He paid medical insurance premium of Rs 20,000 by cheque for himself.	

Q.2.B From the following information provided by Mr Ashvaghosha for the previous year ended on 31st March 2023, you are required to compute the net taxable income for the Assessment year 2023-24. (10)

Particulars	House at Parel Rs.	House at Panvel Rs.
Status	Let-out	Self-occupied
Fair Rent (per month)	60,000	55,000
Rent Received (p.a.)	8,00,000	Nil
Municipal Taxes Paid	32,000	25,000
Interest on loan taken borrowed on 1 April 2022 for house construction	Nil	2,25,000
Maintenance charges	55,000	75,000
Other Information		
Interest on fixed deposit with company	Rs 32,000	
He invested Rs.60,000 in National Saving Certificates		
He paid Interest Rs.32,000 on Education loan taken from Bank of India for his son, who is pursuing post-graduation in Data sciences from Gokhale Education Society, Nasik Institute (recognized).		

OR

Q2C. Mr Ghanshyam is employed with M/s ABC Ltd as HR manager. He has provided you with the following income details for the previous year 2022-23. You are asked to compute his net taxable income for the assessment year 2023-24. (20)

1. Basic Salary Rs 80,000 per month
2. Dearness Allowance Rs 25,000 per month
3. House Rent Allowance Rs 50,000 per month
(Exempt Rs 20,000 per month)
4. Perquisite value of Laptop Rs 2,10,000 p.a.
5. Fixed Medical Allowance Rs 25,000 p.a.
6. Entertainment Allowance Rs 6000 per month.
7. Mediclaim Insurance premium paid Rs 15,000.
8. He invested Rs.2,00,000 in Public Provident Fund.

He is also the owner of two house properties .

Particulars	House property 1 (Self-Occupied)	House property 2 (Let out)
Municipal Valuation	Rs 10,00,000 p.a.	Rs 6,00,000 p.a.
Fair Rent	Rs 8,00,000 p.a.	Rs 8,00,000 p.a.
Actual Rent Received	-	Rs 85,000 per month
Municipal Taxes Paid	Rs 90,000	Rs 60,000 (paid by the tenant)
Interest on Home loan	Rs 2,50,000	Rs 2,00,000
Water Bill	Rs 10,000 p.a.	Rs 5,000 p.a
Premises Maintenance	Rs 1200 per month	Rs 800 per month

Q.3 A. Following is the Profit & Loss Account of “M/s Fashionable Art” owned by Mrs. Urvashi Pandit, for the year ended 31st March, 2023. (20)

Profit & Loss Account For the Year Ended 31st March, 2023

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Salaries	3,60,000	By Gross Profit	10,42,800
To Telephone Expenses	12,650	By Saving Bank Interest	13,900
To Office Expenses	42,000	By Interest on Time Deposit	40,000
To Profession Tax	2,500	By Dividend from Indian Co.	10,000
To Staff Incentives	48,800		
To Printing & Stationery	4,500		
To Depreciation	12,000		
To Laptop Purchased	58,000		
To Advertisement	52,000		
To Interest on Personal Loan	22,000		
To Custom Duty Paid	45,000		
To Net Profit	4,47,250		
Total	11,06,700	Total	11,06,700

Additional Information:

- 1) Depreciation as per Income Tax Rules is Rs.10,000.
 - 2) Advertisement includes Rs.15,000 for advertisement in souvenir of a Political Party.
 - 3) She paid Rs.25,000 towards Pension Fund of LIC.
 - 4) She invested Rs.80,000 in ULIP Plan.
 - 5) Salary include Rs.60,000 (Rs.5,000 per month) paid to her Son Mr. Umesh Pandit who is B. Com Graduate and write the accounts for her business.
- Compute the Net Taxable Income of Mrs. Urvashi Pandit's for the assessment year 2023-24.

OR

Q3 B. Following is the Profit & Loss Account of “M/s Quality House” owned by Mr. Divakar Raorane, for the year ended 31st March, 2023. (20)

Profit & Loss Account For the Year Ended 31st March, 2023

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Salaries	3,10,000	By Gross Profit	9,64,800
To Electricity Expenses	9,500	By Rent Received from Let-out House Property	2,87,000
To Municipal Tax	10,000	By Unrealized Rent Recovered for F.Y. 2021-22	10,200
To Profession Tax	2,500		
To Income Tax	12,400		
To Conveyance Expenses	45,200		
To Depreciation	10,500		
To Repairs & Maintains	25,500		
To Professional Fees Paid	12,000		
To Interest on Housing Loan	50,000		
To Furniture Purchase	82,000		
To Net Profit	6,92,400		
Total	12,62,000	Total	12,62,000

Additional Information:

- 1) Municipal valuation of House Property is Rs.2,89,000.
 - 2) Repairs & Maintains include Rs.15,000 for repairs for house property.
 - 3) He invested Rs.60,000 in Equity Linked Saving Scheme (ELSS) for himself.
 - 4) He paid Medical Insurance premium of Rs.12,000/- by cheque for himself and spouse.
- Compute the Net Taxable Income of Mr. Divakar Raorane for the assessment year 2023-24.

Q.4 A. Mr. Siddheshwar purchased a residential Property for Rs 8,25,000 on 14th March, 1998. (10)

Additional information related to property was as follows:

1. Fair market value as on 1st April, 2001 was Rs. 9,75,000
2. Cost of construction of 1st floor in the financial year 2007-08 Rs. 3,50,000
3. Cost of construction of 2nd floor in the financial year 2014-15 Rs. 5,00,000
4. He sold the above property on 12-01-2023 for Rs.90,00,000 and paid brokerage of Rs. 1,40,000.
5. He purchased new residential property for Rs. 25,00,000 on 02-02-2023.
6. He also invested Rs.4,00,000 in eligible bonds issued by National Highway Authority of India (NHAI) On 03-03-2023.

Compute his Capital Gain for the Assessment Year 2023-24.

Relevant Cost Inflation Indices are as follows:

Financial Year	Cost Inflation Index
2001-02	100
2007-08	129
2014-15	240
2022-23	331

Q.4 B. Mr. Vinay, an Indian citizen, leaves India on 11-12-2022 for the first time, to work as an officer of a company in Slovenia. Determine his residential status for the assessment year . 2023-24. (10)

OR

Q.4 C. Mr. Dharmendra furnishes you the following particulars for the previous year ending 31st March,2023. He requests you to compute the taxable capital gain for Assessment year 2023-24. (10)

- 1) He purchased residential property on 15th February, 1998 for Rs. 9,00,000
- 2) Fair Market Value on 1st April, 2001 was Rs.10,00,000.
- 3) He sold on 15th October, 2022 his residential property for Rs. 95,00,000.
- 4) Expenses on transfer amounted to Rs. 1,25,000.
- 5) **He incurred expenses on improvement:**
Rs. 2,10,000 in the financial year 2007-08
Rs. 3,80,000 in the financial year 2019-20.
- 6) He purchased a new residential house for Rs. 40,00,000 on 22th November, 2022
- 7) He deposited Rs. 9,50,000 in eligible bonds issued by Rural Electrician Corporation Limited (RECL) on 17th December, 2023.

Relevant Cost Inflation Indices are as follows:

Previous Year	Cost Inflation Index
2001-02	100
2007-08	129
2019-20	289
2022-23	331

Q.4 D: Mr. Tushar has earned the following income during the previous year ended on 31st March, 2023. (10)

Particulars	Rs.
1) Income from business in Pune, controlled from U.S.A.	3,75,000
2) Income from agriculture in Bangladesh	5,50,000
3) Rent from house in Nasik, received in London	1,25,000
4) Professional fees earned in India, received in Sri Lanka	1,00,000
5) Royalty from a company in Japan, received in U.K.	2,25,000
6) Interest credited to ABC Bank, New York Branch	1,20,000
7) Income from business in U.K. controlled from Mumbai	2,00,000
8) Amount brought into India out of the past untaxed profits earned outside India	1,44,500

Compute his total income for the assessment year 2023-24 assuming as follows:

- a) He is Resident and Ordinarily Resident
- b) He is Non Resident

Q.5 A. State the exempt Income under Section 10 of the Income Tax Act. (10)

B. Discuss the provisions of Depreciation under Section 32 and explain the concept of Block of Assets. (10)

OR

Q.5.C Write Short notes on: **(any four)** (20)

- i. Definition of Assessee and Assessment
- ii. Exceptions to the Basic Conditions of Residential Status of an individual
- iii. Pre-construction period interest
- iv. Deductions under Section 80 DD
- v. Taxability of Gift
- vi. Gross Total Income and Net Total Income.

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का हे कृपया तपासून घ्या.

- सूचना : १. सर्व प्रश्न हे अंतर्गत निवडीनुसार अनिवार्य आहेत.
२. जेथे दिलेले असेल तेथे अंतर्गत पर्यायांचा वापर करा.
३. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
४. सर्व प्रश्नांची उत्तरे करनिर्धारण वर्ष २०२३-२४ मध्ये दिली पाहिजेत.
५. तुम्ही केलेली टाचणे उत्तराचा भाग असेल.
६. साधे गणकयंत्र वापरण्याची परवानगी आहे.
७. मराठी रुपांतराबाबत कोणतीही अडचण असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य धरावी.

प्र. १ अ) खालीलवाक्येसुयोग्यपर्यायनिवडूनपुन्हालिहा. (कोणतेही दहा) (१०)

१. भारतात मिळविलेले आणि मिळालेले उत्पन्न _____ च्या करपात्र आहे.

- (अ) फक्त रहिवासी आणि सामान्य रहिवासी (ब) रहिवासी परंतु केवळ सामान्य रहिवासी नाही
(क) केवळ अनिवासी. (ड) व्यक्तींच्या तिन्ही निवासी श्रेणी.

२. कर्मचार्याला मिळालेली स्वैच्छिक सेवानिवृत्ती भरपाई _____ रुपयांपर्यंत सूट आहे.

- (अ) २०,००,०००. (ब) १०,००,०००. (क) ५,००,०००. (ड) ३,५०,०००

३. वैधानिक भविष्य निर्वाह निधीतून सेवानिवृत्तीवर एकरकमी देय _____ आहे.

- (अ) सूट. (ब) मूळ वेतनाच्या १२% पर्यंत सूट.
(क) ९.५% व्याज दरापर्यंत सूट. (ड) प्राप्त झालेल्या रकमेच्या ५०% पर्यंत सूट.

४. बांधकाम पूर्ण झाल्यावर, गृह कर्जावरील पूर्व-बांधकाम कालावधीचे व्याज _____ हस्यांमध्ये वजावट म्हणून अनुमत आहे

- (अ) एक (ब) तीन (क) पाच (ड) सात.

५. _____ ही पगाराच्या शीर्षकाखाली केलेली कपात नाही.

- (अ) मानक वजावट. (ब) मनोरंजन भत्ता.
(क) रोजगारावरील कर (ड) कर्जावरील व्याज

६. उपदान प्रदान अधिनियम अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या व्यक्तीसाठी उपदानाच्या करमुक्तीची सूटची गणना करताना, वेतन _____ चा संदर्भ देते.

- (अ) मूळ अधिक महागाई भत्ता (ब) निव्वळ करपात्र पगार (क) एकूण पगार
(ड) मूळ अधिक महागाई भत्ता अधिक उलाढालवर दलालीची टक्केवारी

७. असूचीबद्ध शेअर्सच्या बाबतीत, शेअर्स होल्डिंगचा कालावधी _____ असेल तर लघुकालीन भांडवली नफा उद्धवतो.

- (अ) ३६ महिन्यांपेक्षा जास्त नाही (ब) १२ महिन्यांपेक्षा जास्त नाही
(क) २४ महिन्यांपेक्षा जास्त नाही (ड) १० महिन्यांपेक्षा जास्त नाही

८. धडा VI A अंतर्गत वजावट _____ पेक्षा जास्त असू शकत नाही.

- (अ) रु.१,५०,००० (ब) एकूण एकूण उत्पन्न
(क) निव्वळ करपात्र उत्पन्न (ड) रु.२,५०,०००

९. _____ ची गणना करतानाच खर्चाच्या अनुक्रमणिकेला परवानगी दिली जाईल.

- (अ) केवळ अल्पकालीन भांडवली नफा. (ब) केवळ दीर्घकालीन भांडवली नफा
(क) केवळ मध्यम मुदतीचा भांडवली नफा (ड) दोन्ही अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन भांडवली नफा

१०. खालील वरून, ----- आयकर कायदा, १९६१ च्या २(१४) मध्ये परिभाषित केल्यानुसार भांडवली मालमत्ता आहे.

- (अ) शहरी शेतजमीन (ब) वैयक्तिक स्कूटर (क) वैयक्तिक भांडी (ड) वैयक्तिक गाडी

११. संपादनाच्या वर्षात कोणतीही मालमत्ता ----- दिवसांपेक्षा कमी वापरल्यास, घसारा दर हा आयकर कायदा १९६१ नुसार सामान्य दराच्या ५०% असेल.

- (अ) १८० (ब) ९० (क) ३६५ (ड) ४५

१२. नियोक्त्याने प्रदान केलेल्या भाड्याच्या मुक्त निवासाचे मूल्य ----- अनुलाभ आहे.

- (अ) करपात्र (ब) केवळ निर्दिष्ट कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत करपात्र (क) करपात्र नाही (ड) ५०% करपात्र आहे

प्र.१ (ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते लिहा. (कोणतेही दहा) (१०)

- शिव शक्ती मित्र मंडळ व्यक्तींची संघटना म्हणून आयकर अंतर्गत मूल्यांकन करण्यायोग्य आहे.
- शीर्षक पगार अंतर्गत मानक वजावट U/s १६(१) रुपये ५०,००० पेक्षा जास्त असू शकत नाही.
- रजा रोखीकरण मध्ये कमाल रु.३,००,००० पर्यंत सूट आहे.
- भारताबाहेर कमावलेले आणि मिळालेले उत्पन्न रहिवासी आणि सामान्य रहिवाशांना करपात्र नाही.
- तस्करीचे उत्पन्न आयकर कायद्यांतर्गत करपात्र नाही, ते बेकायदेशीर आहे.
- जेव्हा दावा केला जातो तेव्हाच घसारा परवानगी दिली जाते.
- घसारायोग्य व्यवसाय मालमत्तेच्या हस्तांतरणावरील भांडवली नफा हा नेहमीच अल्पकालीन भांडवली नफा असतो.
- भांडवली मालमत्तेच्या अनिवार्य संपादनावर भरपाई किंवा वाढीव भरपाईवर मिळालेल्या व्याजाच्या मार्गाने मिळणारे उत्पन्न इतर स्रोतांच्या शीर्षकांतर्गत शुल्क आकारले जाते.
- एकूण पाच उत्पन्नाचे प्रमुख आहेत.
- राजकीय पक्षाला देणगी हा एक स्वीकार्य व्यावसायिक खर्च आहे.
- कारखान्यात वापरल्या जाणाऱ्या यंत्रांच्या जीर्ण झालेल्या भागाची दुरुस्ती हा आयकर कायदा, १९६१ अंतर्गत स्वीकार्य खर्च आहे.
- भारतीय नागरिकाचा दर्जा नेहमीच निवासी असतो.

प्र.२.अ) डॉ. संजय घोषे हे डॉ वाय. वाय. पाटील इन्स्टिट्यूट ऑफ हॉटेल मॅनेजमेंट मध्ये सहयोगीप्राध्यापक आहेत. ३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या त्यांच्या मागील वर्षाच्या उत्पन्नाबाबत पुढील माहिती दिली आहे. या वरून करनिर्धारण वर्ष २०२३-२४ करिता त्यांचे करपात्र उत्पन्न निश्चित करा. १०

अनुक्रमांक	तपशील	रक्कम (रु.)
१	मासिक मूल वेतन	१,३५,५००
२	मूल वेतनाच्या ४२% महागाई भत्ता	
३	व्यावसायिक कर	२,५००
	इतर माहिती :	
४	क्रॉसवर्ड पझल मधून त्यांना उत्पन्न मिळाले	५९,०००
५	त्यांनी 'कॅफेटेरिया मॅनेजमेंट' या विषयावर पुस्तक लिहिले असून त्याला प्रकाशकाकडून रॉयल्टी मिळाली आहे	६७,०००
६	नवीन पेन्शन फंडात त्यांनी योगदान दिले	१,४०,०००
७	त्याने स्वतः चेक द्वारे २०,००० रुपयांचा वैद्यकीय विम्याचा हप्ता भरला.	

प्र.२. ब) श्री अश्वघोषाने ३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या मागील वर्षासाठी दिलेल्या खालील माहितीवरून, यावरून करनिर्धारण वर्ष २०२३-२४ करिता त्यांचे करपात्र उत्पन्न निश्चित करा. (१०)

तपशील	घर परळ रु.	घर पनवेल रु.
दर्जा	भाड्याने दिलेले	स्वतःचे वास्तव्य
सुयोग्य भाडे (दरमहा)	६०,०००	५५,०००
भाडे मिळाले (प्रतिवर्षी)	८,००,०००	निरंक
नगरपालिका कर	३२,०००	२५,०००
घरासाठी १ एप्रिल २०२२ रोजी घरबाधण्यासाठी घेतलेल्या कर्जावरील व्याज	निरंक	२, २५,०००
देखभाल शुल्क	५५,०००	७५,०००
इतर माहिती		
कंपनीतून मुदत ठेवीवरील व्याज		३२,०००
त्यांनी नॅशनल सेव्हिंग्स सर्टिफिकेटमध्ये रु६०,००० गुंतवले		
गोखले इज्युकेशन सोसायटी नाशिक (मान्यताप्राप्त) मधून डेटा सायन्समध्ये पदव्युत्तर शिक्षण घेणाऱ्या त्यांच्या मुलासाठी बँक ऑफ इंडियाकडून घेतलेल्या शैक्षणिक कर्जावर त्यांनी रु. ३२,००० व्याज दिले.		

किंवा

प्र.२ (क) श्री घनश्याम हे मेसर्स ए.बि.सी लिमिटेड मध्ये एच आर व्यवस्थापक म्हणून नोकरीला आहेत. त्याने तुम्हाला मागील वर्ष २०२२-२३ साठी खालील उत्पन्नाचे तपशील दिले आहेत. तुम्हाला २०२३-२४ च्या मूल्यांकन वर्षासाठी त्यांच्या निव्वळ करपात्र उत्पन्नाची गणना करण्यास सांगितले जाते. (२०)

१. मूळ वेतन ८०,००० रुपये प्रति महिना
२. दरमहा २५,००० रुपये महागाई भत्ता
३. घरभाडे भत्ता ५०,००० रुपये प्रति महिना
(करमुक्त रुपये २०,००० प्रति महिना)
४. लॅपटॉपचे अनुज्ञेय मूल्य रु. २,१०,००० प्रतिवर्षी
५. निश्चित वैद्यकीय भत्ता रु २०,००० प्रतिवर्षी
६. करमणूक भत्ता ६००० रुपये प्रति महिना.
७. वैद्यकीय विम्यांचा हफ्ता रु १५,०००
८. त्यांनी सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीमध्ये रु. २,००,००० गुंतवले.

ते दोन घरांच्या मालमत्तेचा मालक देखील आहे.

तपशील	घराची मालमत्ता १ (स्वयं-निवासी हेतू) रु.	घराची मालमत्ता २ भाड्याने दिले रु.
महानगरपालिका मूल्यांकन	१०,००,००० प्रतिवर्षी	६,००,००० प्रतिवर्षी
सुयोग्यभाडे	८,००,००० प्रतिवर्षी	८,००,००० प्रतिवर्षी
प्रत्यक्ष भाडे प्राप्त झाले	-	८५,००० दरमहा
महानगरपालिका कर	९०,०००	६०,०००(भाडेकरुने भरला)
गृह कर्जावरील व्याज	२,५०,०००	२,००,०००
पाणी बिल	१०,००० प्रतिवर्षी	५,००० प्रतिवर्षी
परिसर देखभाल	१,२०० दरमहा	८०० दरमहा.

प्र. ३. अ) ३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी श्रीमती उर्वशी पंडित यांच्या मालकीच्या "मेसर्स फॅशनेबल आर्ट" चे नफा आणि तोटा खाते खालीलप्रमाणे आहे. (२०)

३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षा करता नफा – तोटा पत्रक

तपशील	रु	तपशील	रु
पगार	३,६०,००	ढोबळ नफा	१०,४२,८००
दूरध्वनी खर्च	१२,६५०	बँकेच्या बचत खात्या वरील व्याज	१३,९००
कार्यालयीन खर्च	४२,०००	टाईम ठेवीवर व्याज	४०,०००
व्यवसाय कर	२,५००	भारतीय कंपनीतून लाभांश	१०,०००
कर्मचारी प्रोत्साहन	४८,८००		
छपाई आणि स्टेशनरी	४,५००		

घसारा	१२,०००		
लॅपटॉप खरेदी	५८,०००		
जाहिरात	५२,०००		
वैयक्तिक कर्जावरील व्याज	२२,०००		
सीमा शुक्ल भरली	४५,०००		
निव्वळ नफा	४,४७,२५०		
एकूण	११,०६,७००	एकूण	११,०६,७००

इतरमाहिती:

१. आयकर नियमानुसार घसारा रु १०,००० इतका आहे.
 २. राजकीय पार्टीचे स्मरणिका जाहिरातीकरता रु. १५,००० खर्चाची रक्कम जाहीतातील समाविष्ट आहे..
 ३. LIC च्या पेन्शन फंडात रु. २५,००० भरले.
 ४. ULIP योजने मध्ये रु. ८०,००० गुंतविले .
 ५. व्यवसायातील खाते लिहिण्याकरता, तिचा मुलगा श्री उमेश पंडित B.com पदवीधरास, रु. ६०,००० (रु. ५,००० दर महा) दिले, हे वेतनामध्ये समाविष्ट आहे.
- या वरून करनिर्धारित वर्ष २०२३-२४ करिता श्रीमती रिया रघुनाथचे करपात्र उत्पन्न निश्चित करा.

किंवा

प्र.३. ब) ३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी श्री. दिवाकर रावराणे यांच्या मालकीच्या "मेसर्स क्वालिटी हाउस" चे नफा आणि तोटा खाते खालीलप्रमाणे आहे. (२०)

३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षा करता नफा – तोटा पत्रक

तपशील	रु	तपशील	रु
वेतन	३,१०,०००	ढोबळनफा	९,६४,८००
वीज खर्च	९,५००	भाड्यांने दिलेल्या घराचे भाडे मिळाले	२,८७,०००
महापालिका कर	१०,०००	F.Y २०२१-२२ साठी वसूल केलेले अवास्तव भाडे	१०,२००
व्यवसाय कर	२५००		
आयकर	१२,४००		
वाहतूक खर्च	४५,२००		
घसारा	१०,५००		
दुरुस्ती आणि देखभाल	२५,५००		
व्यावसायिक शुल्क दिले	१२,०००		
गृहकर्जावरील व्याज	५०,०००		
फर्निचर खरेदी	८२,०००		
निव्वळनफा	६,९२,४००		
एकूण	१२,६२,०००	एकूण	१२,६२,०००

अतिरिक्त माहिती:

- १) घराच्या मालमतेवर महानगरपालिकेचे मूल्यांकन रु २,८९,००० आहे.
- २) दुरुस्ती आणि देखभाल यामध्ये घराच्या मालमतेच्या दुरुस्तीसाठी रु १५,००० समाविष्ट आहेत.
- ३) त्याने स्वतःसाठी इक्विटी लिंक्ड सेव्हिंग स्कीम मध्ये रु ६०,०००ची गुंतवणूक केली.

4) त्याने स्वतः आणि जोडीदारासाठी चेकद्वारे रु१२,०००/- चा वैद्यकीय विमा प्रीमियम भरला.
२०२३-२४ च्या मूल्यांकन वर्षा करिता श्री. दिवाकर रावराणे यांच्या करपात्र उत्पन्नाची निश्चित करा.

प्र.४अ) श्री सिद्धेश्वर यांनी १४ मार्च १९९८ रोजी ८,२५,००० रुपयांना निवासी घर खरेदी केली. (१०)

घराशी संबंधित अतिरिक्त माहिती खालील प्रमाणे आहे:

१. १ एप्रिल २००१ रोजी सुयोग्य बाजार मूल्य रु. ९,७५,०००.
२. आर्थिक वर्ष २००७-०८ मध्ये पहिल्या मजल्याच्या बांधकामाची किंमत रु. ३,५०,०००.
३. आर्थिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये दुसऱ्या मजल्याच्या बांधकामाची किंमत रु. ५,००,०००.
४. त्यांनी हे घर १२-०१-२०२३ रोजी रु ९०,००,००० रुपयांना विकले आणि रु १,४०,००० दलाली दिली.
५. त्यांनी ०२-०२-२०२३ रोजी एक निवासी घर रु २५,००,००० रुपयांना विकत घेतले.
६. ०३-०३-२०२३ रोजी भारतीय राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरणाने (NHAI) जारी केलेल्या कर्ज रोखेमध्ये त्यांनी रु ४,००,००० गुंतवले.

कर निर्धारण वर्ष २०२३-२४ करदात्यांचा भांडवली नफा निश्चित करा.

संबंधित खर्च महागाई निर्देशांक खालीलप्रमाणे आहेत:

आर्थिक वर्ष महागाई खर्च निर्देशांक

२००१-०२	१००
२००७-०८	१२९
२०१४-१५	२४०
२०२२-२३	३३१

प्र.४ ब) श्री विनय, एक भारतीय नागरिक, स्लोव्हेनियामधील एका कंपनीत अधिकारी म्हणून काम करण्यासाठी, ११/१२/२०२२ रोजी प्रथमच भारत सोडतो. त्यांचा कर निर्धारण वर्ष २०२३-२४ करता निवासी दर्जा निश्चित करा.

(१०)

किंवा

प्र.४.क) श्री धर्मेद्र तुम्हाला ३१ मार्च, २०२३ रोजी संपणाऱ्या मागील वर्षाचे तपशील देत आहेत. कर निर्धारण वर्ष २०२३-२४ करदात्यांचा भांडवली नफा निश्चित करा. (१०)

१. त्यांनी १५ फेब्रुवारी १९९८ रोजी ९,००,००० रुपयांना निवासी मालमत्ता खरेदी केली.

२. दि. १ एप्रिल २००१ रोजी सुयोग्य मूल्य १०,००,००० रुपये होते.

३. दि. १५ ऑक्टोबर २०२२ रोजी त्यांनी सदर गृह मालमत्ता ९५,००,००० रुपयाला विकली.

४. हस्तांतरणासाठी खर्च रु. १,२५,०००.

५. त्याने सुधारणेसाठी खर्च केला:

२००७-०८ या आर्थिक वर्षात रु. २१००००.

२०१९-२० या आर्थिक वर्षात रु. ३८००००.

६. दि. २२ नोव्हेंबर २०२२ रोजी त्याने ४०,००,००० रुपयाला नवीन निवासी घर खरेदी केले.

७. १७ डिसेंबर २०२३ रोजी ग्रामीण विद्युत महामंडळ लिमिटेड (RECL) खुले केलेले कर्जरोखे रु ९,५०,००० गुंतवले.

संबंधित खर्च महागाई निर्देशांक खालील प्रमाणे आहेत:

आर्थिकवर्ष	महागाईखर्चनिर्देशांक
२००१-०२	१००
२००७-०८	१२९
२०१९-२०	२८९
२०२२-२३	३३१

प्र.४.ड)दि. ३१मार्च, २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षा अखेरीस श्री तुषार यांनी मिळवलेल्या उत्पन्नाची खालील माहिती देत आहेत. (१०)

तपशील	रु
१. यू.एस.ए.कडून नियंत्रित,पुण्यातील व्यवसायातून मिळणारे उत्पन्न.	३,७५,०००
२. बांगलादेशातील शेतीतून मिळणारे उत्पन्न	५,५०,०००
३. नाशिकमधील घराचे भाडे,लंडनमध्ये मिळाले	१,२५,०००
४. भारतात कमावलेले व्यावसायिक शुल्क,श्रीलंकेत मिळाले	१,००,०००
५. जपानमधील कंपनीकडून रॉयल्टी, यू.के. मध्ये मिळाली	२,२५,०००
६.बँक कडून, न्यूयॉर्क शाखेत व्याज जमा केले	१,२०,०००
७. यूकेमधील व्यवसायातून मिळणारे उत्पन्न मुंबईतून नियंत्रित होते	२,००,०००
८.भारताबाहेर कमावलेल्या भूतकाळातील कर न लावलेल्या नफ्यातून भारतात आणलेली रक्कम	१,४४,५००

करनिर्धारणवर्ष २०२३-२४ करिता त्यांचे करपात्र उत्पन्न निश्चित करा.

जर ते (अ) सामान्यतः निवासी असतील (ब) सामान्यतः निवासी नसतील

प्र.५अ)आयकर कायद्याच्या कलम १० अंतर्गत करमुक्त उत्पन्न सांगा. (१०)

प्र.५ब) कलम ३२ अन्वये घसाराच्या तरतुदींची चर्चा करा आणि मालमतेचा ब्लॉक ही संकल्पना स्पष्ट करा. (१०)

किंवा

प्र.५. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) (२०)

- मुल्यांकन आणि मूल्यांकनाची व्याख्या
- एखाद्या व्यक्तीच्या निवासी स्थितीच्या मूलभूत अटींना अपवाद
- बांधकामपूर्व कालावधीचे व्याज
- कलम ८० DD अंतर्गत वजावट
- भेटवस्तूची करपात्रता
- एकूण उत्पन्न आणि निव्वळ एकूण उत्पन्न

Time : 2.5 Hours

Total Marks : 75

1. All Questions are compulsory carrying 15 marks each
2. Exercise internal options wherever given
3. Figures to the right represent full marks to the question
4. All questions should be answered w.r.t assessment year 2023-24.
5. All workings shall form part of the main answer.
6. Use of simple calculator is allowed

Q.1 A)

Select correct answer from the options provided and rewrite the sentence: (Any Eight) (08)

- i. _____ can be less than 12 months.
 - a) Assessment year
 - b) Present year
 - c) Previous year
 - d) Current year
- ii. The quantum of deduction of Rs.75,000 u/s 80U can be claimed if a person is with disability of _____.
 - a) 10% or more
 - b) 40% or more
 - c) 80% or more
 - d) 100%
- iii. Depreciation is allowed in case of _____.
 - a) Tangible fixed assets only
 - b) Intangible assets only
 - c) Tangible and Intangible assets
 - d) Wasting assets only
- iv. Gift received by an individual on occasion of marriage shall be _____.
 - a) Exempt upto Rs. 50,000
 - b) Exempt upto Rs. 50,001
 - c) Fully Exempt
 - d) Fully Taxable
- v. _____ is allowed as a deduction while computing the business income.
 - a) Wealth tax
 - b) Income tax
 - c) GST
 - d) Gift tax
- vi. Family Pension deduction to assessee is least of the following : _____ % or _____.
 - a) 33 1/3% or Rs. 15,000
 - b) 10 % or Rs.15,000
 - c) 50 % or Rs.10,000
 - d) 25% or Rs.15,000
- vii. Laptop received by the assessee Doctor during the course of carrying on his profession is taxable under the head _____.
 - a) Income from Salary
 - b) Income from other sources
 - c) Income from Business or Profession
 - d) Capital gain
- viii. If NAV of LOP is Rs.6,50,000. Interest Paid on loan taken for purchase of property is Rs. 2,50,000 Find out the Income from House Property.
 - a) Rs.2,05,000
 - b) Rs.1,50,000
 - c) Rs.6,50,000
 - d) Rs.1,95,000
- ix. University of Mumbai is assessable under the Income Tax Act, 1961 as _____.
 - a) Individual
 - b) Artificial Juridical Person
 - c) Local Authority
 - d) Body of Individuals

39080

Page 1 of 12

- x. The quantum of deduction u/s 80D shall be limited to _____
 a) Rs. 20,000 b) Rs. 25,000
 c) Rs. 50,000 d) Rs.1,00,000

Q.1 B State whether the following statements are True or False: (Any Seven) (07)

- i. Every receipt is not an income.
- ii. An Indian company is always resident in India.
- iii. Uncommuted pension is exempted in the hands of both government and non-government employees.
- iv. Reasonable letting value is higher of fair rent or municipal valuation.
- v. Charging section for business income is 38.
- vi. Transfer excludes compulsory acquisition under law.
- vii. Gift received by an individual due to Will is not taxable.
- viii. Deduction u/s 80C will be allowed only if actual payments are made.
- ix. Entertainment allowance deduction is not allowed to Government Employee.
- x. Expenditure which is personal in nature is allowed as business expenditure.

Q.2 A : Mr. Somesh physically disabled to the extent 35 % works with M/s B enterprises . He provides the following details of his income for the previous year ended on 31st march, 2023. Compute his net taxable Income.

1. Basic salary Rs.60,000 per month.
2. Dearness allowance Rs. 20,000 per month.
3. House Rent Allowance Rs.16,000 per month (exempt under section 10 Rs.9,000 per month).
4. Travelling allowance for business tour Rs.+0,000(Amount actually spent on travelling Rs.26,000)
5. He was provided with accommodation by his employer, the perquisite value of which was Rs.58,000.
6. Bonus declared and paid by employer during the year was Rs.25,000.
7. Profession tax paid Rs.2,500.
8. Leave encashment Rs.27,000.
9. Medical allowance Rs.40,000 per year.
10. Directors fees from Top Ltd for attending meetings Rs.2,000.
11. Rent from subletting a flat Rs.12,500, Rent paid to landlord on that flat is Rs.2,500.
12. Interest on deposit with Saving Bank account Rs.20,000

(15)

OR

Q2 B : Mr. Suyash has a Residential House Property. Property is Let out for Business. From the following details compute taxable income of Mr. Suyash for the Assessment year 2023-24.

Details	Property 1
Fair Rent	10,00,000
Municipal Valuation	12,00,000
Standard rent	9,00,000

Interest on Loan taken for construction of property	2,50,000
Municipal tax paid	10%
Fire insurance premium	20,000
Rent per month	1,00,000
Vacancy	2 month

Mr. Suyash received dividend from a Public Limited Company during the current previous year Rs.80,000. Mr. Suyash paid Rs.25,000 as Mediclaim premium (Rs.20,000 in cash). Mr. Suyash paid LIC premium of Rs.2,00,000. (15)

Q.3.A Advocate Sunil Kumar provides the following information for the previous year ended 31st March, 2023. You are required to compute his net taxable income for the Assessment Year 2023-24 (15)

Income and Expenditure Account for the year ended 31st March, 2023

Dr.

Cr.

Particulars	Amount (Rs.)	Particulars	Amount (Rs.)
To Income Tax	13,000	By Consultation Fees	9,00,000
To Salaries to staff	90,000	By Case filing Fees	70,000
To Printing & Stationery	5,000	By Expert witness Fees	56,000
To Computer purchased	40,000	By Gifts from father	52,000
To Motor car expenses	30,000	By Gifts from Clients	23,000
To Wealth Tax	21,000	By Dividend from Indian Company	12,000
To Books purchased	40,000		
To Drawings	9,000		
To Surplus	8,65,000		
Total	11,13,000	Total	11,13,000

Additional Information:

- Interest of Rs.30,000 paid for son's education loan.
- He paid Rs.15,500 for medical insurance of self and wife.

Q.2 Mr. Ravi is partially blind (50% disability). He furnishes the following information:

Profit and Loss Account for the year ended 31st March, 2023

Dr.

Cr.

Particulars	Amount (Rs.)	Particulars	Amount (Rs.)
To Rent	70,000	By Gross Profit b/d	13,00,000
To Staff welfare expenses	20,000	By Rent from sub-letting of house	50,000
To Depreciation	45,000	By Interest on Public Provident Fund	30,000
To Printing & Stationery	30,000		
To Conveyance	25,000		
To Wealth Tax	40,000		

To Interest on loan	56,000		
To Net Profit c/d	10,94,000		
Total	13,80,000	Total	13,80,000

Other information:

1. Depreciation allowed as per Income Tax Rules is Rs.50,000.
2. 50% Rent is paid for residential house.
3. Staff welfare expenses include Rs.5,000 for medical treatment of an employee and Rs.10,000 for purchase of National Saving Certificates. You are required to compute his net taxable income for the Assessment Year 2023-24

(15)

Q.4 A : Mr Tarun purchased a house property on 10th July 2001 for Rs 51,25,000. He made the following additions/ alterations to the house property

Cost of construction of 1st floor in the financial year 2015-16 Rs 475000

Cost of construction of 2nd floor in the financial year 2020-21 Rs 200000

He sold the property on 29th October 2022 for 2,55,50,000 paying brokerage of Rs 2,55,500

He invested Rs 60,00,000 in Residential Property in Delhi on 30th March 2023

Relevant Cost Inflation Indices are as follows

Previous Year	Cost Inflation Index
2001-02	100
2015-16	254
2020-21	301
2022-23	331

Compute his Capital Gains for the Assessment Year 2023-24

(07)

Q.4 B : Mr. Biswas , an Indian Citizen left India for first time for employment in USA on 28/09/2022.Determine his residential status for the Assessment year 2023-24 ?

(08)

OR

Q.4 C : Mr Kamble purchased a house Property for Rs 10,50,000 on 15th December 1980.

He constructs a first floor during the financial year 2003-04 for Rs 20,00,000.

During the previous year 2022-23, on 20th September 2022 he sold the property for Rs 3,15,00,000, he paid brokerage of 2% on the sale value. The fair market value of the property on 1.4.2001 was Rs 21,75,000

He invested Rs 2,25,00,000 in a new residential property on 28.3.2023.

Compute his Capital Gains for the Assessment Year 2023-24

Relevant Cost Inflation Indices are as follows

Previous Year	Cost Inflation Index
---------------	----------------------

39080

Page 4 of 12

2001-02	100	
2003-04	109	
2008-09	137	
2011-12	184	
2022-23	331	(07)

Q.4 D : Mr Rane has earned the following incomes during the previous year ended on 31st March 2023. Compute the Gross total Income for the Assessment Year 2023-24 assuming that he is

- a) Resident & Ordinarily Resident
b) Resident & but not Ordinarily Resident (08)

S.No	Particulars	Amount (Rs)
1.	Agriculture income from Srilanka	10000
2.	Rent from a house in Mumbai received in New Zealand	17500
3.	Interest from Bank Account in Melbourne Australia	81000
4.	Income Accrued in Mexico, received in Singapore	30000
5.	Past untaxed profits earned in Singapore, brought to India	75000
6.	Royalty from Govt. of Maharashtra received in Tanzania	110000

Q.5 A : How to compute Income from Salary? Explain in detail. (08)

Q.5 B : Explain in detail deduction under the Head Income from House Property for Let out House Property. (07)

OR

Q5 C : Write short notes (Any 3) (15)

1. Define : Assessment Year and Previous Year
2. Conditions for Resident but not Ordinary Resident
3. Disallowable Expenses under Income from Business or Profession
4. Exempt Income Under Section 10
5. Deduction under chapter 80-DD

वेळ : 2.5 तास

एकूण गुण : 75

1. सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 15 गुण आहेत.
2. कुठेही दिलेले अंतर्गत पर्याय वापरा.
3. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
4. सर्व प्रश्नांची उत्तरे मूल्यांकन वर्ष 2023-24 मध्ये दिली पाहिजेत.
5. सर्व गणन टिपा मुख्य उत्तराचा भाग बनतील.
6. साध्या कॅल्क्युलेटरचा वापर करण्यास परवानगी आहे

प्र.१ अ) दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा आणि वाक्य पुन्हा लिहा: (कोणतेही आठ)

(०8)

i _____ 12 महिन्यांपेक्षा कमी असू शकते.

- अ) मूल्यांकन वर्ष ब) वर्तमान वर्ष
- क) मागील वर्ष ड) चालू वर्ष

ii जर एखादी व्यक्ती _____ चे अपंगत्व असेल तर u/s 80U अनुसार रु.75,000 च्या वजावटीचा दावा केला जाऊ शकतो.

- अ) 10% किंवा अधिक ब) 40% किंवा अधिक
- क) 80% किंवा अधिक ड) 100%

iii _____ च्या बाबतीत अवमूल्यनाला परवानगी आहे

- अ) केवळ मूर्त स्थिर मालमत्ता ब) केवळ अमूर्त मालमत्ता
- क) मूर्त आणि अमूर्त मालमत्ता ड) क्षयकारी मालमत्ता

iv एखाद्या व्यक्तीला लग्नाच्या निमित्ताने मिळालेली भेटवस्तू _____ असेल.

- अ) रु. 50,000 पर्यंत सूट ब) रु. 50,001 पर्यंत सूट.
- क) पूर्णपणे सूट ड) पूर्णपणे करपात्र

v. व्यवसायाच्या उत्पन्नाची गणना करताना _____ वजावट म्हणून परवानगी आहे.

- अ) संपत्ती कर ब) आयकर
- क) वस्तू व सेवा कर ड) भेट कर

vi मुल्यांकनासाठी कौटुंबिक पेन्शन वजावट खालीलपैकी _____ % किंवा _____ किमान आहे: .

- अ) ३३ १/३% किंवा रु. 15,000 ब) 10% किंवा रु. 15,000
क) 50% किंवा रु. 10,000 ड) 25% किंवा रु. 15,000

vii करपात्र डॉक्टरांना त्याचा व्यवसाय सुरू असताना मिळालेला लॅपटॉप हा _____ उत्पन्नस्रोता अंतर्गत करपात्र आहे.

- अ) पगारातून मिळणारे उत्पन्न ब) इतर स्रोतांकडून मिळणारे उत्पन्न
क) व्यापार किंवा व्यवसायातून उत्पन्न ड) भांडवली नफा

viii LOP चे NAV रु. 6,50,000 असल्यास आणि मालमत्ता खरेदीसाठी घेतलेल्या कर्जावर दिलेले व्याज रु. 2,50,000 असेल, तर घराच्या मालमत्तेतून मिळणारे उत्पन्न हे खालीलपैकी कोणते असेल.

- अ) रु.2,05,000 ब) रु.1,50,000
क) रु.6,50,000 ड) रु.1,95,000

ix मुंबई विद्यापीठ हे आयकर कायदा, 1961 अंतर्गत _____ म्हणून मूल्यांकन करण्यायोग्य आहे

- अ) वैयक्तिक ब) कृत्रिम न्यायिक व्यक्ती
क) स्थानिक प्राधिकरण ड) व्यक्तीची संस्था

x 80D अंतर्गत वजावटीचे प्रमाण _____ पर्यंत मर्यादित असेल.

- अ) रु. 20,000 ब) रु. 25,000
क) रु. 50,000 ड) रु. 1,00,000

प्र. १ ब) खालील विधाने सत्य आहेत की असत्य आहेत ते सांगा (कोणतेही सात)

(०7)

- i प्रत्येक मिळकत ही उत्पन्न नसते.
ii एक भारतीय कंपनी नेहमीच भारतीय असते.
iii सरकारी आणि गैर-सरकारी कर्मचार्यांच्या हातात अनारहित पेन्शन मध्ये सूट दिली जाते.
iv वाजवी भाडे मूल्य उचित भाडे किंवा नगरपालिका मूल्यांकनापैकी जास्त असते .
v. व्यवसाय उत्पन्नासाठी शुल्क आकारणी कलम 38 हे आहे.
vi कायदानुसार हस्तांतरण अंतर्गत अनिवार्य संपादन वगळले जाते .
vii इच्छापत्रामुळे एखाद्या व्यक्तीला मिळालेली भेट करपात्र नाही.
viii वास्तविक गुंतवणूक केले असल्यासच 80C अंतर्गत कपात करण्याची परवानगी दिली जाते .
ix सरकारी कर्मचार्याला करमणूक भत्ता कपातीची परवानगी नाही.
x वैयक्तिक स्वरूपाचा खर्च व्यवसाय खर्च म्हणून अनुमत आहे.

Q.2 A : श्री. सोमेश 35% मर्यादितपर्यंत शारीरिकदृष्ट्या अक्षम असून ते मेसर्स बी एंटरप्राइजेसमध्ये काम करतात. ते 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या मागील वर्षासाठी त्याच्या उत्पन्नाचा खालील तपशील देतात, त्यावरून त्याच्या निव्वळ करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

1. मूळ वेतन रु. 60,000 प्रति महिना.

2. महागाई भत्ता रु. 20,000 प्रति महिना.
3. घरभाडे भत्ता रु. 16,000 प्रति महिना (कलम 10 अंतर्गत रु. 9,000 प्रति महिना सूट).
4. व्यवसायिक सहलीसाठी प्रवास भत्ता रु. ६०,००० (प्रवासावर खर्च केलेली रक्कम रु. 26,000)
5. त्याला त्याच्या नियोक्त्याने निवासाची व्यवस्था केली होती, ज्याचे अनुलाभ मूल्य रु. 58,000 आहे.
6. नियोक्त्याने वर्षभरात घोषित केलेला बोनस रु.25,000 होता.
7. व्यवसाय कर 2,500 रु.
8. रजांचे नकदिकरण रु.27,000.
9. वैद्यकीय भत्ता रु.40,000 प्रति वर्ष.
10. सभेला उपस्थित राहण्यासाठी टॉप लिमिटेडकडून संचालकांचे शुल्क रु.2,000 मिळाले.
11. घरकुल उपभाड्याने दिल्यामुळे मिळालेले भाडे रु. 12,500, त्या घरकुलावरील घरमालकाला दिलेले भाडे रु. 2,500 आहे.
12. बचत बँक खात्यातील ठेवीवरील व्याज रु. 20,000

(15)

OR

Q2 B : श्री सुयश यांच्याकडे निवासी घर आहे. जे भाडेकरूला व्यवसायासाठी भाड्याने दिले आहे . खालील तपशिलांवरून श्री. सुयशचे 2023-24 मूल्यांकन वर्षासाठी करपात्र उत्पन्नाची गणना करा.

तपशील	घर क्र. 1
वाजवी भाडे	10,00,000
महानगरपालिका मूल्यांकन	12,00,000
मानक भाडे	9,00,000
मालमत्तेच्या बांधकामासाठी घेतलेल्या कर्जावरील व्याज	2,50,000
महापालिकेचा कर भरला	10%
आग विमा हप्ता	20,000
दरमहा भाडे	1,00,000
रिक्तता	2 month

श्री सुयश यांना चालू मागील वर्षात पब्लिक लिमिटेड कंपनीकडून रु.80,000 लाभांश मिळाला. श्री सुयश यांनी रु.25,000 वैदकीय विमा हप्ता (रु . 20,000 रोख) म्हणून भरले. श्री सुयश यांनी जीवन विमा हप्ता रु. 2,00,000.

(15)

Q.3. वकील सुनील कुमार 31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या मागील वर्षासाठी खालील माहिती प्रदान करतो. आपण मूल्यांकन वर्ष 2023-24(15) साठी त्याच्या निव्वळ करपात्र उत्पन्नाची गणना करणे आवश्यक आहे.

३१ मार्च २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षाचे उत्पन्न आणि खर्च खाते

खर्च	रक्कम रुपयांत	तपशील	रक्कम रुपयांत
आयकर साठी	13,000	सल्लामसलत शुल्काद्वारे	9,00,000
कर्मचाऱ्यांना पगार	90,000	मामले दाखल शुल्काद्वारे	70,000
मुद्रण व लेखासाहित्यासाठी	5,000	तज्ञ साक्षीदार शुल्काद्वारे	56,000
खरेदी केलेल्या संगणकासाठी	40,000	वडिलांकडून भेटवस्तूद्वारे	52,000
स्वयंचलित कारच्या खर्चासाठी	30,000	ग्राहकांकडून भेटवस्तूद्वारे	23,000
संपत्ती करासाठी	21,000	भारतीय कंपनीकडून लाभांश	12,000
खरेदी केलेल्या पुस्तकांसाठी	40,000		
वैयक्तिक खर्चासाठी	9,000		
अधिशेष	8,65,000		
एकूण	11,13,000	एकूण	11,13,000

अतिरिक्त माहिती:

- मुलाच्या शैक्षणिक कर्जासाठी रु. 30,000 व्याज दिले.
- त्याने स्वतःच्या आणि पत्नीच्या वैद्यकीय विम्याच्या हप्त्यासाठी रु. 15,500 भरले.

Q.3 श्री रवी अंशतः अंध आहेत (50% अपंगत्व). ते खालील माहिती पुरवितात :

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी नफा आणि तोटा खाते

खर्च	रक्कम रुपयांत	तपशील	रक्कम रुपयांत
भाड्यासाठी	70,000	ढोबळ नफा वरून घेतला	13,00,000
कर्मचारी कल्याण खर्चासाठी	20,000	घराच्या उपभाड्याद्वारे	50,000
घसाऱ्यासाठी	45,000	सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीवरील व्याजानुसार	30,000
प्रिंटिंग आणि स्टेशनरीसाठी	30,000		
संवहन खर्चासाठी	25,000		
संपत्ती करासाठी	40,000		
कर्जावरील व्याजासाठी	56,000		
निव्वळ नफा पुढे पाठविला	10,94,000		

एकूण	13,80,000	एकूण	13,80,000
------	-----------	------	-----------

इतर माहिती:

1. प्राप्तिकर नियमांनुसार घसारा रु.50,000 मंजूर आहे.
2. एकूण घरभाड्यापैकी निवासी कारणासाठी 50% भाडे दिले जाते.
3. कर्मचारी कल्याण खर्चामध्ये कर्मचाऱ्याच्या वैद्यकीय उपचारांसाठी रु. 5,000 आणि राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे खरेदी करण्यासाठी रु. 10,000 यांचा समावेश आहे. 2023-24 च्या मूल्यांकन वर्षासाठी त्याच्या निव्वळ करपात्र उत्पन्नाची गणना करा. (15)

Q.4 A : श्री तरुण यांनी 10 जुलै 2001 रोजी 51,25,000 रुपयांना घर खरेदी केले. त्याने घराच्या मालमत्तेमध्ये खालील जोड/फेरफार केले

2015-16 या आर्थिक वर्षात पहिल्या मजल्याच्या बांधकामाची किंमत रु. 4,75,000

2020-21 आर्थिक वर्षात दुसऱ्या मजल्याच्या बांधकामाची किंमत रु. 2,00,000

त्यांनी 29 ऑक्टोबर 2022 रोजी रु. 2,55,500 दलाली देऊन मालमत्ता रु. 2,55,50,000 ला विकली.

त्याने 30 मार्च 2023 रोजी दिल्लीतील निवासी मालमत्तेत रु. 60,00,000 गुंतवले.

संबंधित खर्च महागाई निर्देशांक खालीलप्रमाणे आहेत

मागील वर्ष	महागाई निर्देशांक
2001-02	100
2015-16	254
2020-21	301
2022-23	331

2023-24 च्या मूल्यांकन वर्षासाठी त्याच्या भांडवली नफ्यांची गणना करा. (07)

Q.4 B : श्री बिस्वास, एक भारतीय नागरिक हे नोकरीनिमित्ते प्रथमच अमेरिकेला 28/09/2022 रोजी रवाना झाले . मूल्यांकन वर्ष 2023-24 साठी त्यांची निवासी स्थिती निश्चित करा? (08)

OR

Q.4 C : श्री कांबळे यांनी 15 डिसेंबर 1980 रोजी रु. १०,५०,००० घर खरेदी केले.

त्यांनी 2003-04 या आर्थिक वर्षात रु. 20,00,000 पहिला मजला बांधला .

मागील वर्ष 2022-23 मध्ये, 20 सप्टेंबर 2022 रोजी त्यांनी मालमत्ता रु. 3,15,00,000 विकली, त्यांनी विक्री मूल्यावर 2% दलाली दिली. 1.4.2001 रोजी मालमत्तेचे वाजवी बाजार मूल्य रु. 21,75,000 होते

त्यांनी 28.3.2023 रोजी नवीन निवासी मालमत्तेत रु. 2,25,00,000 गुंतवले.

2023-24 च्या मूल्यांकन वर्षासाठी त्याच्या भांडवली नफ्यांची गणना करा.

संबंधित खर्च महागाई निर्देशांक खालीलप्रमाणे आहेत

मागील वर्ष	महागाई निर्देशांक
2001-02	100
2003-04	109
2008-09	137
2011-12	184
2022-23	331

(07)

Q.4 D : यांनी 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या मागील वर्षात खालील उत्पन्न मिळवले आहे. 2023-24 च्या मूल्यांकन वर्षासाठी एकूण उत्पन्नाची गणना करा जर तो :

- रहिवासी आणि सामान्यतः रहिवासी आहे
- रहिवासी आणि सामान्यतः रहिवासी नाही

(08)

अनु

क्र. तपशील

- श्रीलंकेतून कृषी उत्पन्न रु. 10,000 मिळाले
- मुंबईतील घराचे भाडे न्यूझीलंडमध्ये रु.17, 500 मिळाले
- मेलबर्न ऑस्ट्रेलियातील बँक खात्यातून रु. 81000 व्याज मिळाले
- मेक्सिकोमध्ये जमा झालेले उत्पन्न, सिंगापूरमध्ये रु. 30000 मिळाले
- सिंगापूरमध्ये कमावलेला पूर्वीचा नफा रु. 75,000, भारतात आणला.
- महाराष्ट्र शासनाकडून रॉयल्टी टांझानियामध्ये 1,10,000 मिळाली.

Q.5 A : उत्पन्नस्रोत पगारामधून करपात्र रक्कम कशी मोजायची, ते सविस्तर समजावून सांगा.

(08)

Q.5 B : भाडेतत्वावर दिलेल्या घराच्या उत्पन्ना अंतर्गत तपशीलवार वजावट स्पष्ट करा.

(07)

किंवा

Q5 C : संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणतेही 3)

(15)

1. व्याख्या द्या : मूल्यांकन वर्ष आणि मागील वर्ष
2. रहिवासी परंतु सामान्य रहिवासी नाही संदर्भातील अटी
3. व्यापार किंवा व्यवसायातून मिळणा-या उत्पन्नांतर्गत परवानगी नसलेले खर्च
4. कलम 10 अंतर्गत करमुक्त उत्पन्न
5. कलम 80-DD अंतर्गत वजावट

(3 Hours)

Total Marks: 100

Q.1. A. Select the most appropriate answer from the options given below (Any Ten) (10)

1. Export marketing usually involves _____.
 - dominance of small enterprises
 - extensive documentation
 - minimal government interference
 - limited competition
2. _____ is a type of cargo risk.
 - Insolvency of buyer
 - Appreciation of rupee
 - Change in international laws
 - Loss due to leakage in the ship
3. _____ is one of the components of India's merchandise exports.
 - Readymade garment
 - Consultancy
 - Communication
 - Transportation
4. _____ duty is based on the physical characteristics of goods.
 - Specific
 - Ad valorem
 - Slide Scale
 - Countervailing
5. India is one of the founder members of _____ .
 - SAARC
 - EU
 - NAFTA
 - OPEC
6. If the exporter is selling low priced products, he may give preference to _____ countries.
 - Developing
 - Advanced
 - Developed
 - OECD
7. MEIS and SEIS are _____
 - Rules for importers
 - Regulations for exporters
 - Schemes introduced in FTP 2015-20
 - Government bodies

8. Gum karaya, Niger seeds and Onions are _____ items in the negative list of exports.
- Restricted
 - Canalised
 - Prohibited
 - Open
9. Alphabet 'E' in EOUs stands for _____.
- Exempted
 - Export
 - Exceptional
 - Excise
10. ASIDE scheme provides benefits for _____.
- Import of capital goods
 - Infrastructure development to states
 - refund of excise duty
 - import of raw material in bulk
11. _____ has been given the status of Deemed University in May 2002, by UGC.
- IIFT
 - IPTO
 - ICA
 - IIP
12. _____ is a refund of custom duty paid for importing ingredients for export production.
- MAI
 - DBK
 - MDA
 - IRMAC

Q1.B. State whether the following statements are True or False. (Any Ten) (10)

1. There is lesser risk involved in export marketing as compared to risk in domestic marketing.
2. Poor infrastructure and reduction in export incentives poses problems for Indian exporters
3. Software services do not make any major contribution to India's service exports.
4. Trade barriers are restrictions imposed on movement of goods between countries.
5. Regional Economic Groupings leads to betterment of social and cultural ties among member countries.
6. Overseas marketing research is conducted to identify marketing opportunities and challenges.
7. RBI issues IEC to Indian importers and exporters.
8. Cattle and Camel are included in the negative list of exports.
9. Special Economic Zones were setup to enable hassle free export activity.
10. MDA scheme supplies imported raw material to small exporters.
11. FICCI was established by Mr. G.D. Birla and Mr. P. Thakurdas.
12. IGST is collected by State Government.

- Q.2. Answer **any two** of the following (15)
- What is the importance of exports for exporting firms?
 - Explain the factors influencing export marketing.
 - Discuss India's services exports since 2015.
- Q.3. Answer **any two** of the following (15)
- Discuss the types of Non-Tariff barriers.
 - Describe the negative impact of Regional Economic Groupings.
 - What are the steps involved in market selection process?
- Q.4. Answer **any two** of the following (15)
- Explain the highlights of Foreign Trade Policy 2015-20.
 - Describe the role of Director General of Foreign Trade in India's export trade.
 - Explain the benefits extended to Towns of Excellence in India.
- Q.5. Answer **any two** of the following (15)
- Discuss IRMAC scheme given to Indian Exporter
 - Enumerate different functions of Federation of Indian Export Organization (FIEO).
 - Explain the Export Promotion Capital Goods (EPCG) scheme.
- Q6. Write notes on the following : (**Any four**) (20)
- Features of export marketing
 - Domestic Marketing v/s Export Marketing
 - Need of overseas market research
 - Deemed Exports
 - Software Technology Parks
 - Export Promotion Councils (EPCs)
-

३ तास

गुण १००

प्रश्न १ला अ] खालील पर्यायांमधून सर्वात योग्य उत्तर निवडा . [कोणतेही दहा]

[१०]

१] निर्यात विपणनामध्ये सहसा _____ यांचा समावेश होतो.

- लघुउद्योगांचे वर्चस्व
- विस्तृतदस्तऐवजीकरण
- किमान सरकारी हस्तक्षेप
- मर्यादितस्पर्धा

२] _____ हमालवाहू जोखीमीचा प्रकार आहे.

- खरेदीदाराची दिवाळखोरी
- रुपयाचे मूल्यवृद्धी
- आंतरराष्ट्रीय कायद्यांमध्ये बदल
- जहाजातील गळतीमुळे नुकसान

३] _____ हा भारताच्या व्यापारी मालाच्या निर्यातीतील एक घटक आहे.

- तयारकपडे
- सल्लागार
- संप्रेषण
- वाहतूक

४] _____ कर्तव्यकर मालाच्या भौतिक वैशिष्ट्य यांवर आधारित आहे.

- विशिष्ट
- एडव्होलेरोम
- स्लाइडस्केल
- काउंटरवेलिंग

५] भारत _____ च्या संस्थापकसदस्यांपैकी एक आहे.

- सार्क (SAARC)
- ईयू (EU)
- नाफ्टा (NAFTA)
- ओपेक (OPEC)

६] जर निर्यातक कमी किमतीची उत्पादने विकत असेल, तर तो _____ देशांनाप्राधान्य देऊ शकतो.

- विकसनशील
- प्रगत
- विकसित
- ओईसीडी (OECD)

७] MEIS आणि SEIS _____ आहेत.

- आयातदारांसाठी नियम
- निर्यातदारांसाठी नियम
- एफटीपी२०१५-२० मध्ये योजना सुरु केल्या
- सरकारीसंस्था

८] गटकार्य, नायजरबियाणे आणि कांदे निर्यातीच्या नकारात्मक कयादीतील _____ वस्तू आहेत.

- प्रतिबंधित
- कालवाकृत
- प्रतिबंधित
- उघडा

९] EOUs मधील 'E' वर्णमाला म्हणजे _____

- सूट
- निर्यातकरा
- अपवादात्मक
- अबकारी

१०] ASIDE योजना _____ साठी लाभ प्रदान करते.

- भांडवलीवस्तूंची आयात
- राज्यांना पायाभूत सुविधांचा विकास
- उत्पादन शुल्क परतावा
- मोठ्या प्रमाणात कच्च्यामालाची आयात

११] _____ ला UGC नेमे २००२ मध्ये डीम्डयुनिव्हरसिटीचा दर्जा दिला आहे.

- आयआयएफटी (IIFT)
- आयपीटीओ (IPTO)
- आय. सी . ए . (ICA)
- आयआयपी (IIP)

१२] _____ हानिर्यात उत्पादनासाठी घटक आयात करण्यासाठी भरलेला कस्टमडयुटीचा परतावा आहे.

- एम.ए.आय (MAI)
- डीबीके (DBK)
- एम.डी.ए (MDA)
- आय.आर.एम.एसी (IRMAC)

प्रश्न १ला ब] खालील विधाने सत्य कि असत्य आहेत ते सांगा. [कोणतेही दहा]

[१०]

- १] देशांतर्गत विपन्नातील जोखमीच्या तुलनेत निर्यात विपणनामध्ये कमी जोखिम असते.
- २] खराब पायाभूत सुविधा आणि निर्यात प्रोत्साहनातील घटल्यामुळे भारतीय निर्यातदारांची समस्या निर्माण होतात.
- ३] भारताच्या सेवा निर्यातीत सॉफ्टवेअर सेवा कोणते हि मोठे योगदान देत नाहीत.

- ४] व्यापार अडथळे म्हणजे जे देशांमधील मालाच्या हालचालीवर लादलेले निर्बंध.
- ५] प्रादेशिक आर्थिक गटांमुळे सदस्य देशांमधील सामाजिक आणि सांस्कृतिक संबंध अधिक चांगले होतात.
- ६] विपननसंधी आणि आव्हाने ओळखण्यासाठी परदेशात विपणन संशोधन केले जाते.
- ७] RBI भारतीय आयातदार आणि निर्यात दारांना IEC जारी करते.
- ८] गुरे आणि उंट निर्यातीच्या नकारात्मक यादीत समाविष्ट आहेत.
- ९] त्रसमुक्त निर्यातीसाठी सेझ (SEZ) ची स्थापना करण्यात आली.
- १०] MDA योजना लहान निर्यातदारांना आयात कच्च्यामालाचा पुरवठा करते.
- ११] FICCI ची स्थापना श्री. जी. डी. बिर्ला आणि श्री. पी. ठाकूरदास यांनी केली.
- १२] IGST राज्यसरकार गोळा करते.

प्रश्न२रा] खालील पैकी कोणतेही दोन उत्तरे द्या .

[१५]

- अ] निर्यातकरणाच्या कंपन्यासाठी निर्यातीचे महत्त्व काय आहे?
- ब] निर्यात विपणनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- क] २०१५ पासून भारताच्या सेवा निर्यातीची चर्चा करा.

प्रश्न३रा] खालील पैकी कोणतेही दोन उदाहरण द्या.

[१५]

- अ] नॉन- टेरिफ अडथळांच्या प्रकारांवर चर्चा करा.
- ब] प्रादेशिक आर्थिक गटांच्या नकारात्मक प्रभावाचे वर्णन करा.
- क] बाजारनिवड प्रक्रियेत कोणते टप्पे समाविष्ट आहेत.

प्रश्न ४था] खालीलपैकी कोणतेही दोन उर्त्तरे द्या.

[१५]

- अ] २०१५-२० च्या परकीय व्यापारी धोरणातील ठळक मुद्दे स्पष्ट करा.
- ब] भारताच्या निर्यात व्यापारातील विदेशी व्यापार महासंचालनच्या (DGFT) भूमिकेचे वर्णन करा.
- क] भारतातील उत्कृष्ट शहरांना दिलेले फायदे स्पष्ट करा.

[प्रश्न५वा] खालील पैकी कोणतेही दोन उत्तरे द्या.

[१५]

- अ] भारतीय निर्यातदाराला दिलेल्या IRMAC योजनेची चर्चा करा.
- ब] फेडरेशन ऑफ इंडियन एक्सपोर्ट ऑर्गनायझेशन [FIEO] च्या विविध कार्याची गणना करा.
- क] निर्यात प्रोत्साहन भांडवली वस्तू [EPCG] योजना स्पष्ट करा.

प्रश्न ६वा] टिपा लिहा. [कोणतेही चार]

[२०]

- अ] निर्यात विपणनाची वैशिष्ट्ये
- ब] देशांतर्गत विपणन / निर्यातविपणन
- क] परदेशातील बाजारसंशोधनाची गरज
- ड] डीमड एक्सपोर्ट्स
- इ] सॉफ्टवेअर टेकनॉलॉजी पार्क (STP)
- ई] निर्यातप्रोत्साहन परिषद [EPCs]

Duration: 2 ½ Hours

Max Marks: 75

Note : All questions are compulsory

- Q 1 A** Attempt any Two sub questions from a),b) & c) in MS-Excel **2**
(True or False)
a A group of cell is called a domain
b Absolute cell referencing uses two \$ signs
c A function must have at least one argument
- B** Attempt any Two sub questions from d),e) and f) in My SQL **2**
(Multiple Choice)
d The statement used to perform queries on tables begin with _____
 1) Select 2) Search 3) Query 4) Selection
e The function used to join the word is _____
 1) Concat() 2) Merge() 3) Join() 4) Move()
f To indicate that there should be 6 integers and 2 decimal position we use _____
 1) Decimal (6,2) 2) Decimal (8,2) 3) Decimal (2,6) 4) Decimal (2,8)
- C** Attempt any Six sub questions from g),h),i),j),k),l),m),n), and o) in Data Communication ,Networking and Internet **6**
(True or False)
g Dial up connection requires a modem and a phone call
h More than one file can be attached with an email
i Protocol is not necessary for data communication
j OSI is a network Protocol
k Meta search engine creates its database of information
l One cable is used in Bus topology
m Wireless connection use Radio and infrared signals
n A metropolitan area network can connect several LANs
o Internet explorer is a web browser
- D** Attempt any Five sub questions from p),q),r),s),t),l),u),v), and w) in Data Communication ,Networking and Internet **5**
(Multiple Choice)
p Of the following _____ is not a protocol
 a) TCP b) IP c) FTP d) OSI
q SMTP means _____
 a) Some mail transport point b) Single Mail transfer protocol c) Simple Mail Transfer Protocol d) None of these
r In which of the following data is transmitted using lively beam of light
 a) Fiber Optic Cable b) Coaxial Cable c) Twisted pair cable d) `Satellite
s The way in which computer are arranged physically is called
 a) Network b) Bridge c) Router d) Topology
t _____ is the central device used star topology
 a) Router b) Bridge c) Hub d) Modem
u In _____ maximum number of cables used
 a) Bus b) Star c) Ring d) Mesh
v The large collection of websites available on the internet is _____
 a) URL b) WWW c) Blog d) Email
w _____ Allow user to search simultaneously on several search engine
 a) Server b) Browser c) Meta Search engine d) Google

- Q 2 A** Attempt any one sub questions from a) & b) in Data Communication ,Networking and Internet 8
- a** Explain the different uses of Internet.
- b** Define Topology. Explain Bus topology.
- B** Attempt any one sub questions from c) & d) in Data Communication ,Networking and Internet 7
- c** Explain Blog and Search Engine.
- d** What is hacking and explain any three types of hackers.
- Q 3 A** Answer any one sub question from a) and b) in My SQL 8
- a** Write MySQL statement to create a Table name: UNIT_SALES
Salesman Id(SID, Integer Primary Key , Not Null), Product name(PName Variable length of character 30), no. of units to be supplied(Qty_units Integer),date of supply (DOS, Date), store no (S_No integer).
- b** Write MySQL statement to create a table called CLASS contains
Columns in the table: Admission number (ADM_NO , Integer, Primary key),first name (FNAME, character(15), Last name (LNAME, character(15)),Date of birth(DOB,date), marks in HSC(HSC_MARK,Integer), gender (GEN ,Boolean),
- B** Answer any one sub question from c) and d) in My SQL 7
- c** There exists a table called Emp containing the columns EMP Number ENO, integer, Primary Key), Name (NAME, character variable width 20), Date of birth (DOB, Date), Gender (GENDER, character width 1) and Department (Dept, character variable width 4).
Write MySQL statements for the following.
- i) Display the structure of the table.
- ii) Display all the information from the table.
- iii) Add a new column Salary(Sal , decimal(7,2) at the end of the table
- iv) Delete the row where Emp number of the emp is 1001.
- v) Change the Department of emp with Empno 1004 to Admin
- vi) Rename the table Emp to Employee
- d** Explain the following inbuilt function in My SQL
- 1) NOW() 2) TIME() 3) CURDATE() 4) DAYNAME()
5) ROUND() 6) SQRT 7) ABS()
- Q 4 A a** Answer any one sub question from a) and b) in My SQL 8
- There exist a table TAX containing columns Pan Number (PAN, Integer), name (NAME, variable character), City (CITY character),Taxable Income(INC,Integer) and Income Tax(ITAX,Integer)
- Write MySQL queries for the following
- i) Display Pan Number , Name and Income Tax
- ii) Display Pan Number , Name and Income Tax where taxable Income is more than the Average Taxable
- iii) Display City, maximum and minimum Taxable income group by city
- iv) Display Pan Number , Name and taxable Income where income tax is equal to the highest Income Tax
- v) Display all the rows where name contains 'B'

- b** There exist a table FLIGHT having columns flight number (FNO, integer), destination name (DEST, character), Stopover name (STOP, character), and amount of the ticket (AMT, integer)
Write MySQL queries for the following
- Display flight number, destination name and amount collected for the stopover Dubai.
 - Display flight number, destination name and stop over name where amount collected is above average amount collected.
 - Display all the rows from the table in ascending order of stop over and descending order of amount collected
 - Display flight number and destination name group according to stop over names

B Answer any one sub question from c) and d) in My SQL

- c** There exist a table STAFF with columns Employee ID (E_ID, integer), employer name (ENAME, character), department ID (DID, integer) manager id (MGID, integer), salary (SAL, numeric) and hiring date (HDATE, date)
Write MySQL queries for the following:
- Display all the rows from this table
 - Display the name and hiring date of all the employees who do not have manager
 - Display employer name as employee name (EMPNAME) from the table
 - Display employee ID, department ID and salary of the employees whose manager ID is 102 or 105
 - Display the employee ID employee name and salary of the employees whose salary is greater than 15000
- d** There exist a table examination containing columns exam seat number (ESNO, integer), name of the student (SNAME, variable character), gender (GEN, character), marks (MKS, numeric) and grade (GRADE, character)
Write MySQL queries for the following
- Display all the rows where the grade is B
 - Display seat number, name and marks of students whose marks are equal to lowest marks
 - Display seat number, marks and grade of students whose marks are above average marks
 - Display gender, minimum marks and maximum marks of students grouped by grades

Q 5 A Answer any one sub question from a) and b) in MS- EXCEL

- a** The following data has been entered in a worksheet.

	A	B	C	D
1	Name	Age	City	Sales
2	Anita	41	Mumbai	320000
3	Anish	24	Delhi	200000
4	Rita	35	Surat	205000
5	Rushabh	42	Chennai	302000
6	Alex	50	Mumbai	540000
7	Eliza	44	Pune	320000
8	Mahesh	27	Mumbai	501000
9	Neeta	32	Nashik	520000

Write the steps to -

- 1) Sort the data in the ascending order of Name
 - 2) Calculate subtotal of sales for each city.
- b** The following spread sheet contains the amounts invested, the rate of interest and the period of investment in years. Write the steps to obtain the simple and compound interest in columns C and D.

	A	B	C	D
1	Name	Amount	S.I	C.I
2	Ravish	500000		
3	Dev	250000		
4	Aabha	190000		
5	Annie	560000		
6	Number of years (n)	10		
7	Rate of Interest (r%)	8		

Given that, Simple Interest (S.I) = $(p*n*r)/100$

Compound Interest (C.I) = $p*(1+r/100)^n - p$

B Answer any one sub question from c) and d) in MS- EXCEL

7

- c** Answer the following using spreadsheet giving the runs scored by batsman in 5 matches.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	NAME	Match1	Matc2	Match3	Match4	Match5	TOTAL	AVG
2	Sachin	76	78	98	54	115		
3	Ganguly	45	56	54	45	12		
4	Kapil	36	85	56	89	65		
5	Dravid	59	45	54	25	78		
6	Kumble	45	25	12	14	58		
7								
8	HIGHEST SCORE							
9	LOWEST SCORE							

Write the steps to

Calculate

- 1) Total and Average score in column G and H.
 - 2) Match-wise calculate the Highest and the lowest score in row 8 and 9.
- d** Explain the following built in functions in MS-EXCEL

1. IPMT()	2. ROUNDDOWN()	3. SQRT()	4. COUNT()
5. FLOOR()	6. PV()	7. MOD()	

Time: - 3 hours

Max. Marks : 100

Note:- 1) All questions are compulsory subject to internal choice

2) Figures to the right indicates full marks

3) Workings shall form part of the answer

Q.1) A) Fill in the blanks with appropriate alternatives and rewrite the sentences: (Any ten) [10]

- 1) _____ is the objective where the investors look for investment avenues which can be converted into cash instantly
 - a) Return
 - b) liquidity
 - c) Conceal ability
 - d) Stability of income

- 2) A bunch of securities in which investments are made is Known as _____
 - a) Equity shares
 - b) Debt instruments
 - c) Portfolio
 - d) Bonds

- 3) Higher the Risk, _____ the return one must expect from investments
 - a) lower
 - b) higher
 - c) moderate
 - d) negative

- 4) _____ is the first step in portfolio management process
 - a) Identification of objectives and constraints
 - b) Selection of the asset mix
 - c) Formulation of portfolio strategy
 - d) Security analysis

- 5) The Beta factor of Market index is always _____
 - a) 0
 - b) 1.2
 - c) 1
 - d) -1

- 6) _____ is not an interest-bearing instrument
 - a) Bonds
 - b) Equity shares
 - c) Debenture
 - d) Public Deposits

- 7) _____ measure of portfolio performance evaluation uses Beta factor as a measure of risk.
- Sharpe's
 - Treynor's
 - Fredrick's
 - Taylor's
- 8) Higher capital gain will result into _____ YTM (yield to maturity)
- increase in
 - no change in
 - decrease in
 - negative
- 9) A bond is _____ instrument
- Ownership
 - Debt
 - Voting right carrying
 - Dividend bearing
- 10) An aggressive common stock will have a beta _____
- greater than one
 - Equal to zero
 - Equal to one
 - Less than one
- 11) The _____ risk is a function of company's capital structure
- Business
 - Default
 - Financial risk
 - Interest rate
- 12) A well planned activity of committing funds with the aim of achieving return is referred to as _____
- Speculation
 - Investment
 - Gambling
 - Dealing

B) State whether the following statements are True or False (any ten):

[10]

- Investment in different types of securities help to minimise risk
- Lower standard deviation means lower risk and higher standard deviation means higher risk
- An investor has to review his investment portfolio and make suitable adjustments periodically
- Credit rating helps the investor to make good choice of investment in equity shares
- A single industry investment is riskier than two or more industries
- Portfolio revision involves changing the existing mix of securities
- The decomposition of total return is useful in identifying the different skills involved in active portfolio management.

- 8) The bond's price equals the present value of its expected future cash flows
- 9) Debentures and Bonds are ownership instruments
- 10) The total return on the portfolio includes only the risk free return
- 11) Unsystematic risk refers to the risk which emerges out of controlled and known variables that are industry or security specific
- 12) An investor is not interested only in the efficient portfolios

Q.2) A) Mr. Hariram provides you the following information about shares of L ltd. and M ltd. Under different economic conditions. **[10]**

Economic Condition	Probability	L ltd [Rate of return (%)]	M ltd [Rate of return (%)]
Boom	0.3	15	35
Normal	0.5	25	25
Recession	0.2	35	15

Calculate the expected rate of return and standard deviation of return of shares of both L Ltd and M Ltd and advice Mr. Hariram in which company's share he must invest if he has to choose shares of any one of the above companies

B) From the following details, calculate beta of a security **[10]**

Year	Return of Security (%)	Return on Market portfolio (%)
1	11	12
2	14	10
3	18	10
4	10	15
5	8	12
6	11	14
7	18	15
8	15	20
9	20	22
10	10	15

OR

Q.2) A) Mr. A provides you the details of two securities X and Y. You are required to find out the expected rate of return and standard deviation of both the securities and advice Mr. A as to which security he must invest in if he has to choose only one of the two securities **[15]**

Year	Return of security X (%)	Return of security Y (%)
2018-19	12	15
2019-20	16	18
2020-21	18	17
2021-22	14	16
2022-23	10	14

- B) From the following details find standard deviation of a portfolio consisting of Equities and Bonds [5]

	Equities	Bonds
Proportion of Amount Invested (Weight)	0.6	0.4
Standard Deviation (%)	15	10

The correlation Coefficient between Equities and Bonds is 0.45

- Q.3) A) Following are the details of three portfolios: [15]

Portfolio	Average Return (%)	Standard Deviation (%)	Beta
P	26	2.5	1.25
Q	24	2.5	0.75
R	22	2	1.1
Market Index	22	2.5	1

Return on Government security is 16 %. You are required to evaluate the performance of each of the three portfolios using the Sharpe's, Treynor's and Jensen's measure and rank them

- B) There are two securities E and F. [5]

Security E is less risky and has a beta of 0.75 and security F is riskier and has a beta of 1.6

The risk-free rate of return is 6% and the market rate of return is 8 %.

Calculate expected rate of return of security E and F using CAPM.

OR

- Q.3) A) Mr. K wants to invest in mutual fund, for this he provides you information as under: [15]

Mutual Fund	Average Return (%)	Standard Deviation (%)	Beta
C	36	12	1.25
D	28	8	1.1
E	24	4	0.5
Market Index	20	4	1

Evaluate the mutual funds and rank each of them by using Sharpe's, Treynor's and Jensen's measure. Assume risk free return rate to be 18 %.

- B) Mr. Yash invested Rs. 25,000 in shares of Z Ltd. on 1st January 2019 and sold the shares [5]

on 31st December 2021 for Rs. 36,000. He received dividend on shares as follows

Rs. 1,000 in 2019

Rs. 1,250 in 2020

Rs. 1,400 in 2021.

You are required to calculate his Holding period return and Annualised rate of return

- Q.4) A) From the following Calculate Bond Duration and Modified Duration [15]

Face Value of Bond = Rs. 1,000

Coupon/Interest rate = 9 %

Years to Maturity = 8 years

Yield to Maturity = 12 %

Current Market Price = Rs. 850.97

Redemption value is at Par

- B) The Government of India bond of Face value Rs. 1,000 each has a coupon rate of 9 % p.a. and maturity period is 5 years, redeemable at par. If the current market price is 1050, find Yield to Maturity. [05]

OR

- Q.4) A) From the following Calculate Bond Duration and Modified Duration [15]
Face Value of Bond = Rs. 100
Coupon/Interest rate = 10 %
Years to Maturity = 8 years
Yield to Maturity = 15 %
Current Market Price = Rs. 77.56
Redemption value is at Par

- B) A Bond of Rs. 1,000 face value has coupon rate of 10 % p.a. and maturity period of 5 years, redeemable at par. The current market price of the bond is Rs. 950. Calculate Yield to Maturity. [05]

- Q.5) A) Define investment. Explain its characteristics. [10]
B) Distinguish between Investment and Gambling. [10]

OR

- Q.5) Write short notes on ANY FOUR of the following: [20]
a) Advantages of portfolio management
b) Objectives of investment
c) Portfolio Evaluation
d) Decomposition of Performance
e) Yield to maturity
f) Bond Risks

Time 3 Hours

Total Marks: 100

Note:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Use of non-programmable scientific calculator is allowed.
4. Graph papers will be supplied on request.

- Q.1 A. Answer whether following statements are True or False. 8
- i) In group replacement policy, group replacement as well as individual replacement is done.
 - ii) As the life of a machine increases, it's operational efficiency also increases.
 - iii) Optimum replacement interval of five years indicates that the assets should be replaced at the end of every six years.
 - iv) For a primal linear programming problem having 3-variable and 4 - constraints, the dual problem would have 4-variable and 3-constraint.
 - v) Slack variables cannot appear in the basis of the optimal solution to a linear programming problem.
 - vi) Linear programming is the mathematical technique used to solve the problem of allocating limited resources among the competing activities.
 - vii) An optimum solution of each transportation problem is always degenerate solution.
 - viii) Vogel's Approximation method (VAM) can be used to find optimum solution to a transportation problem if some routes are prohibited.
- B. Select most appropriate choice for the following: 7
- i) In replacement theory, when time value of money changes with 10 % p.a. then the present worth factor or discount factor is

a) 0.1	b) 0.2
c) 0.90909	d) 1
 - ii) This innovative science of Operations Research was discovered during _____ .

a) Word War-I	b) Word War-II
c) Indo-Pak War	d) none of these
 - iii) For a maximization linear programming problem, the coefficient of an artificial variable in the objective function is _____ .

a) M	b) -M
c) zero	d) none of these
 - iv) Which of the terms is not used in a linear programming problem?

a) objective function	b) constraints
c) feasible region	d) concave region

- v) When total supply is equal to total demand in a transportation problem then it is said to be _____ .
- a) balanced problem b) unbalanced problem
c) restricted routes problem d) none of these
- vi) The initial solution to a transportation problem can be obtained using _____.
- a) least cost method b) Vogel's Approximation method
c) north west corner rule d) all of these
- vii) In transportation problem, the solution is optimal when _____.
- a) all $\Delta_{ij} \geq 0$ b) all $\Delta_{ij} < 0$
c) at least one $\Delta_{ij} < 0$ d) none of these.

- C. Answer in one or two sentences:
- i) State different types of sudden failure.
ii) Define artificial variable in L.P.P.
iii) What is meant by gradual failure?
iv) What is meant by feasible solution of transportation problem?
v) What cost is assigned to a prohibited route in transportation problem solution?

5

- Q.2 A. A company has three production plants P, Q and R and five depots for supply of a product. The supply, demand and the transportation cost per unit from plants to depots are as follows:

20

Furnaces	Transportation cost per unit in Rs.					Supply in Units
	Depots					
	A	B	C	D	E	
P	6	4	5	4	8	10
Q	7	6	7	4	3	14
R	8	7	6	9	9	16
Demand in units	6	6	8	10	10	

What is the optimum shipping schedule for the product?

OR

- B. Solve the following transportation problem to maximize profit and find the optimum solution.

20

Sources	Destinations (Profit in Rs. Per unit)				Supply
	D-1	D-2	D-3	D-4	
S-1	20	5	2	13	100
S-2	24	15	10	10	30
S-3	18	18	8	10	70
Demand	40	50	70	40	

- Q.3 A. A firm uses three machines in the manufacture of three products A, B and C. Each unit of product A requires 3 hours on machine I, 1 hours on machine II and 2 hours on machine III. Each unit of product B requires 4 hours on machine I, 1 hour on machine II and 3 hours on machine III. Each unit of product C requires 2 hours on machine I, 1 hour on machine II and 2 hours on machine III. The time available on each of these machines is 45 hours, 12 hours and 35 hours respectively. The per unit profit contribution of the three products A, B and C is Rs. 35, Rs. 55 and Rs. 40 respectively. Formulate the above problem as linear programming problem and solve it by simplex method.

20

OR

- B. i) A departmental store is planning for the annual sale of sarees and dress material. The owner is planning to use two different forms of advertising, viz, SMS and WhatsApp advertisements to promote the sale. The past experience shows that each SMS reaches to 30 saree customers and 20 dress material customers and each WhatsApp advertisement reaches to 40 saree customers and 80 dress material customers. The cost of each SMS advertisement is Rs. 450 and the cost of each WhatsApp advertisement is Rs. 300. The advertising department requires 15 man-hours for each SMS advertisement preparation and 5 man-hours for each WhatsApp advertisement preparation. The owner says that minimum 75 man-hours of advertising department should be utilized and the advertisements should reach to at least 360 saree customers and at least 400 dress material customers.

15

Formulate this problem as a linear programming problem to minimize total advertising cost and solve it by graphical method.

- ii) Write the dual of the following linear programming problem:

5

$$\begin{aligned} \text{Maximize } Z &= 15X_1 + 13X_2 + 17X_3 \\ \text{subject to } & 3X_1 + 4X_2 + 5X_3 \geq 28, \\ & 2X_1 + 3X_2 + X_3 \leq 24, \\ & 4X_1 - 3X_2 + 2X_3 \geq 21, \\ & X_1 \geq 0, X_2 \geq 0, X_3 \geq 0 \end{aligned}$$

Q.4 Attempt ANY TWO of the following:

20

- A A factory has 4000 bulbs. The failure rate of bulbs is given below:

Year	1	2	3	4	5
Probability of failure:	0.1	0.2	0.3	0.3	0.1

If the bulbs are to be group replaced, the cost per bulb is Rs. 4. The cost of individual replacement is Rs. 24 per bulb. Find the optimum replacement policy for the bulbs.

- B The initial cost of the machine is Rs. 20000 and running costs and scrap values are given below:

Year	1	2	3	4	5	6	7
Running cost(Rs.)	1000	2000	3000	5000	6000	9000	15000
Scrap value	4000	3000	2000	1000	500	500	500

Find the optimum period of replacement for the machine.

- C An equipment requires initial investment of Rs. 32000 and its maintenance costs are estimated to be Rs. 6000 per year for first three years, increasing by Rs. 4000 every year from fourth year onwards. The company expects 10% return on all the investments. Assume there is no scrap value, find the optimum period of replacement of the equipment.

Q.5 Attempt ANY FOUR of the following

20

- A Explain meaning and scope of the Operations Research techniques.
- B State any five advantages of the Operations Research techniques.
- C Explain the following with respect to linear programming problem:
(i) Infeasible solutions. (ii) Degenerate solution.
- D The following table is obtained after a few iterations using simplex method to solve maximization linear programming problem,

C_j			20	25	0	0	0
C_i	X	b_j (solution)	X₁	X₂	S₁	S₂	S₃
25	X ₂	3	0	1	4	-2	0
20	X ₁	5	1	0	-3	3	0
0	S ₃	2	0	0	2	1	1
Z_j							
C_j - Z_j							

Complete the above table and answer the following questions:

- (i) Is the above solution optimum?
- (ii) Is the above solution feasible?
- (iii) What is the optimum value of profit (denoted by Z)?

- E A company has three plants and four warehouses. The demand and supply for the product in units and the corresponding transportation costs are given below:

Plants	Ware houses				Supply
	I	II	III	I V	
A	5	10	4	5	20
B	6	8	7	2	50
C	4	2	5	7	25
Demand	50	20	30	10	

Find the initial solution only by North-West- Corner rule. Is it degenerate solution?

- F Explain Modified Distribution (MODI) method with reference to transportation problem.